

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI

ORTAOKULLARDA AİLE KATILIMINA YÖNELİK
OKUL MÜDÜRLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ (KARAMAN İLİ ÖRNEĞİ)

Erkan ÇAKIR

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Mustafa YAVUZ

Konya 2017

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Erkan ÇAKIR
	Numarası	138301021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri/Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Karaman İli Örneği)

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Erkan ÇAKIR

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

	Adı Soyadı	Erkan ÇAKIR
	Numarası	138301021001
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri/Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mustafa YAVUZ
	Tezin Adı	Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Karaman İli Örneği)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Karaman İli Örneği)” başlıklı bu çalışma 03/02/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr. Mustafa YAVUZ	Danışman	
Doç. Dr. Ali ÜNAL	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Hamit ÖZEN	Üye	

TEŞEKKÜR

Öncelikle tezimin yazımında değerli katkılarını esirgemeyen, deneyimleri ile en doğru yönlendirmelerde bulunan sayın hocam, danışmanım Doç. Dr. Mustafa YAVUZ'a;

Yüksek lisans eğitimim süresince eğitim desteğini esirgemeyen değerli üniversite hocalarım Prof. Dr. Cevat CELEP, Prof. Dr. Ercan YILMAZ, Doç. Dr. Şöheyda GÖKTÜRK, Doç. Dr. Soner POLAT, Doç. Dr. Ali ÜNAL, Doç. Dr. Atilla YILDIRIM, Doç. Dr. Asiye TOKER GÖKÇE, Doç. Dr. Tuğba KONAKLI, Yrd. Doç. Dr. Mevlüt TAŞTAN'a; değerli zamanlarımı bana ayıran okul müdürlerimize;

Çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen sevgili eşim Berrin Nurcan ÇAKIR'a; manevi olarak en büyük gücü aldığım, kızlarım Doğa ÇAKIR ve Rana ÇAKIR'a;

En içten teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Erkan ÇAKIR

2017

**T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

	Adı Soyadı	Erkan ÇAKIR
	Numarası	138301021001
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri/Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mustafa YAVUZ
	Tezin Adı	Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Karaman İli Örneği)

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı; resmi ve özel ortaokullarda görev yapan okul müdürlerinin okul-aile işbirliği ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

Okul-aile ilişkilerinin derinlemesine betimlenmesi amaçlandığından, araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi, araştırma deseni olarak durum çalışması tercih edilmiştir. Veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Okul müdürleri, maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma sonunda toplam on beş okul müdürü ile görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanan araştırma verileri, betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, aile katılımı bağlamında okul müdürlerinin aileden en önemli beklentisinin iletişim olduğu ortaya koyulmaktadır. Okul müdürleri sosyo-ekonomik ve demografik özellikler olarak gelir düzeyi, eğitim ve çocuk sayısının aile katılımına yansımaları olduğunu belirtmişlerdir. Aile kaynaklı problemler olarak da, bilinçsiz-eğitimsiz aileler, ilgisizlik ve şikâyetçi aileleri sıralamışlardır. Aile kaynaklı problemlere çözüm

önerileri olarak ise iletişim, ikna etme, idare etme yaklaşımı ve ikram öngörmektedirler. Aile katılımını artırıcı öneriler olarak öncelikle iletişim daha sonra sosyal faaliyetler-etkinlikler ve aile ziyaretlerini belirtmişlerdir. Okul müdürleri, Okul-Aile Birliğinin gerekli ancak şu anki yapısı ile işlevsel olmadığını ortaya koymuşlardır. Ailenin performans değerlendirmeye katılımına yönelik ise, “ailenin seçme hakkı olmalı” ve “objektif olmalı” yönünde görüşler ortaya konulmuştur. Ailenin yönetime katılımında ise, “aile tavsiye niteliğinde katılabilir” ve “okullar özleştirilmelidir” yönünde görüşler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile Katılımı, Okul-Aile Birliği, Okul Müdürü, Performans Değerlendirme.

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı	Erkan ÇAKIR
Numarası	138301021001
Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri/Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mustafa YAVUZ
Tezin İngilizce Adı	Evaluation of The Opinions of Principals Intended for Parental Participation in Middle Schools (The Case of Karaman Province)

SUMMARY

The main purpose of this study; to determine the principal's point of view about Parent-School Corporation serving at the public and private secondary schools.

In this study, as the school-parent relationship has to be deeply described, qualitative research method and as a research design, case study was preferred. The data was collected by interview method. Principals, were determined by maximum variety sampling. Total of fifteen principals were interviewed in the present study. Research data collected with semi-structured interviews were analyzed using descriptive analysis method.

According to the findings of study, the most important expectation of principals is communication. According to principals, as socio-economic and demographic characteristics, income, education and number of children have reflections on parental participation. In the study, the principals stated the parent related problems as unconscious-uneducated parents, apathy and malcontent parents. The principals consider that communication, persuasion, management approach and

catering can be a solution to the parent related problems. As suggestions for increasing parental participation, the principals put forward primarily, communication and then social activities and parent visits. In the study, it was found that the principals think that parent-teacher association is necessary but not functional with the current structure. As for the participation of the parents in performance assessment, “parents should have the right to choose” and “evaluation should be objective” views were put forward by principals. The principals put forward their views on participation in management as “parents can participate only as an adviser” and “schools should be autonomous”.

Key words: Parental Participation, Parent-Teacher Associations, Principal, Performance Evaluation.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	ii
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu	iii
Teşekkür	iv
Özet	v
Summary	vii
Kısaltmalar	xiv
Tablolar Listesi	xv
BİRİNCİ BÖLÜM - GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Aile Katılımı ve Eğitim	5
2.2. Ailenin Eğitime Katılımının Yararları	6
2.3. Aile Katılımı Tipleri	6
2.3.1. İletişim Kurma	6
2.3.2. Gönüllü Olma	7
2.3.3. Ev Odaklı	7
2.3.4. Karar Verici	8
2.3.5. Toplumla İşbirliği	8
2.3.6. Lider	8
2.4. Aile Katılımını Sağlama Yolları	9
2.5. Aile Katılımında Yaşanan Sorunlar	14
2.5.1. Aileden Kaynaklanan Sorunlar	14
2.5.2. Okuldan Kaynaklanan Sorunlar	16

2.6. Aile Katılımında Okul Yönetiminin Önemi	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Modeli	20
3.2. Çalışma Grubu	21
3.3. Araştırmaya Katılan Okul Müdürlerinin Özellikleri.....	21
3.4. Verileri Toplama Aracının Geliştirilmesi	22
3.5. Verilerin Toplanması	23
3.6. Verilerin Analizi	26
3.7. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM – BULGULAR	29
4.1. Aileden Beklentiler	29
4.1.1. Okul ile İletişim ve İşbirliği.....	30
4.1.2. Öğrenci Takibi – Kontrol Etme	32
4.1.3. Davranış Kazandırma.....	34
4.1.4. Okula Sık Gelmesi	35
4.1.5. Öğrenciye Destek Olma	36
4.1.6. Okula Destek Olma	38
4.1.7. Öğrenciyi Motive Etme	39
4.1.8. Yönlendirme ve Rehberlik	39
4.1.9. Öğretimsel Destek.....	40
4.1.10. Örnek Olma	41
4.1.11. Toplantılara Katılım	42
4.1.12. Yapıcı Olma.....	42
4.1.13. İlgisi	43
4.1.14. Öğrenciyi Tanıma	44
4.1.15. Yönetime Katılım.....	44
4.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri.....	45
4.2.1. Gelir Düzeyi	45
4.2.1.1. Gelir Düzeyinin Aile Katılımı ile Hiçbir İlişkinin Olmaması.....	46
4.2.1.2. Gelir Düzeyinin Aile Katılımına Olumlu Yansımaları	47
4.2.1.3. Gelir Düzeyinin Aile Katılımına Olumsuz Yansımaları	49

4.2.2. Eğitim	49
4.2.2.1. Eğitimin Aile Katılımına Olumlu Yansımaları.....	49
4.2.2.2. Eğitim ile Aile Katılımının İlişkisi Kesin Değildir	52
4.2.2.3. Eğitimin Aile Katılımına Olumsuz Yansımaları.....	52
4.2.3. Çocuk Sayısı	53
4.2.3.1. Çocuk Sayısının Aile Katılımına Olumsuz Yansımaları.....	54
4.2.3.2. Çocuk Sayısının Aile Katılımına Olumlu Yansımaları.....	54
4.2.3.3. Çocuk Sayısı ile Aile Katılımının İlişkisinin Olmaması	54
4.2.4. Aile Bütünlüğü.....	55
4.2.5. Mesai Şartları.....	56
4.2.6. Kişilik ve İslami Anlayış	58
4.2.7. Yetiştirme Tarzı.....	59
4.2.8. Sosyal Statü	60
4.3. Aile Kaynaklı Problemler.....	61
4.3.1. Bilinçsiz ve Eğitimsiz Aileler	62
4.3.2. İlgisizlik.....	63
4.3.3. Şikâyetçi Aileler.....	64
4.3.4. Öğrenciye Aşırı Güven.....	65
4.3.5. Öğretmene Saygı Duymama.....	66
4.3.6. Ailenin Okula Gelmemesi	67
4.3.7. Aşırı İlgi	69
4.3.8. Ön yargılı - Bakış Açısı Farklı Aileler	69
4.3.9. Sınav Odaklı Bakış Açısı	70
4.3.10. Ailedeki Davranış Bozuklukları	71
4.3.11. Aile Ziyaretlerinin Olumsuzlukları.....	72
4.3.12. Ailelerin Beklentileri.....	73
4.4. Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri	74
4.4.1. İletişim ve İkna Etme	75
4.4.2. İdare Etme Yaklaşımı.....	76
4.4.3. İkrâm	77
4.4.4. Pozitif Yaklaşım.....	77
4.4.5. Rehberlik Servisi ve İşbirliği.....	78
4.4.6. Objektif Yaklaşım.....	79

4.4.7. Tartışmadan Kaçınma	80
4.4.8. Yüz Yüze Getirmeme.....	80
4.4.9. Empati Kurma.....	81
4.4.10. Her Aileye Farklı Davranma	81
4.4.11. Problemi Tanımlama.....	82
4.4.12. Dini Yaklaşım.....	82
4.5. Aile Katılımını Artırıcı Öneriler	83
4.5.1. İletişim.....	83
4.5.2. Sosyal Faaliyetler-Etkinlikler	85
4.5.3. Aile Ziyaretleri.....	86
4.5.4. Aile Eğitimi	89
4.5.5. Toplantılar	91
4.5.6. Ailenin Okula Çekilmesi	92
4.5.7. Parasız Eğitim	93
4.5.8. Sosyal Ağlar	93
4.5.9. Öğretmenin Etkisi	94
4.5.10. Sorumlulukların Belirlenmesi.....	96
4.5.11. Aileye Karşı Olumlu Yaklaşım.....	97
4.5.12. Yönlendirme ve Rehberlik Servisi.....	98
4.5.13. Avrupa Ülkelerinin Model Alınması	98
4.5.14. Reklam.....	99
4.6. Okul-Aile Birliğine Bakış	99
4.6.1. İşlevsellik.....	99
4.6.1.1. İşlevsel Değil	100
4.6.1.2. İşlevsel.....	101
4.6.2. Gereklilik.....	102
4.6.2.1. Gerekli	102
4.6.2.2. Gerekli Değil.....	104
4.6.3. Görevler Yerine Getirilmiyor	104
4.6.4. İşlevsel ise Faydalı	106
4.6.5. Birlik Yöneticilerine Yönelik Olumsuz Tutum	107
4.6.6. Anlamına Hitap Etmiyor	108
4.6.7. Okul-Aile Birliği Profesyonel Olmalı.....	108

4.7. Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı.....	109
4.7.1. Seçme Hakkı Olmalı	109
4.7.2. Objektif Olmalı	111
4.7.3. Çoğulcu Yapıda Olmalı.....	112
4.7.4. Objektif Değil	113
4.7.5. Performansları Belirli Değil	114
4.7.6. Etkisi Artırılmalı	115
4.7.7. Yetkin Kişiler Olmalı	115
4.8. Ailenin Yönetime Katılımı	116
4.8.1. Tavsiye Niteliğinde Katılım	116
4.8.2. Okullar Özerkleştirilmeli.....	118
4.8.3. Okulu Müdür Yönetir.....	119
4.8.4. Sorumluluklar Paylaşılmalı	120
4.8.5. Aile Yetkin Değil.....	121
4.8.6. Etkin Katılım	122
4.8.7. Sosyal Faaliyetlerle Katılım	123
BEŞİNCİ BÖLÜM – SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	124
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	124
5.2. Öneriler.....	134
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	134
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	135
Kaynakça.....	136
Ekler.....	144
Ek-1: Okul Yöneticisi Görüşme Formu	145
Ek-2: Araştırma İzni	147
Ek-3: Özgeçmiş	148

KISALTMALAR

BİMER	: Başbakanlık İletişim Merkezi
KAİMDER	: Karaman Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi Mezunları ve Mensupları Derneği
KEP	: Kayıtlı Elektronik Posta
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEV	: Milli Eğitim Vakfı
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
SBS	: Seviye Belirleme Sınavı
TEOG	: Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş Sınavı
TKY	: Toplam Kalite Yönetimi
YGS	: Yükseköğretime Geçiş Sınavı

TABLO LİSTESİ

Tablo-1: Çalışma Grubunun Okul Türüne İlişkin Bilgiler.....	21
Tablo-2: Çalışma Grubunun Kişisel ve Mesleki Özellikleri.....	22
Tablo-3: Görüşme Süreleri.....	24
Tablo-4: Okul Müdürlerinin Aileden Beklentileri	29
Tablo-5: Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri	45
Tablo-6: Aile Kaynaklı Problemler	61
Tablo-7: Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri.....	74
Tablo-8: Aile Katılımını Artırıcı Öneriler	83
Tablo-9: Okul-Aile Birliğine Bakış.....	99
Tablo-10: Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı	109
Tablo-11: Ailenin Yönetime Katılımı.....	116

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Okul-aile ilişkilerinde okul yöneticilerinin ailelere bakış açısını belirlemek için yapılan araştırmanın bu bölümünde, problem, amaç, önem, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanınmalar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bir varlık olarak, çevre ile iç içe bulunan okulların, toplum için önemi aşikârdır. Okul, günlük hayatta en sık kullandığımız kelimelerden biridir. “Okul nedir?” Aytaç’a (2000: 1) göre okul, eğitim sisteminin genel, özel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrenciye istendik bilgi, beceri ve davranışların bilimsel yöntemlerle kazandırıldığı bir örgüttür.

Daha sade bir ifade ile söyleyecek olursak, çocuğun hayata hazırlandığı yerdir. Bu hazırlık eğitim ve öğretim faaliyetleri ile sürdürülmektedir. Çocuğun hazırlandığı bu süreçte okulları sadece öğrenci ve öğretmen etkileşimi olarak görmek mümkün değildir. Okul ile birlikte, aile de eğitimin nitelikli hale gelmesinde önemli bir rol oynar.

Öğrenci, öğretmen ve aile üçlününün koordineli çalışması şarttır. Bu üç unsurdan, herhangi birinin görevini ihmal etmesi, eğitim ve öğretimde verimi düşürür. Bu sebepten, öğrenci, öğretmen ve aile, karşılıklı iletişim ve etkileşim içinde olmalı, görev ve sorumluluklarını yerine getirmelidirler (Bayraktar; 2003: 117).

Becher’a (1984) göre, aileler çocukları üzerinde zekâ, başarı ve yeterlilik gelişimini kolaylaştırma açısından hem ev, hem de okul ortamında önemli bir rol oynamaktadır. Jeynes’in (2007) yaptığı araştırma sonucuna göre de aile katılımı öğrenci başarısında olumlu etkiye sahiptir.

Eğitimde istenilen hedeflere ulaşılacak için, aileye önem veren uygulamalar şarttır. Çünkü aile ile kurulacak ilişkiler, oluşturulan yapının etkililiğindeki en

önemli faktörlerdendir. Oktay'ın (1983:5) da belirttiği gibi, etkili bir okul-aile işbirliği ancak aile ile olumlu ilişkiler kurmakla mümkün olur.

Ancak, bugüne kadar okul-aile arasındaki iletişim bir türlü istenilen seviyeye gelmemiştir. Yapılan araştırmalarda genel bağlamda aile katılımını engelleyen faktörler olarak, velinin ilgisizliği ve bilinçsizliği gibi sebepler ortaya konulmaktadır. Cotton ve Wikeland'a (1989) göre öğretmen ve yöneticilerin aile katılımında ailelerin ilgisizlik ve yetersizliklerine yönelik varsayımları, düşük gelirli ailelerin genellikle okullar ile iletişimlerini zayıflatmaktadır.

Ünal vd.'ne (2010) göre ise, okul müdürleri ve öğretmenlerden kaynaklanan nedenler de ailelerin eğitime katılımını engelleyen faktörlerden birisi olabilir. Türkiye'de müdür ve öğretmen kaynaklı olarak ailelerin eğitime katılımını engelleyen faktörler doğrudan araştırma konusu yapılmamakla birlikte, çeşitli araştırma sonuçlarından bu faktörler ortaya konabilmektedir.

Yukarıda da bahsedilen, çeşitli araştırmalar gösteriyor ki, ailenin okul ile ilişkileri, çocuğun başarısından, okulun toplumla bütünleşmesi ve sosyalleşmesine kadar birçok alanda etkiye sahiptir. Bu ilişkilere sadece, aile-öğretmen açısından bakmamak gerekir. Hayatın her alanına etkisi olan okul örgütündeki yöneticilerin davranışları da okul-aile ilişkilerinin yönünü belirlemektedir.

Holmes Group'a göre son yıllarda yapılan çalışmalar, okul yöneticilerinin, okullarda başarının anahtarı oldukları sonucunu ortaya koymaktadır (Aktaran: Karip ve Köksal, 1999).

Okullarda etkili öğrenme ortamı oluşturması beklenen müdürlerin aile katılımında, aileye bakış açısının anlaşılması açısından, görüşleri büyük öneme sahiptir.

Bu bağlamda, bu araştırmanın problemi, okul müdürlerinin okul-aile işbirliği ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; resmi ve özel ortaokullarda, okul müdürlerinin aile katılımı ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul müdürlerinin aile katılımı bağlamında, ailelerden beklentileri nelerdir?
2. Okul müdürlerinin aile katılımı bağlamında, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?
3. Okul müdürlerine göre, aile kaynaklı problemler nelerdir?
4. Okul müdürlerinin, aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri nelerdir?
5. Okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerini artırmak için önerileri nelerdir?
6. Okul müdürlerinin Okul-Aile Birlikleri hakkında görüşleri nelerdir?
7. Okul müdürleri, yönetici değerlendirmede ailelerin performans değerlendirmeye katılımını nasıl görmektedirler?
8. Okul müdürleri ailenin yönetime/karara katılımını nasıl algılamaktadır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanlık tarihi boyunca önemini hep koruyan eğitim ve öğretimin bugüne kadar geçirmiş olduğu evreler ışığında, önemi aşikârdır. Geleceği şekillenmesinde son derece önemli olan eğitim kurumlarının da topluma yön verecek düzeydeki eğitimciler ve yöneticilerle sürdürülmesi zaruridir. Yöneticilerin ailelerle kuracakları iletişim, okulların etkililiği üzerindeki en önemli değişkenlerden biridir.

Bu nedenle, okulları yönetecek olan yöneticilerin ailelerle kuracağı iletişim ve işbirliği, üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu olmalıdır. Bu iletişimi sağlamak için de okul müdürlerinin ailelere bakış açısını bilmek ve onları nerede görmek istediklerini anlamak gerekir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmada, görüşmecilerin görüşme esnasında soruları hiçbir etki altında kalmadan, yansız ve gerçek düşüncelerini ortaya koyarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Karaman il merkezi resmi ve özel ortaokullarında göreve yapan okul müdürleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Aile Katılımı: Ailelerin, çocuklarının okul çalışmalarını iyileştirmek için, evde uygun ortam sağlamaları ve onları eğitmelerini kapsar. Ayrıca okul aktivitelerine yardım etmede, sınıfta gönüllü çalışmalarda, okullarda karar vermede aktif rol alabilecekleri çeşitli katılım biçimlerini içerir (Cotton ve Wikelund, 1989).

Aile: Anne-baba ve onların henüz aile kurmamış çocuklarından oluşan topluluk (Foulquie, 1994: 6). Aile, eğitim açısından okulun, dışındaki en etkili çevresidir (Tezcan, 1996).

Birlik: Bakanlığa bağlı okullarda kurulan Okul-Aile Birliğidir (MEB, 2005). Okulun belirli amaçlara ulaşması ve çocuğun toplumsallaştırılmasında okulun ve ailenin eğitim süreçlerinde birbirini tamamlamasıdır (Vural, 2004: 134).

Müdür: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında müdürlük görevini ikinci görev kapsamında yürüten kişidir (MEB, 2015). Günümüz okul müdürü anlayışında, yöneticilikten öte liderlik davranışları ön plana çıkmaktadır (Şişman, 2012a: 24).

Veli: Öğrencinin annesi/babası veya yasal olarak sorumluluğunu üstlenen kişidir (MEB, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLİ İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilk olarak aile katılımı ve eğitim kavramları üzerinde durularak, ailenin eğitime katılımının yararları tartışılacaktır. İkinci olarak, aile katılım tipleri ortaya koyularak, aile katılımını sağlama yolları ele alınacaktır. Son olarak ise, aile katılımında yaşanan sorunlar, aile ve okul boyutları ile tartışılarak, aile katılımında okul yönetiminin önemi vurgulanacaktır.

2.1. Aile Katılımı ve Eğitim

Eğitim ile ilgili tüm kesimlerin üzerinde uzlaştığı nokta, eğitimin ailede başladığıdır. Çocuğun kişilik yapısının temel davranışları büyük ölçüde ailede elde edilir ve bunların daha sonra okulda değiştirilmesi oldukça güçtür. Bunun için en uygun çözüm, önceden aileyi etkilemektir (Başar, 2002: 15).

Okul ve aile ilişkilerinin başarılması ve ailelere ulaşmanın önündeki engeller, geleneksel anlayıştan gelen, hiyerarşik, işbirliğine kapalı ve yetkiye dayalı uzun bir tarihsel sürece dayanmaktadır (Percaru, 2010).

Yapılan araştırmalar, aile katılımı aktivitelerinin çocukların başarılı eğitim öğretim süreçleri için gerekli olduğunu göstermektedir (İbrahim, Jamil, Abdullah 2012: 116). Okul başarısına ailenin etkisini gösteren en önemli çalışma, Coleman raporları olarak bilinen, James Coleman'ın Amerika'da çok geniş kapsamlı olarak gerçekleştirdiği araştırmadır. Bu raporda okul başarısında, öğrencinin yetiştiği aile ortamının özelliklerinin, okulun özelliklerinden daha belirleyici olduğu ileri sürülmekte ve ailenin öğrenci başarısındaki etkisi ortaya koyulmaktadır.

Okul-aile ilişkilerinin yapısı öğrenci başarısındaki en önemli etkenlerden biridir. Çocukları ile ilgilenen, sorunlarını çözmeye çalışan, okulla iş birliğini geliştiren ailelerin çocuklarının başarısı, ilgilenmeyen ailelere göre daha yüksektir.

2.2. Ailenin Eğitime Katılımının Yararları

Nitelikli eğitim ancak aile katılımıyla sağlanabilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Okul-aile işbirliğinin, okulun tüm paydaşlarına çeşitli yararları vardır ve bu işbirliğinin en önemli yararlarından birisi de, öğrenci başarısını ve psikolojisini olumlu yönde etkilemesidir (Yıldırım, 2008).

Aileler ve eğitimciler arasında okul-aile ortaklığı oluşturulabilirse; aileler arka planda olmak yerine sınıflarda bulunabilirlerse ve aileler çocuklarının öğrenimi için kişisel sorumluluklarını geliştirilebilirse, eğitimciler bu anlamda daha çok sorumluluk üslenenlerdir. İlişkiler güçlendiği zaman, okul sınırlarının yanında, toplumda daha derin bir duygu oluşturacak etkileri oluşacağı görüşleri ortaya çıkmıştır (Percaru, 2010).

Okul kültürünün gelişmesinde, Okul-Aile Birliği çalışma ve uygulamalarının katkısının önemli olacağı düşüncesi okul yönetimlerince önemsenmeli ve okul kültürüne katkı sağlayacak ilişkilerin geliştirilmesi yerinde olacaktır (Akal, 2010).

2.3. Aile Katılımı Tipleri

Literatürde okul-aile ilişkileri ile oluşan altı farklı aile katılım tipi görülmektedir. Bunlar ebeveynlik, iletişim kurma, gönüllü olma, ev odaklı, karar verici ve toplumla işbirliği katılım tipleridir.

2.3.1. İletişim Kurma

Ailelerin öğretmenler, yöneticiler ve diğer ailelerle kolayca iletişim kurabilmesi için okuldan eve ve evden okula çift yönlü iletişim kanalları oluşturulmalıdır (Epstein, vd. 2002). Bu tip katılım gösteren aileler, okul ev ve ev okul iletişiminin etkili bir şekilde tasarlanması için okul gelişmeleri ve okul programları hakkında en güncel bilgiye sahip olacakları süreçlerin içinde bulunurlar (İbrahim, vd. 2012: 98). Çocuklarının yetiştirilmesinde ve eğitimlerinde daha etkili olmak için seminerler alırlar (Melvin, 2010: 95-96).

Tüm okul ilerleme raporları ve aile görüşmeleri ya da toplantıları, okulda çocukların akademik aktivitelerini göz önüne alan gelişmeler, öğrenci ailelerinin bilgilendirilmesi anlamında kullanılmalıdır (Ibrahim, vd. 2012: 106-108).

2.3.2. Gönüllü Olma

Gönüllülük, okullarda aile yardımları ve desteklerinin organizasyonu ve iyileşme sürecidir. Bu katılım tipi, uygulamalı olarak çocuklarının akademik standartlarının geliştirilmesine doğru katkı sağlayacak aile yardımlarının ve desteklerinin düzenlenmesi ve organize edilmesi için, ailelerin okullarda zaman, para ve sınıf aktivitelerine katılım şeklinde gönüllü olmalarıdır (Ibrahim, vd. 2012: 98).

Gönüllü aileler, sene başında yetenek ve ilgi alanlarıyla ilgili gönüllü olacakları formlar doldururlar. Okul, ailelerle ilgili toplanan bilgilerle oluşturulan bu verileri, bazı ailelerin hizmetlerine ihtiyaç duyduğunda kullanır (Melvin, 2010: 94). Ailelerin zaman eksikliği, katılımlarındaki en büyük problem olarak görülmektedir (Ibrahim, vd. 2012: 108) Eğitimcilerin, öğrencilere ve okullara yardımcı olan ve destekleyen gönüllülerle çalışmaları sağlanmalıdır (Epstein, vd. 2002).

2.3.3. Ev Odaklı

Bu katılım tipindeki aileler, çocuklarıyla birlikte evde akademik öğrenim faaliyetlerinde bulunurlar (Epstein, vd. 2002). Eğitim öğretim sürecinde çocuklarını destekleyecekleri psikolojik ihtiyaçlarının sağlanması ile iyi bir ev ortamı oluştururlar. Bu ailelerin çoğunluğu, çocuklarının öncelikli ihtiyaçlarını dikkate alır. (Ibrahim, vd. 2012: 103-105).

Çocukları başarıları gereken okul görevleri aldıklarında, aileler onların çalışmalarına göz atarlar ve evde yapılan etkinliklerle öğrenmelerine yardım ederler. (Ibrahim, vd. 2012: ,110). Kendi çocuğunun öğretmeni gibi olan bu aileler, okul dışındaki zamanlarda çocuklarının aktivitelerine yol gösterir ve yardımcı olurlar (Melvin, 2010: 94-96)

2.3.4. Karar Verici

Karar verici aileler, okulda okul konseyleri, iyileştirme ekipleri, komiteler ve diğer üst kuruluşlar (Epstein, vd. 2002) yoluyla çocukları ilgilendiren konularda, kararlara etki edebilecek çeşitli fikirler ortaya koyarak kararlara katılırlar (Melvin, 2010: 95-96). Okulların karar süreçlerinde, aileler de etkin rol almak isterler. Onlar, çocukların eğitim öğretim sürecini direkt ya da dolaylı olarak etkileyerek, okulla bağlantılı ilişkilerde söz sahibi olabilirler (İbrahim, vd. 2012: 98).

Bu katılım, çocuklarının eğitim-öğretim sürecinde aile katılımını kolaylaştıran bir aktivitedir. Ailelere açık kapı politikasıyla, onların fikirlerini sunmalarına fırsat verilmelidir. Öğretmenler, genellikle ailelerin okul kararlarına katılmalarından hoşnut olmazlar. Çünkü onlara göre aileler, okul ile ilişkilerinde gereken ciddiyeti göstermiyorlar ve bu arada hiç anlamlı fikirler sağlamadan okulun zamanını harcıyorlar (İbrahim, vd. 2012: 111-113).

2.3.5. Toplumla İşbirliği

Toplumla işbirliği, öğrencilerin öğrenmesi ve gelişmesi, aile uygulamaları ve okul programlarının güçlendirilmesi için (İbrahim, vd. 2012: 114), topluluk işletmeleri, ajanslar, kültürel ve sivil kuruluşlar, kolejler, üniversiteler ve diğer topluluk grupları ile hizmetlerin ve kaynakların uyarlanması ve belirlenmesi sürecidir (Epstein, vd. 2002). Bu katılım tipinde aileler toplumla iş birliği için etkin rol alırlar.

2.3.6. Lider

Bu katılım tipindeki ailelerin ise liderlik özellikleri ön plana çıkmaktadır. Öğretmenin ortağı gibi çalışan aileler, aileler arasında telefon gibi araçlarla, iletişim ağının kurulmasını etkili oldukları gibi, açık iletişim için aileler ile öğretmen arasında aktif katılım sağlarlar (Melvin, 2010: 95-96). Genellikle sınıf temsilciliği gibi roller alan bu aileler, okula karşı tüm olumlu aile katılım tiplerinin özelliklerine de sahiptirler.

2.4. Aile Katılımını Sağlama Yolları

Aile Eğitimi

Eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Eğitimin en önemli parçalarından biri olan ailenin, eğitime mutlaka dâhil edilmesi gerekmektedir. Bunu yaparken ailenin bilinçlendirilmesi için çeşitli etkinlikler yapılabilir. Okul yöneticileri ve öğretmenler sorunu sadece ailede görmemeli ve okullarının şartlarına göre aileleri bilinçlendirme yolları aramalıdır. Ailelerde şunu bilmelidir ki; eğitim sadece okullara bırakılmamalı ve bu süreçte kendilerinin de yerine getirmeleri gereken sorumlulukları vardır. Nitelikli eğitim, aile katılımı olmadan gerçekleştirilemez (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Ünal, Yıldırım, Çelik, 2010).

Ailelerin okula ilişkin olarak evde çocuklarıyla olan etkileşimlerinin artırılması yolunda aile eğitim programlarına başvurularak ailelerin bilinçlendirilmesi sağlanabilir. Eğitim düzeyi düşük aileler için çeşitle eğitsel projeler gerçekleştirilebilir. Özellikle okur-yazar olmayan aileler için, okuma-yazma kursları yaygınlaştırılarak gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması sağlanabilir. Ailelerin, çocuk sayısına bağlı olarak okul programlarına katılımlarının, çocuk sayısının artmasına bağlı olarak düşüşe geçmesini engellemek amacıyla, aile planlaması konusunda bilinçlendirilmesiyle, daha sonraki eğitim-öğretim süreçlerinde aynı sorunların yaşanması engellenebilir. Düşük gelirli ailelere, ekonomik destekler sağlanarak daha iyi yaşam koşulları sunulabilir ve böylece, ailelerin okula katılımları ve evde okula ilişkin olarak çocuklarıyla etkileşimleri de artırılabilir. Ailelerin programa katılımlarının artırılabilmesi için, ailelerin çalışma saatlerinin dışında, düzenlenen etkinliklere katılabileceği ortak bir zaman dilimi ayarlanarak, zamanlama sorunu çözülebilir. Ulaşım problemlerinin çözülebilmesi için, belirli zamanlarda ailelerin okul ziyaretlerini gerçekleştirmeleri amacıyla servis ayarlaması yoluna gidilebilir (Can, 2010).

Okul-Aile Birliği toplantılarının verimli bir şekilde değerlendirilebilmesi için ailelere yönelik bilgilendirici ve yönlendirici kısa sunular bilgisayar ortamında yapılarak, toplantıların içeriği zenginleştirilmelidir. Böylece çocuk gelişimi ve

eğitimi vb. konularda öğrenci ailelerinin eksik yönlerini fark etmeleri sağlanabilir. Okul-aile iletişimsizliğinden kaynaklandığı düşünölen “okulun yararlarına inanmama, aile toplantılarındaki konuları gerekli görmeme ve öğrenci başarısızlığını düzeltecekleri inancını taşımama” gibi ön yargıların ortadan kaldırılması için samimi bir ortamda yapılacak Okul-Aile Birliği toplantılarında gerekli bilgiler rehberlik uzmanları ve eğitim bilimciler yardımıyla sağlanmalıdır (Aslanargun, 2007).

Öğrencilerin okuldaki başarılarını anne ve babalarına göstermek için bir program ya da yöntem takip edilmeli, çocuk eğitimi konusunda seminer, konferans ve anne-baba eğitimleri düzenlenmelidir. Yurt çapında okul–aile işbirliğinin önemini vurgulayan kampanyalar düzenlenmeli; seminerler ve eğitim programları hazırlanmalı; medya ve iletişim kanalları kullanılarak konuyla ilgili genel bir farkındalık yaratılmalıdır (Erdoğan ve Demirkasımoğlu; 2010, Özgan ve Aydın, 2010; Kıranşal, 2007).

Rehberlik

Okullar sadece öğrenciler için değil, öğrenci aileleri ve toplumun diğer bireyleri için de birer eğitim merkezi olmalıdır. Sosyal ve kültürel niteliklerden yoksun bireylerin yetiştireceği çocuklarda bazı sosyal davranış bozuklukları görölebilmektedir. Yetişkin eğitimi konusundaki çalışmalarla, özellikle de yetişkinlerin sosyal ve kültürel gelişimlerini sağlayıcı ve geliştirici kurslara önem ve yoğunluk vermelidir. Okullardaki rehber öğretmen eksiklikleri bir an önce giderilerek, gerekli rehberlik ve sosyal çalışmalar yapılmalıdır (Özgan ve Aydın, 2010; Ereş, 2010; Aslanargun, 2007).

Hizmet içi eğitim

Aile iletişimindeki diğer bir unsur da, iletişimi sağlayacak olan yönetici ve öğretmenlerin, aileyle etkili iletişim kurabilecek yapıya sahip olmalarıdır.

Ailelerin eğitim sürecine katılımı konusunda, eğitimcilerin bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır. Okul yöneticisi ve öğretmenlere okul-aile işbirliğinin kuramsal ve uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim kursları

düzenlenmelidir. Okulun aile ile işbirliğini sağlayıcı etkinlikler düzenlemelerine yönelik bir stratejik planlamaya da ihtiyaç vardır (Ereş, 2010; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Can, 2010).

Ekili Okul-Aile Birliklerinin Oluşturulması

Okul-aile birliklerinin temel amacı, okul-aile arasında köprü oluşturulmasıdır. Ailelerin okul yönetimine katılması için, Okul-Aile Birliklerinin var olan etkisiz durumundan çıkarılarak kararlara katılımını arttıracak bir yapıya sahip olmasını sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır. Okulların yapısı, işleyişi ve okul yönetimi anlayışları gözden geçirilerek, aile katılımını sağlayacak düzenlemeler yapılabilir. Ailelerin okula karşı olan önyargıları yok edilmelidir. Okul-aile işbirliğini geliştirmek amacıyla Okul-Aile Birliklerinin görev alanları genişletilmeli, uzmanlık gerektirmeyen konularda kararlara katılmaları sağlanmalıdır. Okulun gereksinimlerinden, fiziki koşullarının düzeltilmesinden, öğrenci davranışları, başarı ve başarısızlıklarına varıncaya kadar pek çok sorun Okul-Aile Birliğinde tartışılmalı, çözümler üretilerek sonuca bağlanmalıdır. Bu bağlamda Okul-Aile Birliği toplantılarına katılım özendirilmelidir (Kıranşal, 2007; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Özgan ve Aydın, 2010; Dizbay, 2010).

Okul-Aile Birliği toplantıları, bütün ailelerin etkin katılabileceği ve söz alabileceği geniş bir ortamda yapılmalı; çok kalabalık olması durumunda sınıflar veya şubeler için ayrı toplantılar düzenlenmelidir. Okul-Aile Birliği toplantı gündem maddeleri öğrenci ailelerine önceden bildirilmeli ve yapabilecekleri katkılar sorulmalıdır. Toplantıda alınan kararların yerine getirilmesi için öğretmenlerden ve ailelerden oluşan alt komisyonlar kurulmalı ve kararları izleme ve uygulama komisyonları aracılığıyla okul-aile işbirliği etkin bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Toplantılarda alınan kararların uygulamaya geçirildiğini göstermek, aileleri bilgilendirmek ve okuldaki işleyleştirmen haberdar etmek için belirli aralıklarla öğrenci ailelerine bülten gönderilebilir ve bu şekilde iletişim kanalı sürekli açık tutularak okul-aile işbirliğinin geliştirmesi sağlanabilir (Aslanargun, 2007).

Karara Katılım

Okul müdürü ve öğretmenler, okul yönetimi ve eğitim-öğretim etkinliklerinde aile katılımını sağlamak için demokratik ortamlar oluşturmalı ve katkıda bulunmak isteyen aileleri desteklemelidir. Okul yönetimleri, okulda daha katılımcı bir yönetim anlayışını benimsemeli, okul ile ilgili ve Okul-Aile Birliği görevleri kapsamındaki tüm işlerde Okul-Aile Birliği temsilcilerini karar ve uygulama süreçlerine katmalıdır (Akal, 2010; Ünal vd. 2010).

Merkezi yönetim anlayışından, yerinden yönetim anlayışına geçiş yapılmalı; yerinden yönetim kurullarında ailelerin de yer alması sağlanmalıdır. Meslek ve statü açısından avantajlı olan ailelerin bu kurullarda aktif görevler alması sağlanabilir. Böyle bir yapılanma eğitim ortamının demokratikleşmesine katkı yapacaktır (Dizbay, 2010).

Programın aile basamağında eksikliklerin ve yetersizliklerin bir an önce giderilmesi için, köklü bir yapılanmaya gidilmesi ve bu noktada gerekli çalışmalara başlanması gerekmektedir (Can, 2010).

İletişim

Ailelere ulaşmanın en etkili yolu, etkili iletişim kanallarının oluşturulmasıdır. Müdür yardımcılarının birinin ailelerle iletişim konusunda görevlendirilmesi bu konuda önemli bir eksikliği giderebilir. Her bir sınıfın ailelerini temsil eden aile temsilcilerinin bu müdür yardımcısıyla düzenli ve sık aralıklarla toplantılar düzenleyip ailelerle okul arasında doğrudan ve etkili bir iletişimin sağlanması önerilebilir. Böyle bir uygulamanın, ailelerin sorunlarını kolay ve hızlı bir şekilde okul yönetimine iletmelerini; okul yönetiminin ise eğitim-öğretim uygulamalarına yönelik hızlı dönütler almalarını sağlayacağı, okulda sunulan eğitimin niteliğine olumlu katkılar getireceği düşünülmektedir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Eğitimciler ailelere karşı daha sıcak olabilmelidir. Okul-aile iletişiminde olumlu bir dil kullanılmalı ve ailelere değer verildiği hissettirilmelidir. Okulda yapılan çalışmalardan aileler haberdar edilmelidir. Özellikle okula gelemeyen

ailelere Okul-Aile Birliklerinin yaptıkları harcamalara ilişkin bilgiler ulaştırılmalıdır (Wanat, 2010; Yıldırım, 2008).

Öğretmenlerin de aileler ile iletişim kurma becerilerini geliştirmeleri gerektiği düşünülmektedir. Öğretmenler, her aileye karşı, sanki çocukları özelmış gibi, çocukları hakkında pozitif davranışlar sergilemelidirler (Wanat, 2010).

Okul-aile ilişkilerini geliştirici önlemler alınmalıdır. Okul, öğretmen, yönetici ve aileler arasındaki iletişim kopuklukları giderilmelidir. Ailelere zaman zaman anket uygulanarak onların okulla ilgili beklentileri öğrenilmeli ve olanaklar ölçüsünde bunlar karşılanmaya çalışılmalıdır. Okulda uygulanan eğitim programları hakkında aileler sıklıkla bilgilendirilmeli ve ortak amaçlar belirlenmelidir. Öğretmenler ailelere çocuklarının başarı ve davranışlarını izleyecekleri bir çalışma takvimi oluşturmalı ve eğitim öğretim programı dâhilinde aile ile görüşerek belirli aralıklarla analizde bulunmalıdırlar. Aileler ile çocukların evdeki durumu ve alışkanlıkları hakkında karne veya form doldurarak, öğretmenlerle iş birliği halinde olmaya çalışılmalıdır. Çocuğun özel başarı ve davranışlarını kutlama amacıyla öğretmen ve ailelerin birbirlerine karşılıklı olarak gönderilebilecekleri kutlama kartları oluşturulmalıdır (Kıranşal, 2007).

Bütün öğrenci aileleri bir değer olarak görülmeli ve okula yaptığı katkıya bakılmaksızın bütün ailelere eşit davranılmalıdır. Okula katkı anlamında sadece para düşünülmemeli, bütün öğrenci ailelerinin meslekleri ve yetenekleri ölçüsünde okula yararlı olabilecekleri dikkate alınmalıdır. Öğrenci ailelerinin öğrencilerden farklı olduğu düşünülmeli, ailelere otoriter ve öğüt verici bir tarzda davranmak yerine, onlarla öğrenci başarısını arttırabilmek ve okulu geliştirebilmek için neler yapılması konusunda işbirliğine gidilmelidir. Ailelerin, gerek çocuklarının okul başarısı için, gerekse okuldan kendi gelişimleri için bilgi gereksinimi duydukları konularda, beklentilerini öğrenmek için yazılı notlar gönderilebilir. Bu doğrultuda öğrenci aileleri için bilgilendirici programlar düzenlenebilir. Okul başarısı ne olursa olsun her öğrencinin farklı bir zekâ alanında başarılı olabileceği ve kendine özgü beceriler geliştirebileceği inancıyla öğrenci aileleriyle iletişim kurulmalı, bu gerçek ışığında okul başarısı düşük olan ailelerin umutlarının yok olmasına ve topluluk içinde küçük

düşmelerine neden olabilecek davranışlardan kaçınılmalıdır. Okullara hâkim olan resmi havanın, öğrenci aileleriyle yapılan görüşmelere yansımaması için özel çaba gösterilmeli; okula gelen ailelerle öğretmenlerin rahat görüşebilecekleri uygun bir Okul-Aile Birliği odası oluşturulmalı ve öğrenci ailelerine değer verildiği hissettirilmelidir (Aslanargun, 2007).

Aile Ziyaretleri

Aileyle oluşturulacak ilişkinin güvene dayalı olması gerekir. Güven oluşturmanın en etkili yöntemlerinden biri de, yakın ilişkiler kurmaktır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin belli aralıkla, aile ziyaretinde bulunmaları bu yönden etkili bir davranış olacaktır (Kıranşal, 2007; Özgan ve Aydın, 2010).

Sosyal Etkinlikler

Okul-aile işbirliği kurumsallaştırılmalıdır. Okul-aile işbirliğine yönelik ana ilkeler belirlenip, uygulanmalıdır. Okulda yönetici, öğretmen, öğrenci ve ailelerin birlikte katılabilecekleri çeşitli sosyal etkinlikler düzenlenmeli ve ailelerin etkinliklere aktif katılımları sağlanmalıdır. Okul kendisini ailelere iyi tanıtmalıdır (Yıldırım, 2008; Özgan ve Aydın, 2010).

2.5. Aile Katılımında Yaşanan Sorunlar

Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunların eğitim sistemini olumsuz yönde etkilediği çok açıktır. Bu sorunların hangi sebepten kaynaklandığının incelenmesi önemlidir. Bu sorunlar aileden kaynaklanan sorunlar ve okuldan kaynaklanan sorunlar olarak iki bölümde incelenmiştir.

2.5.1. Aileden Kaynaklanan Sorunlar

Ailenin Ekonomik Koşulları

Okul-aile işbirliğini etkileyen en önemli etkenlerin başında maddi sorunlar gelmektedir. Ailelerin, okuldan para isteneceği korkusuyla toplantılara gelmediklerini görülmektedir. Ailenin ekonomik koşullarının düşük olması ve evdeki

çocuk sayısının fazla olması okulla iletişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Özgan ve Aydın, 2010; Yıldırım, 2008; Porsuk, 2010; Can, 2009).

Ailelerin kişi başına düşen gelir seviyesi yükseldikçe ve evdeki çocuk sayısı azaldıkça, okul memnuniyetlerinin de azalmakta olduğu görülmektedir (Can, 2009).

Ailenin İlgisizliği

Ailelerin çocuk eğitimi konusunda bilgili olmaması, çocuklarının olumsuz yönlerini kabullenmek istememesi, okula karşı ilgilerini azaltmakta ve öğrencileriyle ilgili olan sorunlarını yeterince öğretmen ve okul yönetimi ile paylaşmadıkları görülmektedir. Araştırmalarda ailelerin okula yalnızca sorun olduğunda geldiklerini, genel olarak okuldan uzak durdukları, okul etkinliklerine yeterli derecede destek vermedikleri, ders dışı etkinliklere yeterince katılmadıkları, okula ve öğretmenlere karşı desteklerinin de düşük seviyelerde olduğu ortaya çıkmıştır (Özgan ve Aydın, 2010; Porsuk, 2010; Kıranaşal, 2007; Dizbay, 2010; Koç, 2012; Ünal vd. 2010).

Ailenin Eğitim Düzeyi

Ailelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe evde ve okulda programa katılımları artmakta olduğu görülmekte iken (Can, 2009), eğitim düzeyi düştükçe yapamayacakları korkusuyla okula katılımları da düşmektedir (Porsuk, 2010).

Sınıf Düzeyinin Yükselmesi

Çocukların sınıf düzeyi yükseldikçe, okul-aile etkileşiminin azalmakta olduğu görülmektedir (Can, 2009). Aileler küçük çocuklarının desteğe ihtiyacı olduğunu düşündükleri için, ilgilerini onlara vermektedirler.

Müdahaleci Aileler

Bazı aileler çocuklarıyla ilgilenmenin, her şartta çocuklarının yanında bulunmak olarak görüyor ve bunu yaparken de zamanlarının çoğunu okulda geçirme eğilimi gösteriyorlar. Okul kuralları ve düzeniyle ilgili yeterli bilgileri olmadıkları için de, özellikle öğretmenlerin çalışmalarına müdahale etmeye başlıyorlar (Ünal vd.

2010). Sınıftaki oturma düzeninden, giriş-çıkış saatlerine kadar her konuda öğretmenleri yönlendirmeye çalışıyorlar.

Şikâyetler

Son dönemlerde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri de, ailelerin aşırı ve gerçek dışı şikâyetlerinin artmasıdır (Kıranşal, 2007; Koç, 2012).

2.5.2. Okuldan Kaynaklanan Sorunlar

İletişim Eksikliği

Öğretmenler ailelerin okula yalnızca bir sorun olduğunda geldiklerini düşünürken aileler de öğretmenlerin kendilerini yalnızca sorun olduğunda görüşmeye çağırdıklarını düşünmektedirler (Özgan ve Aydın, 2010). Bu da gösteriyor ki, okul ile aile arasında bir iletişim problemi bulunmaktadır (Özbaş, 2009). Çoğu zaman ailelerin okuldaki etkinliklerden bile haberleri olmuyor (Dizbay, 2010).

Okullar ailelere, aile katılımının sağlayacağı ilerlemedeki değerli rollerinin anlaşılmasına fırsat vermiyorlar. Okullar, yılda birkaç defa genel aile toplantısı düzenlemekte ve bunlarda da genel konular konuşulmaktadır. Ya da aileler okula kutlamalar gibi organizasyonlar için çağrılmakta yine bunlarda da çocukların durumları hakkında konuşulmamaktadır. Aileler, çocukları hakkında bir şeyler öğrenmek için özellikle gittiklerinde, bilgi alabilmektedirler. Aileler, öğretmenlerin kendilerini bilgilendirmesini ve kendilerine yakın olmasını beklerken, öğretmenler de ailelerle iyi bir iletişim ve işbirliğinin olması gerektiğinden söz ediyor (Zaoura ve Aubrey, 2011).

Okulun Maddi Sorunları

Okul Yöneticileri görevlerini yaparken, okullarının kendilerine ait bir bütçesinin olmaması, eğitimin finansmanı ile aşırı ilgilenmek zorunda kalmaları, kalabalık sınıflar, ailelerin başış yapmak istememeleri, yardımcı personel yetersizliği, okulların fiziki yapı ve donanım yetersizliği gibi maddi sorunlardan dolayı, eğitimle ilgili diğer işlere yeterli zaman ayırmakta zorlanıyorlar (Koç, 2012;

Porsuk, 2010). Yöneticiler, okulun maddi sorunlarını aile desteğiyle çözmek zorunda kaldıkları için çoğu zaman da ailelerle karşı karşıya gelmektedirler.

Okul-Aile Birliğinin İşlevsel Olmaması

Okul ile aile arasındaki kopukluğu giderecek olan Okul-Aile Birliğinin faaliyetlerini yürütmesinde karşılaştığı en önemli sorunlardan birisi, yönetim kurulunun düzenli olarak toplanamaması ve toplantılarının da işlevsel olmamasından dolayı, faaliyetlerin düzenli yürütülmemesidir. Okul-Aile Birlikleri aktif olmayan, kâğıt üzerindeki birlikler haline gelmiştir. Aileler, Okul-Aile Birliğinin görev ve yetkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından görev almak istememektedirler (Özgan ve Aydın, 2010; Aslanargun, 2007; Porsuk, 2010).

Okul-Aile Birliği gelir gider kayıtlarının birlik yönetimi yerine, çoğunlukla okul yönetimi tarafından tutulmakta olduğu, Okul-Aile Birliği çalışmalarında Okul-Aile Birliği yönetiminin değil, okul yönetiminin oldukça etkin olduğu görülmektedir. Okul-Aile Birliğinin eğitimin niteliğinin artırılmasından daha çok fiziki yapı, donatım ihtiyacı gibi ekonomik konular ve akademik başarı üzerinde yoğunlaştığı; ancak sosyal-kültürel faaliyetlere ve ihtiyacı olan öğrencilere yönelik yardım faaliyetlerine yer vermediği görülmektedir (Koç, 2012; Dizbay, 2010).

İletişim sorunu ortadan kaldırılmadan, eğitim öğretim ve okulla ilgili kararlara yeterince katılım sağlanmadan etkin bir okul-aile işbirliğini gerçekleştirmek mümkün görülmemektedir (Aslanargun, 2007; Kıranşal, 2007).

Öğretmen Kaynaklı Sorunlar

Bazı öğretmenlerin ailelere karşı sert ve resmi tutumları (Yıldırım, 2008), ailelerin öğretmenler ile rahat iletişim kurmalarına engel olmaktadır. Ailelerin öğretmenlerle yeterli düzeyde görüşmemeleri de (Kıranşal, 2007), öğretmenlerin aileleri tanımalarına engel olmaktadır (Porsuk, 2010).

Ancak aileler, yıl boyunca sorumluluk almayı başaramadığı için, öğretmenler ailelere dikkatini veremiyorlar. Şayet okullar uygulamalarını değiştirebilir, ailelerin daha aktif katılımını sağlayabilirlerse, aileler katılımlarını artırmaya hazır

görünüyorlar. Örneğin; derslerin aileye açık olması oldukça ilgilerini çekebilir. Çünkü çocuklarının sınıfta nasıl davrandıklarını ve nasıl iletişim kurduklarını görmek isterler. Ayrıca, ailelere çocuklarını motive etmedeki çok derin rollerini anlamalarını sağlamak, güvenlerini geliştirmede, sosyal etkileşim sağlamada yardımcı olmak önemlidir. Bu sürecin oluşturulması ile aileler çocuklarının eğitimindeki önemli rollerini daha iyi anlamaya başlayacaklar ve böylece katılımları da artacaktır (Zaoura ve Aubrey, 2011).

Rehberlik Eksikliği

Okullarda okul-aile iletişimini sağlayacak bir diğer unsur da rehber öğretmenlerdir. Ancak okullarda yeterli sayıda rehber öğretmen olmadığı ve öğretmenlerin de rehberlik konusunda yetersiz kaldıkları görülmektedir (Özgan ve Aydın, 2010).

Yönetici Kaynaklı Sorunlar

Ailelerin okula katılım engelleri; yeterince teşvik edilmeme, okulda iyi davranılmaması; güven eksikliği, okul yönetiminden çekince-korku taşımaları olarak sıralanmıştır. Ailelerin özgüvenlerinin yetersiz olması, okul yönetiminden korku ve çekince taşıyor olmaları, karşılaştıkları muameleden kaynaklanıyor olabilir (Can, 2010) ve bu da okul yönetimi ile rahat iletişim kuramamalarına yol açmaktadır (Kıranşal, 2007).

Okul yöneticileri, aileleri eğitim öğretim etkinliklerinin paydaşları olarak görmemekte, ailelerden kendilerini uzman kabul ederek, sadece söylediklerini yapan, çalışmalarına müdahale etmeyen kişiler olmalarını beklemektedirler. Yönetici varsayımlarına bakıldığında; aileler okulda her şeye karışıp, okul çalışanlarına tahakküm etmek isteyen ve şikâyet etmek için okul çalışanlarının eksiklerini arayan kişiler olarak algılandıkları anlaşılmaktadır. Ailelerin, kendilerinden istenenleri yapan, okul çalışmalarına müdahale etmeyen kişiler olmaları yönündeki yönetici beklentisi, gelir seviyesi yüksek ve eğitilmiş ailelerle sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır (Ünal vd., 2010).

Yöneticilerin, okul-aile ilişkileri konusundaki performanslarını yüksek düzeyde algılamaları (Özbaş, 2009) sorunun çözümünü daha da karmaşık hale getirmektedir.

2.6. Aile Katılımında Okul Yönetiminin Önemi

Okul-aile işbirliğini sağlamada okul yöneticilerinin önemi büyüktür (Dizbay, 2010). Lider yönetici eksikliğinin eğitimde pek çok sorunun oluşmasına ve sürmesine neden olduğu ortaya koyulmaktadır. Okul yöneticilerinin seçiminde, yönetici adaylarının niteliği özellikle irdelenmeli ve okul yöneticilerinin liderlik ve okul yönetimi eğitimi almış kişilerden seçilmesine özen gösterilmelidir (Ereş, 2010).

Okul yöneticilerine kendilerini geliştirme fırsatı sağlanması açısından, çeşitli hizmet içi eğitimlerden geçirilerek (liderlik, insan kaynakları yönetimi vb.) okul-aile işbirliğini sağlamada çevresini yönlendirmesi ve uygun ortamları oluşturması sağlanabilir. Bu kurslar sonucu objektif değerlendirmeler yapılarak görevlerini sürdürmede destekleyici ve belirleyici olacak ölçütler geliştirilmelidir (Ereş, 2010; Dizbay, 2010).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması, elde edilen verilerin analiz yöntemleri, geçerlik ve güvenilirlik konuları üzerinde durulmuş ve görüşme formunun uygulanması ile ilgili açıklamalar ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, okul-aile ilişkilerinin derinlemesine betimlenmesi amaçlandığından araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Nitel sözcüğü belli ortak özelliklerin paylaşılması ile ortaya çıkan yaklaşımları vurgulamaktadır (Büyüköztürk vd., 2012: 235). Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak güçtür. Nitel araştırma kavramı, “kültür analizi”, “antropoloji”, “durumsal çalışma”, “yorumlayıcı araştırma”, “eylem araştırması”, “doğal araştırma”, “betimsel araştırma”, “kuram geliştirme”, “içerik analizi” gibi benzer kavramları bir şemsiye altında toplamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39).

Nitelik bir şeyin ne, nasıl, ne zaman, nerede ve niçinini, yani özünü ve ortamını ifade eder. Bu sebepten nitel araştırma nesnelerin anlamlarını, kavramlarını, tanımlamalarını, karakteristiklerini, metaforlarını, sembollerini ve tasvirlerini ifade eder (Berg ve Lune 2015: 19).

Berg ve Lune’e (2015: 356) göre tek bir noktaya odaklanan ya da yaşam ve toplumun geniş bir bakış açısını ele alan yöntem olarak örnek olay (durum) çalışmaları ön plana çıkmaktadır.

Diğer araştırma türlerinden farklı olarak, durum çalışmaları nasıl ve niçin soruları temelinde, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 277). Bu çalışmada, araştırma deseni olarak durum çalışması tercih edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma için Karaman il merkezinde yer alan resmi ve özel ortaokulların müdürleri ile görüşülmesi planlanmıştır. Bunun için gerekli araştırma izinleri (Ek-2) Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır. Daha sonra Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 288) durum çalışma deseninin geçerlik ve güvenilirliği konusunda ortaya koyduğu önlemlerden olan “doyum noktasına” kadar yapılacak çalışmalar için çalışma grubu önceden net olarak belirlenmemiş olup, okul müdürlerine tek tek telefon aracılığı ile ya da okul ziyaretleri ile ulaşılmıştır.

Örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak amaçlandığından (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 108) okul müdürlerinin, devlet ortaokulu, imam hatip ortaokulu ve özel ortaokulda görev yapma durumları dikkate alınarak maksimum çeşitlilik örnekleme oluşturulmuştur. Çalışma grubuna ait bilgiler aşağıda Tablo-1’de yer almaktadır.

Tablo-1: Çalışma Grubunun Okul Türüne İlişkin Bilgiler

Okul Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Devlet Ortaokulu	9	60
İmam Hatip Ortaokulu	4	27
Özel Ortaokul	2	13

Her görüşmeden sonra yapılan analizler neticesinde on beşinci okul müdürü ile yapılan görüşme sonunda doyum noktasına ulaşıldığı kanaatine varılarak görüşmeler sonlandırılmıştır. Okul müdürleri ile yapılan görüşmede araştırmanın amacından bahsedilmiş ve kendilerinin bu araştırmaya gönüllü olarak katkıda bulunup bulunamayacakları sorulmuştur. Araştırma için görüşülen okul müdürlerinin tamamından olumlu dönüt alınabilmektedir. Toplam on beş görüşmenin gerçekleştirildiği çalışmada, görüşmelerin tamamı okul müdürlerinin görev yaptığı okullarda gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmaya Katılan Okul Müdürlerinin Özellikleri

Araştırmaya 2015-2016 öğretim yılında, Karaman ilinde resmi ve özel ortaokullarda görev yapan toplam on beş okul müdürü gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmaya katılan okul müdürlerini tamamının erkek, evli ve lisans mezunu olduğu görülmüştür. Tablo-2’de araştırmaya katılan okul müdürlerinin yaş, mesleki kıdem, yöneticilikteki kıdem ve veli olma durumuna göre özellikleri yer almaktadır.

Tablo-2: Çalışma Grubunun Kişisel ve Mesleki Özellikleri

Okul Müdürü	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Yaş	31-35	1	7
	36-40	2	13
	41-45	5	33
	46-50	3	20
	51-55	2	13
	56-...	2	13
Mesleki Kıdem	...-15	2	13
	16-20	3	20
	21-25	6	40
	26-30	2	13
	31-...	2	13
Yöneticilikte Kıdem	0-5	1	7
	6-10	2	13
	11-15	5	33
	16-20	3	20
	21-25	2	13
	26-...	2	13
Veli Olma Durumu	Evet	13	87
	Hayır	2	13

3.4. Verileri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler, okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öncelikle ilgili alan yazın taraması yapılmış, bu çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak görüşme soruları oluşturulmuş (Ek-1) ve okul müdürlerinin kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla görüşme sorularına, demografik bilgi soruları eklenmiştir. Berg ve Lune’un (2015: 143) görüşlerine göre daha ciddi ve önemli sorulardan önce görüşmeci ve katılımcı arasında dostça bir ilişki geliştirme imkânı sağlaması açısından demografik sorular öncelik sırasında başa konulmuştur. Yine Berg ve Lune’un (2015: 143-145) yarı yapılandırılmış bir görüşmede dikkat edilecek hususlar konusunda belirttiği gibi, sorulara kişisel sorularla başlanmış, kendilerini

rahat ifade etmeleri için tecrübelerini paylaşacakları sorularla devam edilmiş ve hassas sorular sonlara bırakılmıştır. Cevapların güvenilirliğinin kontrol edilmesi amacı ile soruları destekleyici ve doğrulayıcı sorular ve sondalar hazırlanmıştır.

Hazırlanan sorular alandan iki uzmana gösterilmiş, görüşme sorularına ilişkin uzman görüşü alınmıştır. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, sorulara son şekli verilmiştir. Görüşme sorularını sınamak amacıyla, Berg ve Lune'un (2015: 151) görüşme planının ön testi konusunda önerileri doğrultusunda, çalışma grubu dışından bir okul müdürü ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşme kaydedilmiş ve çözümlenerek yazıya dökülmüştür. Açıklanan ya da tekrarlanan sorular not alınmıştır. Pilot görüşmenin sonunda, görüşülen kişiden sorulara ve görüşmeye ilişkin dönüt istenmiştir. Pilot görüşme kodlanmış ve cevap kalıpları analiz edilmiştir. Pilot görüşme, araştırmacının danışmanı tarafından dinlenmiş ve görüşme sorularının, görüşme yapılan kişinin önerileri doğrultusunda düzenlenmesine karar verilmiştir. Görüşme yapılan kişi, görüşme soruları ile ilgili genel olarak olumlu dönüt vermekle birlikte, anlaşılması güç olan ya da yanlış anlaşılabileceğini düşündüğü soruların düzenlenmesine yönelik önerilerde bulunmuştur.

3.5. Verilerin Toplanması

Görüşmeler, durum çalışmalarında kullanılan veri toplama araçlarından biridir (Büyüköztürk vd., 2012: 251). Bu çalışmada, veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama aracı olarak bilinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 119). Görüşme, amacı bilgi toplamak olan bir sohbet olarak tanımlanabilir (Berg ve Lune 2015: 356). Araştırmacılar, katılımcıların bakış açılarını anlamak ya da katılımcıların olgu veya olaylara nasıl anlamlar yüklediklerini öğrenmek istediklerinde, görüşme yapmak faydalı bir yöntem olacaktır (Berg ve Lune 2015: 139).

Görüşmeler resmi olarak yapılandırılmış, hiç yapılandırılmamış ve yarı-yapılandırılmış olarak üç şekilde sınıflandırılmaktadır (Berg ve Lune 2015: 133).

Yarı-yapılandırılmış görüşme türü, önceden belirlenmiş soruların sorulmasını ve özel bazı konulara değinilmesini içerir. Bu sorular genellikle katılımcılara tutarlı bir sırada sorulur ancak görüşmeciler bu sıranın dışına çıkabilmekte ve sorulara aldıkları cevaplara göre soruları derinleştirebilmektedirler (Berg ve Lune 2015: 136).

Bu çalışmanın verileri, okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerine ilişkin görüşlerini ayrıntılı bir şekilde belirlemeye olanak tanıyan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

Görüşmeler okul müdürlerinin görev yaptığı okullarda gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan her bir okul müdürüne kod isim verilerek, yapılan görüşmelerde önceden hazırlanan on üç adet soru sorulmuştur. Yapılan görüşmeler 17 ile 69 dakika arasında toplam 8 saat 55 dakika sürmüş olup, ortalama bir görüşmenin süresi ortalama 35 dakikadır.

Aşağıdaki tabloda okul müdürleri ile yapılan görüşmelerin süreleri yer almaktadır.

Tablo-3: Görüşme Süreleri

Kod	Görüşme Süresi (dd:ss)
001	17:16
002	25:17
003	56:27
004	26:17
005	32:35
006	40:07
007	26:42
008	34:47
009	45:16
010	50:42
011	25:48
012	31:53
013	69:29
014	20:00
015	32:40

Berg ve Lune'un (2015: 169-171) önerileri doğrultusunda katılımcı ile dostça bir ilişki geliştirmek için görüşme başlamadan önce sohbet edilmiştir. Daha sonra

araştırmacı kendisinin Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans öğrencisi olduğunu ve araştırmayı yüksek lisans tezi için yaptığını belirtmiştir. Katılımcılara, okul-aile ilişkilerinde okul müdürlerinin görüşlerinin yapılan görüşmelerin araştırma verilerini oluşturacağı söylenmiştir.

Görüşmelerin tamamı araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı, görüşülen her okul müdürüne araştırmanın amacını söyleyerek, katılımcılara bu araştırmaya katılımın gönüllülük esasına göre yapıldığı, görüşme sürecinde verdikleri bilgilerin gizli kalacağı, elde edilen bilgilerin bu araştırmanın dışında başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacağı, araştırma sonuçlarını yazarken görüşülen bireylerin isimlerinin değil, onlar için belirlenen kod isimlerin kullanılacağı söylenmiştir ve verilen bu bilgiler de kayıt altına alınmıştır. Katılımcılara, soruların araştırmacı tarafından sorulacağı, istenirse sorunun tekrar okunabileceği ve sorular yeterince açık değilse, açıklama yapılabileceği, araştırma sorularının katılımcıların bilgilerini ölçmek amacı ile sorulmadığı, onların deneyimlerinden faydalanmak amacı ile sorulduğu özellikle belirtilmiştir. Bunların yanı sıra, görüşme sırasında katılımcılardan bir sohbet ortamında olduğu gibi rahat davranabilecekleri ve görüşme sırasında ses kaydı yapılmak istendiği ifade edilerek, araştırmanın herhangi bir sürecinde çalışmadan ayrılacakları ve bunun için kesinlikle bir yaptırım uygulanmayacağı da belirtilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılara sorulmak üzere önceden hazırlanan sorular (Ek 1)'de verilmiştir.

Görüşme sırasında, soruları yanıtlayan katılımcılara hiçbir şekilde müdahale edilmemiş, katılımcıların rahat bir şekilde görüş bildirmelerine olanak sağlanmıştır. Okul müdürlerinin yanıtladıkları soruyu yanlış anladığının düşünöldüğu durumlarda, soruyu bir başka ifadeyle tekrar dile getirerek katılımcıya rehberlik edilmiştir. Ancak, katılımcının sorulan aynı soruya tekrardan konu dışı yanıtlar vermesi durumunda herhangi bir müdahale yapılmayarak, katılımcının düşüncelerini tamamen ifade etmesine izin verilmiştir. Görüşmeler sırasında, teşvik edici, yansız ve empatik olmaya özen gösterilmiş, sorular olabildiğince konuşma tarzında sorulmuştur.

Görüşmelerden on dört tanesinde ses kaydı yapılmış, bir görüşmede ise katılımcının ses kaydı istememesi nedeni ile not tutulmuş, daha sonra bu görüşmeler bilgisayar ortamında yazıya geçirilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, araştırmacıların en fazla güçlük çektikleri aşamalardan biridir. Bu bölüm nitel veri analizi sürecini okuyucu için anlaşılır hale getirmeyi amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 221). Bu çalışmada verileri analiz etmek için yorumlayıcı yaklaşım benimsenmiştir. Berg ve Lune'a (2015: 381-382) göre bu yaklaşım, anlamların ve eylemlerin pratik anlamda anlaşılır olmasını sağlar ve araştırmacının sosyal eylemi ve insan aktivitesini bir metin olarak ele almasına imkân verir.

Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 250) de belirttiği gibi, bilgisayar programları veri analizinde kodlama, temaların ortaya çıkarılması, nitel verilerin sayısal analizi gibi süreçlerde önemli kolaylıklar sunmaktadır. Görüşmelerden elde edilen verileri daha sistemli analiz edebilmek için, araştırmacının verileri "Nvivo 8" programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bu çalışmada, 15 katılımcıyla yapılan görüşmelerle toplam 74 sayfa görüşme notu elde edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde, görüşmelerden elde edilen veriler Word belgesi olarak kayıt edildikten sonra NVivo 8 nitel veri analizi programına aktararak betimsel analiz tekniği ile ayrı ayrı analiz edilmiş, daha sonra elde edilen bulgular birleştirilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011: 224) göre betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çözümlemede, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir.

Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 224) de belirttiği şekilde, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmak için elde edilen veriler

önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiş olup, daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanarak birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan düzenlemeler sonucunda okul müdürlerinin görüşleri sekiz tema altında frekanslarına göre sıralanmıştır.

3.7. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, sonuçların inandırıcılığı sağlamadaki en önemli ölçütlerinden ikisidir. Bunun içinde araştırmacıdan geçerlik ve güvenilirliği test etmesi ve dikkatli bir biçimde rapor etmesi beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 255). Bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için yapılan çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

Geçerlik

Nitel araştırmalarda geçerlik için araştırılan olgu veya olay hakkında bütüncül bir resim ortaya koyabilmede, araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı sonuçları teyit etmesine yardımcı olacak çeşitleme, katılımcı teyidi gibi bazı ek yöntemleri kullanması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 256).

Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 257) de üzerinde durduğu gibi geçerliği sağlamak amacı ile toplanan veriler ayrıntılı olarak rapor edilmiş, araştırmanın tüm aşamaları hakkında açıklamalar yapılmış, Berg ve Lune'in (2015: 50) belirttiği gibi araştırmacının aldığı notlarda ifade edilen durumların benzer fikirleri yansıtılabileceğinden dolayı, kelimesi kelimesine alıntı yapmak bunu önleyeceği düşüncesi ile görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer vererek ve bunlardan yola çıkarak sonuçlara nasıl ulaşıldığı açıklanmıştır.

Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak için Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 258) gerekli gördüğü şekilde, araştırma sürecinin eleştirel bir gözle sorgulanması ve elde edilen bulguların ve sonuçların gerçeği yansıtıp yansıtmadığı hususları araştırmanın her aşamasında alan uzmanları tarafından gözden geçirilerek, onların görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar ayrıntılı olarak aşama aşama belirtilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011: 258-259) göre, dış geçerlik genellenebilirlikle ilgilidir. Araştırma sonuçlarından yola çıkarak, kendi ortamı içerisinde geçerli bazı derslerin ya da deneyimlerin çıkarılabilmesi amacı ile araştırmanın tüm aşamaları hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır.

Güvenirlilik

Güvenirlilik, ölçme sonuçlarının tekrarlanabilir olması veya tutarlılığı olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk ve vd., 2008: 108).

Araştırmanın iç güvenirliliğini sağlamak için bulgular yorum yapılmadan verilmiştir. Deneyimli bir öğretim üyesi tarafından ses kayıtları dinlenerek, görüşme verilerinin doğruluğu sağlanmıştır. Görüşme verilerindeki görüşler, araştırmacı ve deneyimli bir öğretim üyesi tarafından ayrı ayrı karşılaştırılarak tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Araştırmanın dış güvenirliliğini sağlamak amacıyla araştırmacı, süreçte yapılanları ayrıntılı bir biçimde açıklamıştır. Ayrıca araştırma süresince elde edilen ham veriler araştırmacı tarafından saklanmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan on beş okul müdürü ile yapılan görüşmelerle elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulan sekiz tema yer almaktadır. Araştırmanın bulgularını oluşturan bu temalar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Aileden Beklentiler
- Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri
- Aile Kaynaklı Problemler
- Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri
- Okul-Aile Birliğinin İşlevselliği
- Aile Katılımını Artırıcı Öneriler
- Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı
- Ailenin Yönetime Katılımı

4.1. Aileden Beklentiler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-4'de verilmiştir.

Tablo-4: Okul Müdürlerinin Aileden Beklentileri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul ile İletişim ve İşbirliği	12	14,8
Öğrenci Takibi-Kontrol Etme	10	12,3
Davranış Kazandırma	8	9,9
Okula Sık Gelmesi	8	9,9
Öğrenciye Destek Olma	8	9,9
Okula Destek Olma	6	7,4
Öğrenciyi Motive Etme	6	7,4
Yönlendirme-Rehberlik	5	6,2
Öğretimsel Destek	4	4,9
Örnek Olma-Rol Model	3	3,7

Toplantılara Katılım	3	3,7
Yapıcı Olma	3	3,7
İlgi	2	2,5
Öğrenciyi Tanıma	2	2,5
Yönetime Katılım	1	1,2
Toplam	81	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.1.1. Okul ile İletişim ve İşbirliği

Tablo-4 incelendiğinde okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda katılımcıların büyük çoğunluğunun okul ile ortak hareket ederek, öğrenci ile irtibat halinde olunmasını kapsayan okul ile iletişim ve işbirliği (f=12) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Veliden beklentimiz öğretmenleriyle görüşecek, çocuğuyla sıkı irtibat halinde olacak. ...veli öğretmenlerle, okul idaresiyle sıkı diyaloga girerse çocuğun başarısız olma gibi bir şansı yok” (004).

“Olumlu bulduğum veli okulla irtibatı kesmeyen, ... Yani şu eğitim açısından aile okulla ilişkisini, ilgisini kesmemesini lazım. Yani çocuğu sadece okula göndermek, defterini kitabını almak, ihtiyacını karşılamak yetmiyor. İşte gelecek okulda ders öğretmenleriyle görüşecek, ders öğretmenlerinin tavsiyeleri doğrultusunda gerekli çalışmaları yapacak, okulla iç içe olacak...” (005).

“Yıllardır bu işin içindeyiz aile bizde olmazsa olmazdır. Onun için ailenin mutlaka bizimle birlikte hareket etmesi gerekmektedir. ... Onun için birlikte hareket etmek için, ailenin bizimle hareket etmesi gerekir. Ortak hareket etmemiz gerekir. ... Şimdi bizde olumlu veli, bizimle sürekli diyaloga geçen veli çok önemli. Çocuklarımız bizim grubumuzda ergen yaşı en hızlı yaşadıkları çağıdır. Çocuklar bize geldikleri zaman veya daha erken ergen yaşa girenler oluyor, tabii ilk ergenlikleri olduğu için bu ergenliği çok şiddetli yaşıyorlar. Bu anlamda çocuğun ilgi

alanları tamamen değişebiliyor. Çocuk başka yerlere çok çabuk kanalize olabiliyor. Yani bizim kötü alışkanlık dediğimiz olaylar da olabiliyor, işte internet kafelere gidiyor. Bunun çoğunu ailede bilmeyebiliyor. Birinci öncelikleri değişiyor çocuğun. Yani bir kız arkadaşına ilgi duyabiliyor, kız ise erkek arkadaşına ilgi duyabiliyor. Onun için ailenin bilmediklerini bizim aileye söylememiz gerekiyor, bizim de bilmediklerimiz oluyor çocuklar hakkında, önümüze sekiz bin tane çocuk geliyor ama bizim arka bahçemizi görmemiz gerekiyor. Arka bahçemizi görmemiz için de ailenin bizimle sürekli diyalog kurması gerekir. Biz ne kadar rehberlik çalışmaları, test çalışmaları yapsak da, ama çok bilmediğimiz şeyler de oluyor. Yani şimdi ailenin bilmediklerini, aile içerisinde çocuğun bilmediklerini bizim bilmemiz gerekiyor, ailenin de okul ortamındaki durumları bilmesi gerekiyor. Bu çok önemli yani oluşabilecek kaymalarda veya ilerde daha büyük bir olumsuzluk durumunda erken önlem almış olabiliyoruz. Bunun çok şeylerini de çalışmalarda bu kaymalarda önlemini alıp da bunu düzgün bir ortama getirdiğimiz çocuklarımız oldu tabii” (006).

“...genel olarak velinin okul ve öğretmen ile irtibat halinde olması gerektiğine inanıyorum ... çocuğuyla ilgili alt üst limit belirleyip ona göre okul idaresi ile iletişim kurabilirse çok daha sağlıklı olabiliyor... duyurulara zamanında cevap vermeleri bizim için önemli... okulda iletişim irtibatı kuran velidir” (008).

“...benim veliden temel beklentim doğru iletişim gerektiği kadar samimiyet ve dediğim gibi her zaman duyarlılık yani... gerektiği kadar öğretmen ve okul çalışanıyla samimiyet gerektiğinden az gerektiğinden fazla da değil iki güne bir arayıp hocam nasılsın diye sormadığı gibi aylarca burada görünmediği de olmasın. ... ikincisi doğru yolda iletişim kurabilecek veliden en büyük beklentim doğru iletişim kurmak geliyor “Ben sizin İngilizce öğretmeninizi çok yeterli bulmuyorum” diyor mesela o zaman “Tahsiliniz nedir?” diye soruyorsunuz “Lise

mezunuyum” diyor örnek veriyorum öğretmen yabancı dil ağırlıklı liseyi bitirmiş üniversite mezunu. Chambrige diye bir programımız var öğretmenlere çevrimiçi eğitim veriyorlar. Bölge koordinatöründen eğitim aldırıyoruz ama bir lise mezunu veli geliyor “Öğretmeninizi yeterli bulmuyorum, niye ödevi kontrol etmemiş” bakın bu o sorunun cevabı değildir kurduğu iletişim tarzı buradaki problemin çözümünden çok büyümesine sebep oluyor...” (012).

“...okulla haşır neşir olan öğretmenleriyle olumlu şekilde konuşabilen her hangi bir bilgi eksikliğinde rahatça sorabilen, idare ile diyalogu çok iyi olan, bunu söylerken ne idarenin birebir istediği gibi onun fikirlerinde hareket edebilen, ne de kendi fikirlerini idare ve öğretmene lanse edebilecek veli değil; iştirakle işin içinde olarak okul ve eğitim öğretimin bir parçası olarak gören bir veli portföyü istiyorum ... birçok veliye “Evde aşamadığınız sorunlar problemler varsa lütfen gelip sınıf öğretmeniyle, sevdiği bir branş öğretmeniyle veya rehber öğretmeniyle siz de paylaşın, belki evde size yaptığı durum okulda bastırılmış bir durumun patlaması olabilir veya çocuk burada bir patlama yaşıyorsa evde bastırılmış bir durumun patlamasını yaşıyor olabilir” diyorum. İlk baştaki soruda da olduğu gibi bu yüzden okul ile velinin sürekli iç içe olması lazım bu çocuk için” (015).

4.1.2. Öğrenci Takibi – Kontrol Etme

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak, öğrencinin davranışlarını, okula devamını, öğretimsel faaliyetlerini kapsayan öğrenci takibi ve öğrencinin kontrol edilmesi (f=10) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“... kendi şahsi görüşüm olarak söylersem; (aslında aile şöyle anlıyor; ben o kısmı söyleyeyim de) “Destek dediğin zaman çocuğun ödevini yapma” olarak anlıyor, ama biz bunu istemiyoruz. Kontrol etsin,

çocuğun düzenli gelip gittiğini, ödevini düzenli yaptığını, okula olan devamını, takibini bunları kontrol etsin, moralman yanımızda olsun. ... Biz moralman yanında olsun, kontrolünü yapsın yeter diyoruz. ... Aileye düşen görev, moral destek dedik işte, çocuğunu takip edecek, destek verecek, herhangi bir durumda destekleyecek, maddi manevi destek” (001).

“Aile öncelikle çocuğunu iyi takip etmeli her açıdan; okula devam noktasında, zamanında eve gelme, zamanında okula gitme, planlı programlı ders çalışma, kılık kıyafet okuldaki ilişkileri, davranışları noktasında çocuğunu takip etmesi gerekiyor. Veli böyle yaparsa okula çok büyük katkı sağlamış olur” (007).

“...velinin takibi demek bana göre sadece ders notu bakımından değil diğer az önce saydığım konularda da tatlı bir iletişim tatlı bir kontrol altında tutması demek... Veli çocuğunu takip edip çocuğu için şunu da belirtebilmeli mesela benim çocuğum da hata yapar, yalan söyleyebilir deyip... çocuğun ders durumu devam devamsızlık durumu öğretmeni ve arkadaşlarıyla iletişimi bunlar takip edilsin ... Bizim için en iyi veli öğrencisini takip eden...” (008).

“Ama gerçekten ilgilenen veli, çocuğun her şeyi ile ilgileniyor. Okula geliş saatiyle, çıkış saatiyle, ... Çocuğun birebir eğitim basamaklarıyla ilgilenmesi lazım. Öğretmeni ile görüşmesi lazım, okul idaresiyle görüşmesi lazım ve çocuğun günlük takip edemiyorsa bile, haftada en az bir kere ne yaptığını kontrol edebilmesi lazım. ... Eğitimde başarının olabilmesi için ilk önce velinin ilgilenmesi, aynı zamanda da velinin davranış olarak çocuğunu takip etmesi lazım... Bir kere aile öncelikle çocuğunun okula ne zaman gelip gittiğini kontrol etmeli. Bizim son yıllarda gözlemlediğimiz noktalardan bir tanesi bu. Çocuğunu takip etmediği zaman çocuklar özellikle bahar mevsiminde, ergenlik döneminde dışarıda başka işlere yöneliyorlar. Onun takip edilmesi

lazım çünkü onu takip etmediği zaman okula daha farklı bir potansiyel olarak yansıyor” (009).

“Ailelerin çocuğu takibi, ... Çocuğu yönlendirme aşamasında, takip açısından o roller ailelere düşmektedir. ... İyi bir veli demek, çocuğunu takip eden... Aileye düşen görevler çocuğunu takibidir” (011).

“...bu çocuk nasıl arkadaşlarıyla uyum içinde yaşayabiliyor mu? İnsanlara saygı gösterebiliyor mu, büyüklerine karşı küçüklerine karşı sevgi saygısı nasıl, bu çocuk kendi kişisel gelişimini nasıl sürdürüyor ideal bir velini bütün bunları takip ediyor olması lazım... Öncelikle çocuğunu takip edecek” (013).

4.1.3. Davranış Kazandırma

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak öğrenciye eğitimsel anlamda olumlu davranış kazandırma (f=8) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bizim inancımızın gereği, hiçbir anne-baba evladına güzel terbiyeden daha iyi bir miras bırakmamıştır. Eğitim eşittir terbiye. Eğitim almış bir kimse tarif edilirken dolgun başağa benzetilir. Dolgun başak eğri olur. Eğer başakta bir şey yoksa o dik olur. Çiftçi tarlaya vardığı zaman başakların dik olduğunu görürse eyvah der. Bu sene emeğimiz boşa gitti der. Ama başakların eğik olduğunu görünce keyiflenir. Onun için ailenin eğitimde katkısı büyüktür yani” (005).

“Okula gönderip getirmekle bir şey olmuyor. Çocuğun davranışıyla da ilgileneceksiniz, yeri gelecek çocuğunuzla arkadaş olup onunla sohbet edeceksiniz. ... Yani takip dediğimiz olay çocukları sadece öğretim babında değil, özellikle davranış babında da takip etmek lazım. ...hani çocuk sizi sevecek ama yeri geldiği zaman da korkacak” (009).

“Ailenin eğitime katılımı şu; bir defa olaya iki boyutlu bakmak lazım, bir eğitim, bir öğretim boyutlu. Biz ailenin iki yönde de eğitim içinde olmasını istiyoruz. Bir, okul hedefleri kapsamında yaratmaya çalıştığımız insan modelinin, bizim burada verdiğimiz kişilik özelliklerinin ailede devamı adına veya aile verirken burada paralellik adına devamı olsun istiyoruz. Örnek veriyorum dürüst insan modeli veya bizim en çok üzerinde durduğumuz karşı cinse yönelik kibarlığı centilmenliği, büyüklere karşı saygısı, sevgisi bu tutumunun evde devam etmesi lazım bir boyutu bu, eğitim boyutunda” (012).

“...herkesin bir doktor herkesin bir avukat bir mühendis olması gerekmiyor ama bir şey gerekiyor asgari düzeyde eğitim alması ve asgari düzeydeki o eğitimle yaşadığı topluma ailesine milletine insanlığa. Bir toplumda oturup kalkmasın bilecek, insanlara nasıl nazik davranması gerektiğini bilecek, ileride bu insanlar evlenecek evlendiklerinde nasıl iletişim kurabilecek, kendisine çevresine zarar vermeyecek bir birey olabilmeleri için saydığım eğitim aile için çok önemli, şimdi ailede kazanamadığımız zaman çocuğu, çocuk bu sefer bu süreçlerde kaybolduğu zaman bu çocuk için sonraki süreç ne düşünüyorsunuz, işte mesleki yaşantısı sanayide mi geçecek nerede geçecek onu bilemiyorsunuz... sadece akademik başarı değil davranışsal gelişimi de takip etmesi lazım...” (013).

“Veli okulu çocuğun oyalanma yeri oyun yeri veya öğretim yeri olarak görmemeli aynı zamanda eğitim yeri, olduğunu bilmeli bunun pekiştirilmesini ve devamını da velinin sağlaması lazım. Yani veli “Ben çocuğu okula gönderdim eğitemediyse öğretmeni, öğretmediyse öğretmeni öğretmedi” mantığı gütmemesi lazım” (015).

4.1.4. Okula Sık Gelmesi

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak, ailenin bir paydaş olarak okula sık gelmesi (f=8)

ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bir kere zaman zaman okula uğrayıp öğretmenlerle, idareyle olumlu ilişkileri olan velilerin çocukları da olumlu oluyor. ...hani zaman zaman okula gelmesi öğretmenleriyle görüşmesi çocuğunun durumunu sorması, dediğim gibi yapması...” (001).

“...öğretmeniyle diyalog halindedir. Sürekli zaten size gelir en azından iki haftada bir gelerek çocuğunda olumsuz bir nokta olup olmadığını öğretmene sorar...” (002).

“Temelde dediğim gibi zaten bunların hepsinin olması gerekir. Yani ailenin okula gelmesi lazım, önemli olan bu. Yani temelde en büyük eksikimiz buradan kaynaklanıyor. Yani bizim boynumuzun büküldüğü nokta burada oluyor. Şuna inanıyorum yani bütün okullarımızda şimdi eskisi gibi değil, gerçekten eğer aileler okullara giderse, çocukları açısından çok olumlu geri dönüşler alabilirler. Çocuklarla oluşabilecek sorunları daha çabuk çözebilirler” (006).

“...zaman zaman çocuğunu boş bırakmadığını göstermek için, hesap sormak için değil, bir istişare yapmak için okula gelmesi lazım” (010).

“...velinin sürekli okula gelmesini bekleriz” (015).

4.1.5. Öğrenciye Destek Olma

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak ailenin maddi ve manevi anlamda öğrenciye destek olması (f=8) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ekonomik durumu iyiye başta tabi, ailenin imkânları ölçüsünde çocukla ilgilenebiliyor. Daha çok işte kaynak alma, takibini de yapma gibi, ... Aileye düşen görev, moral destek, çocuğunu takip edecek, destek

verecek, herhangi bir durumda destekleyecek, maddi manevi destek” (001).

“...bir diğer nokta da çocuğa o imkânları sunmak, yani çocuğa rahat çalışabileceği bir ortam sunmak gerekli, ...ya da hiçbir şey yapmıyorsan sessizlik... Okul-aile ilişkilerinde aileye düşenin öncelikle şu olduğunu düşünüyorum. Çocuğuna sağlıklı sıcak bir yuva sunması gerektiği” (002).

“Bir kenara çekilmesini değil, çocuğunun ömür boyu, kendi üzerinde gerektiği zaman yük olduğunu düşünerek, çocuğunun devamlı arkasında ve destek olmasını anlıyorum” (010).

“Ama burada veli çocuğunu eğer okutmak istiyorsa, okuyarak bir meslek edinmesi yönünde bir düşüncesi varsa okulun yapmadığı ve yapamadığı şeyleri velinin yapması gerekmektedir. O da velinin bilinçlendirilmesi, velinin bilinçli olması, maddi olarak çocuğunun eksiklerini destekleyecek güce sahip olması gibi kriterleri de var onun. ... Çocuğunun ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. ... Ekonomik olarak uygunsuzsa çocuğunun eksik kalan yerlerini destelemelidir, bunlar nedir kaynak kitaplar boyutunda olur, özel dersler boyutunda olur” (011).

“...parasız eğitim ama velinin mesela ben kendi oğlumdan da biliyorum birçok aşamada çocuğunuzun daha nitelikli eğitim alması için bir veli olarak eğitime hem maddi anlamda, hem de manevi anlamda çocuğu takip etme anlamında saydığım değerler var. Bunlar maddi anlamda da onun farklı kitapları farklı analizleri görebilmesi, biliyorsunuz eğitim maliyetli bir iş aslında onun ders araç gereçlerinin temini açısından, onun sosyal kültürel faaliyetlere katılarak akranlarıyla sosyalleşmesi açısından, birçok açıdan, velinin maddi anlamda da eğitimin içinde olması gerekiyor. Yani devlet sadece eğitimi, tamam kanunda var parasız diyor ama tamamen devletten beklerseniz burada o zaman aksayan birçok yönünün olduğunu göreceksiniz. Bu anlamda velinin

maddi anlamda da eğitimin içinde yer alması elzem, kafamda böyle bir veli profili düşünüyorum” (013).

4.1.6. Okula Destek Olma

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak, ailenin ekonomik, fiziksel ve zihinsel olarak katkı sağlayarak okula destek olması (f=6) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Tabii yönetime katılırken, okulu yönetirken bizim paydaşlarımız arasında olmaları nedeni ile okulun güzelleştirilmesi, mesela nedir işte çevre düzeninin sağlanması şeklinde, diğer bir boyutta işte gezilere çocukların teşvik edilmesi, bize göremediğimiz noktalarda yardımcı olmalarını isteriz. ... Okuldan bir talepte bulunulduysa, bir anket gönderildiyse okula katılır” (002).

“Kaliteli veli; kurumu sorgulayan, katkı sağlayabilen zihinsel olarak, gerektiği zaman okul yönetimiyle birlikte risk alabilen, yani kurumda yapılacak bir etkinlik faaliyet vb. yönünden ve şu an için okullarda kısmen bu azaldı ama mesela bir beş yıl öncesi için bir ilkokul veya ortaokul yönetmek ekonomik olarak gerçekten çok zordu. Yani kapı kolu kırılıyor, okulun temizlenmesi lazım, cam kırılıyor ama Okul-Aile Birliği dışında herhangi bir kaynağımız yok. Evet, beş yıl önce ekonomik katkı da istiyorduk, bugün için bu kısmen giderildi. Ama şunu da bilmemiz lazım ve kabullenmemiz gerekir diye düşünüyorum, her kurumun bir işletim gideri vardır. ... Nasıl bir veli; eleştiren, sorgulayan, katkı yapan, yol gösteren...” (003).

“...okuluna sahip çıkarsa. Ben onu diyorum veliye bu okul benim okulum, öğretmen bu okul benim okulum, öğrenci bu okul benim okulum demediği sürece bir okulda başarıyı yakalamak mümkün değil” (005).

“Mutlaka ki olumlu veli öğretmenine ve okuluna güveni tam olacak ve idareye bunu tam olarak hissettirmesi lazım. Yani ben ödev verdiğim zaman, yeri geldiğinde para istediğim zaman...” (010).

“...okulun dertleriyle dertlenmesi, okulla birlikte hareket etmesi. ... Maddi katkı için, öğrenci başına, çalışma yapılmalı” (014).

4.1.7. Öğrenciyi Motive Etme

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak, ailenin öğrenciyi öğretimsel başarıya ulaştırmak için motive etmesi (f=6) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ailenin eğitime katılımında; biz özellikle moral desteğe daha çok önem veriyoruz. ... Ben kendi şahsi görüşüm olarak söylersem; (aslında aile şöyle anlıyor; ben o kısmı söyleyeyim de) “destek dediğin zaman çocuğun ödevini yapma” olarak anlıyor, ama biz bunu istemiyoruz. Kontrol etsin, çocuğun düzenli gelip gittiğini, ödevini düzenli yaptığını, okula olan devamını, takibini bunları kontrol etsin, moralman yanımızda olsun” (001).

“...siz çocuğunuzu motive etmeniz lazım, gayret etmeniz lazım...” (009).

“...aile olarak çocuğumuza güvenmemiz ve çocuğumuzun bir birey olduğunu hissettirmemiz lazım. Bence başarıyı bu şekilde elde ederiz” (010).

“Aileyi, çocuğun iştiraki için, dersin sevdirmesi için en büyük etken olarak görüyorum” (015).

4.1.8. Yönlendirme ve Rehberlik

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak ailenin öğrenciyi yönlendirmesi ve ona rehberlik

etmesi (f=5) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Okul-aile ilişkilerindeki olumlu veli, öncelikle okulun öğrenciden beklentilerini çocuğuna yansıtan velilidir. Birincisi, bunun neden gerekli olduğunu çocuğuna hissettirir” (002).

“Zihinsel katkıda bulunabilir, yol gösterebilir. Ama bizde eleştirme ile söyleme karıştırılıyor birbirine. Yol gösterme deyince tamam bir fikir atabilir orta yere ama bu tepene binme olarak da anlaşılıyor, tepeye binmeye de kalkıyor adam, bu tür sıkıntılarımız da var” (003).

“Evet, çocuğa rehber olmak gerekir, çocuğun elinden tutmak gerekir” (005).

“İyi bir veli olacaksak, çocuğumuzu yönlendirmesini...” (010).

“...öğrenciyi yönlendirmesi... Eğer çocuğunu eğiterek bir meslek kazandırmak istiyorsa, çocuğuna rehberlik etmelidir” (011).

4.1.9. Öğretimsel Destek

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak öğrenciye öğretimsel destek olması (f=5) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ama ailenin mutlaka eğitimin içerisinde olması gerekir. Çünkü çocuk bizde altı saat ya da yedi saat kalıyorsa, diğer kalan zamanını aileyle birlikte geçiriyor. Bizden gittikten sonraki bu geçen saatler içerisinde çocuğuna oradaki ailenin yardımı, ailenin vereceği birikimler çok önemli bizim için” (006).

“Ama gerçekten ilgilenen veli, çocuğun her şeyi ile ilgileniyor. Okula geliş saatiyle, çıkış saatiyle, eve vardığı zaman ödev ne verilmiş veya öğretmen ödev vermese bile çocuğunu hazırlamak isterse yardımcı

kaynaklardan alıyor. Bunların detaylı bir şekilde sorularına bakıyor. Okulda deneme sınavları yaparız, o deneme sınavlarının ortalamalarını alıyor, getiriyor, gösteriyor, bizimle görüşüyor. ...gerçekten eğer çocuğunun akademik eğitim almasını istiyorsa, eğitimi ile de ilgilenmesi lazım. Yani öğretim babında da ilgilenmesi lazım” (009).

“...işbirliği boyutunda yani buradaki akademik sürecin evde aynı ciddiyetle devam etmesi için buradaki bütün çocuğun yaş grubu olarak üstünde olan eğitimciler onun öğretim boyutundan beklentisi var. Biz ailede de aynı beklenti olsun istiyoruz yani akşam konuşulan konulardan belli bir kısmının yüzdesi dersler olsun sayısal veriler olsun doğrular olsun yanlışlar olsun, hedefler olsun istiyoruz” (012).

4.1.10. Örnek Olma

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak öğrencinin iyi bir birey olarak hareket etmesi amacıyla örnek olması (f=3) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Yani eğitime katılımı derken düzgün bir aile ortamında nasıl konuşması gerektiği, toplum içerisindeki hal hareket ve davranışları ile birincisi buradan başlaması gerekiyor. ...çocuk ders yaparken mümkün mertebe anne-baba da bir kitap ya da gazete okumalı...” (002).

“Şimdi çocuk sabah gelir belli zamanı okulda geçiriyorsa da akşamı, tatili, diğer zamanları ailenin yanında olduğu için üzüm üzüme baka baka kararır. Biz şunu da görüyoruz. Çeşitli zamanlarda ailenin yapısına baktığımız zaman çocuktaki o yapıyı biz rahat görebiliyoruz yani. Mesela benim şimdiye kadar çalıştığım okullarla bu okulu mukayese yaptığım zaman bunu daha rahat görüyorum” (005).

“Bence mutlaka ailede örnek olunması lazım. ... Şimdi biz evde kitap okumuyoruz, çocuklarımızdan kitap okumasını bekliyoruz. Evde biz

dođru dűzgűn konuřmuyoruz, kűfűrlű konuřuyoruz, çocuđumuzdan dűrűst olmasını ve kűfűrlű konuřmamasını bekliyoruz. Akřam oluyor yemeđi yiyoruz herkes televizyonunun karřısına geçiyor, hangi dizi varsa seyrediyor çocuđu da yanında, řimdiki dizilere bakacak olursa on dűrt yařını geçmiř bűtűn kızların sevgilisi var, bűtűn erkekler mutlaka bir hovardalık yapar. On sekiz yařındakilerin altında araba vardır, bardan babası toplar gelir. Bunu seyrediyoruz ve çocuđumuzun dıřarı çıkmasını istemiyoruz. İyi bir veli ۆrnek olmalı. ۆrnek olduktan sonra sıkıntı olmaz. ... Benim aileden beklediđim sadece ۆrnek olması. Nasıl bir insan olmasını istiyorsa o yűnde ۆrnek olmalı” (010).

4.1.11. Toplantılara Katılım

Tablo-4 incelendiđinde katılımcılar, okul műdűrlerinin aileden beklentileri konusunda bir diđer unsur olarak, ailenin veli toplantılarına katılımı (f=3) ifadesini kullanmıřlardır. Bu durumla ilgili okul műdűrlerinin dűřűnceleri ařađıda yer almaktadır:

“Toplantı çağrısına katılan velidir her şeyden ۆnemlisi. Bence olumlu veli odur yani” (002).

“Bizde ۆnemli olan, bizim toplantılarımıza katılması, ... Vallahi şimdi toplantı olayını özemiyoruz. Yani şimdi şöyle yapıyoruz, artık burada kűűk bir okula geldik, butik bir okula geldik. Buradaki ۆđrenci sayısı bize çok az geldi. özűme bir şekilde ulaşıyoruz, toplantılar yapıyoruz, biraz daha geliyor veliler” (006).

“...onlardan beklentimiz okulun etkinliklerine, toplantılarına katılmaları...” (008).

4.1.12. Yapıcı Olma

Tablo-4 incelendiđinde katılımcılar, okul műdűrlerinin aileden beklentileri konusunda bir diđer unsur olarak ۆđrenci bađlamında okulda yařanan problemlerde

ailenin yapıcı olması (f=3) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ama bunun yanında yapıcı olarak gelen, direkt okulu suçlamayıp, araştıran, çocuğunun da eksiklerini gören...” (011).

“Kalabalık bir okulda problem çıkmaması zaten anormalliktir her türlü problem çıkar ama insanların buna doğru taraftan bakabilmesi lazım. Yani “Hocam benim çocuğum bu gün düşmüş, nasıl düşer orası özel okul ben oraya düşmesin diye yolladım” Bizim çocuğu düşürmeme gibi bir formatımız yok. Herkesi askıyla yukarıya bağlayamayız, yani düşer. Şu olabilir “Benim çocuğum bugün düşmüş, evet cocuktur düşer ama siz bir özel okul yöneticisi olarak, bir daha böyle bir olayın yaşanmaması için ne gibi önlemler almayı planlıyorsunuz” diye diyalog kursa sanırım işler çok daha kolay yürür. Onun için birinci anlamda şu, her ne kadar özel okul da olsa, benim temelde beklentim buranın bir eğitim kurumu olduğunu unutmayacak” (012).

“...bir öğretmeni tenkit edecekse yanlış gördüğü bir şeyi bunu usulünce gelip rahatlıkla, kırmadan dejenerasyona uğratmadan kendini ifade edebilen doğruyu, orta yolu bulabilecek bir veli portföyü düşünüyorum” (015).

4.1.13. İlgi

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak, ailenin öğrenciye ilgi göstermesi (f=2) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Aile çocuğuyla ilgilenirse, ilgi gösterirse çocuk verimli olur. Mesela okula geliyor öğretmenle görüşüyor, idareyle görüşüyor. Çocuk kendisiyle ilgilenildiğini hissettiği anda verim alınıyor, değilse verim alınmıyor. ... Yani her şeyin başı ilgidir. Şöyle bir söz var. “Kader

gayret ister” der. Gayret göstereceksin de kader oluşacak. Allah “İnsan ancak çalıştı mı karşılığı vardır” diyor” (004).

“...beklentilerimizden biri de çocukla ilgilenmesi, hepsi eğitimin içindedir zaten” (011).

4.1.14. Öğrenciyi Tanıma

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılar, okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak, ailenin öğrenci kapasitesini ve kişiliğini tanıması (f=2) ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Şahsi düşünceme göre en iyi veli öğrencisini en iyi tanıyan velidir. Veli öğrencisini tanırsa beklenti düzeyini ona göre tanımlar, okul ile iletişimindeki mesafeyi görüşme sıklığını ona göre belirler” (008).

“...kendi öğrencisi kendi çocuğuyla ilgili gerekli özeleştiriyi yapabilecek ve gerekli konu hâkimiyetine sahip insandır. Birincisi bu yani bizim en doğru iletişim kurabildiğimiz veli, kendi çocuğunun niteliklerinden, niceliklerinden, kapasitesinden, kaygılarından, korkularından yüzde yüz oranında haberdar olan ve bunlarla yüzleşebilecek öz güvene sahip velilerimizdir ve onlarla çok kolay iletişim kurabiliyoruz, birinci model bu” (012).

4.1.15. Yönetime Katılım

Tablo-4 incelendiğinde katılımcılardan sadece bir kişi ise okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda bir diğer unsur olarak Okul-Aile Birliği faaliyetleri kapsamında okul yönetimine katılması ifadesini kullanmışlardır. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Okul yönetimine de kesinlikle katılması taraftarıyım ben” (002).

4.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-5'de verilmiştir.

Tablo-5. Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gelir Düzeyi	11	30,6
İlişki Yok (5)		
Olumlu Yansımaları Var (4)		
Olumsuz Yansımaları Var (2)		
Eğitim	10	27,8
Olumlu Yansımaları Var (6)		
İlişkisi Kesin Değil (2)		
Olumsuz Yansımaları Var (2)		
Çocuk Sayısı	4	11,1
Olumsuz Yansımaları Var (1)		
Olumlu Yansımaları Var (1)		
İlişkisi Yok (2)		
Aile Bütünlüğü	4	11,1
Mesai Şartları	3	8,3
Yetiştirme Tarzı	2	5,6
Kişilik ve İslami Anlayış	2	5,6
Toplam	36	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.2.1. Gelir Düzeyi

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun gelir düzeyi (f=11) ifadesini kullandığı görülmektedir. Ancak kullanılan ifadelerde görüş farklarına göre gelir düzeyinin olumlu yansımaları olduğu, olumsuz yansımaları olduğu ve hiçbir ilişkisinin olmadığı hususları ayrı ayrı ele alınmıştır.

4.2.1.1. Gelir Düzeyinin Aile Katılımı ile Hiçbir İlişkisinin Olmaması

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda katılımcıların önemli bir kısmı, ailenin gelir düzeyi ile hiçbir ilişkisinin olmadığı yönünde (f=5) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Günümüz şartlarını değerlendirdiğimiz zaman ailenin gelir düzeyi düşük ama sunulan imkânlar o kadar çok ki artık yani fonlar olsun burslar olsun o kadar çok fazla var ki, biz kendi okulumuz içinde dahi arkadaşlarla bunu destekleyebiliyoruz. Velinin ekonomik durumu okul-aile ilişkileri açısından sıkıntı olmuyor” (002).

“Mesela fakir olmak ayıp değil ama ilgili olan veli fakir de olsa mesela bize geliyor az önce anlattığım gibi “Hocam benim durumum müsait değil, ama çocuğumun okumasını istiyorum, yardımcı olabilir misiniz” diyor, yardımcı oluyoruz. ... Ekonomik durumu iyi olan veli eğer çocuğu ile ilgiliyse ilişkilerimiz açısından da iyi olur. İlgili değilse o çocuktan da verim alamazsınız. Maddi durum bir şey ifade etmiyor” (004).

“Hiçbir etkisi yok. Hiçbir etkisini ben yaşamadım sadece çok çocuk sahibi olan veli ilgisizdir ya da az parası olan ilgisizdir, ben bunu hiç yaşamadım” (010).

“Eğitim düzeyi olsun, ekonomik yapı olsun, bunlar pek fazla etkilemiyor. ... Ekonomik durumu iyi olan insanlarda da çok sıkıntı yaşanabiliyor. Fakir insanlarda da sıkıntı yaşanabiliyor. Ama aynı gruptaki velilerle çok iyi iletişim de kurulabiliyor” (011).

“...örneğin maddi durumu iyi olanla iyi olmayan velinin okul-aile ilişkileri kesinlikle değişmiyor” (015).

4.2.1.2. Gelir Düzeyinin Aile Katılımına Olumlu Yansımaları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda katılımcıların önemli bir kısmı, ailenin gelir düzeyinin olumlu yansımaları olduğu yönünde (f=4) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bizim tabiri caizse çok demokratikleştirmizi ya da çok medenileştirmizi düşünmüyorum. Hala işlerimizi köylü kafasıyla, ahbap çavuş ilişkisiyle veya dirsek temasıyla yürütüyoruz. Ben okul müdürü olarak açıkça siyasilerle eşrafla veya toplum içerisinde ekonomik veya diğer yaptığı işten dolayı bir güç sahibi insanlara ahbaplığım dirsek temasım ilişkim varsa onlardan katkı almam daha kolaydır. Bu bir kurala bağlanmış değil. Ondan dolayı ekonomik gücü yüksek veya devletin imkânlarını kullanabilen velilerim varsa belediyede valilikte, üniversitede, o kurumların desteğini çok daha rahat ve kolay alıyorum; çünkü öğrencisi bende, çocuğu görev yaptığım kurumda okuyor. ...Biraz daha bilinçli diyelim veya entelektüel düzeydeki velilerle okulun ilişkisi hem öğretmen olarak, hem okul olarak çok daha toleranslı oluyor. ...bir öğrencinin anne veya babası işte bir kamu kurumunda önemli bir mevkideyse veya eşraftan saygın bir esnafsa, o öğrenci vasat da olsa gezilerde ön plandadır, sosyal etkinliklerde ön plandadır, okulun bayrağını o taşır, şiiirini o okur yani orta seviyede not alması gerekirken üst düzeyde notlar alır. Bunu aslında öğretmen de bilir, okul idaresi de bilir, veli de bilir ama TEOG’da, SBS’de veya YGS’de bu bütün sonuçla yüzleşiriz. Çocuğun içerisinde akademik bir potansiyel yoksa ekstradan takdir ediliyor. O tür velilerin çocuğunu pırpışlarsanız, el üstünde tutarsanız veli de gayet iyi” (003).

“Maddi imkânı olan bir velinin, öğrencinin temel ihtiyaçlarını karşılamasında bir sıkıntısı yoktur. Öğrencinin temel ihtiyaçları karşılandığı zaman kendine güveni artar. Ailem benim arkamda der.

Mesela onun harçlık durumundan tut da, diğer ihtiyaçlarına kadar; bunları karşılayan veli elbette çocuğunun sırtını dayayabileceği güvenilebileceği bir yerdir. Mutlaka sosyo-ekonomik durumu olsun, gelir olsun, makam olsun, mevkii olsun bunlar çocuğun eğitiminde ister istemez olumlu da olsa, olumsuz da olsa etki yapar” (005).

“Maddi durumu iyi olan aileler, özellikle üniversite mezunu olanlar biraz daha iyi ilgileniyorlar. Maddi durumu iyi derken, ben fabrikatör çocuklarıyla falan çalışmadım. Benim çalıştığım maddi durumu en iyi dediğim, memur çocuğu yani. Bunlar genelde çocuklarıyla ilgileniyorlar. Onun da temel nedeni, biz de, kendimiz de memur olduğumuz için çocuğumuza bırakacağımız bir işyeri olmadığı için çocuğumuza diyoruz “Oğlum oku işte bir yerde bir şeyler kazan, kendini kurtar”. ...Çok zengin olup da okumasını isteyen velilerimiz de var. İçinde üniversite mezunu da olabilir, ama çoğunlukla lise mezunu ve ilkokul mezunu, okumasını isteyenler de var, onlar da ilgileniyorlar. Genelle maddi boyutta çok fazla ilgileniyorlar ama çocuklarıyla yine ilgileniyorlar. Diyelim maddi düzeyi olmayıp da, böyle asgari geçim düzeyinde çalışan velilerimizden çocuklarıyla ilgilenmeye çalışanlar da var, ama maddi imkânsızlıklar dolayısıyla çok fazla ilgilenemiyorlar” (009).

“...ekonomik seviyeleri yüksek olan insanların eğitim seviyelerinin de yüksek olabileceğine dair bir algım var, yanlış da olabilir sorgulanabilir. Çünkü mesela ben bir işçi çocuğuyum, babam inşaatçı, ben yokluklar içerisinde büyüdüm. Biraz zorluklarla eğitim aldım, hatta şu an kendi kardeşlerim içerisinde üniversiteyi bitiren tek insanım, eğer gerçekten bir ailenin ekonomik anlamda şartları iyiye, o aile bireylerinin eğitim anlamında da iyi olduğuna kendi kişisel kanaatim var” (013).

4.2.1.3. Gelir Düzeyinin Aile Katılımına Olumsuz Yansımaları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda katılımcıların bir kısmı, ailenin gelir düzeyinin olumsuz yansımaları olduğu yönünde (f=2) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ekonomik yönden aile çok iyi ise, bunun sonucunda çocuğun da çok iyi olacağı gibi bir kavram yok. Bunun bazen zararlarını da görüyoruz. Yani şimdi çocuğu belli bir doyuma ulaştırıyor, yani sadece ihtiyaçlarını karşıladığında ben anne babalık görevimi yapıyorum diyen aileler de var. Biz görüyoruz ve anlatıyoruz ailelerimize. Çocuğun o zaman hayattan beklentisi olmuyor” (006).

“Parası çok olan veli, özellikle eğitim düzeyi düşükse orada biraz sıkıntı yaşıyoruz biz. Biz buna diyoruz ki “gubuz” insan. Geliyor sanki biz öğretmeniz, maddi durumumuz belli, ama adam altında son model araba ile geliyor. Yeri geliyor “Hocam benim çocuğa şöyle yapmışsın”, yukarıdan bakıyor. İşte adam yediğine içtiğine bakmıyor, bizim çocuğumuzu aşağılıyor, falan tarzında şeyler olabiliyor” (010).

4.2.2. Eğitim

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitim (f=10) ifadesini kullandığı görülmektedir. Ancak kullanılan ifadelerde görüş farklarına göre eğitimin olumlu yansımaları olduğu, olumsuz yansımaları olduğu ve ilişkisinin kesin olmadığı hususları ayrı ayrı ele alınmıştır.

4.2.2.1. Eğitimin Aile Katılımına Olumlu Yansımaları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların

önemli bir kısmı eğitimin yansımalarının olumlu olduğu yönünde (f=6) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...kendinin akademik yönünün olması, üniversite bitirmiş olması, tabii bu tür veliler daha olumlu oluyor” (001).

“Bu okuldaki öğrenci velilerimizin büyük çoğunluğu ilkokul mezunu. Ama daha önce görev yaptığım okullarda ilkokul mezunu hemen hemen yoktu. Hep üniversite mezunu. Şimdi o okuldaki bir veli geliyordu “Hocam benim çocuğumun bütün dersleri beş ama matematiği dört; bana aile olarak, veli olarak ne düşer; yani ben bu çocuğun dersine nasıl faydalı olabilirim, ne tavsiye edersiniz” şeklinde aile çocuğunun arkasındaydı, ama buradaki velilerimiz anne çalışıyor, baba çalışıyor mesai mevhumunda üç kuruş fazla para alabilir miyiz diye pestili çıkıyor, daha doğrusu. Gelip çocukla ilgilenme durumu söz konusu olmuyor. ... Çocuk bizim çocuğumuzdur, kim olursa olsun. Ama şu var ailenin sosyo-ekonomik durumu olsun, eğitim durumu olsun, oturduğu mahalle bile olsa çocuğun hareketlerinde olumu olumsuz tavırları görüyoruz” (005).

“...ailenin tabii ki eğitim durumu çok önemli. Belli bir eğitim aldıysa çocuğa yaklaşımı da o kadar farklı olabiliyor veya bu işi bilen biri ise farklı olabiliyor. Ama şunları da görüyoruz, iyi bir eğitim almamış, ilgili aileler de var, ama tabii bunlar istisna. Ama genel anlamında tabii ailenin eğitim durumu da çok önemli. Bizimle iletişimler de çok farklı tabii. Biz daha çabuk ulaşabiliyoruz, daha kolay anlatabiliyoruz. Biz de bir aileyiz camiyiz biliyorsunuz. Bir çocuğun dersini on bir, on iki tane öğretmen gidiyor. Tek bir öğretmeni olsa daha kolay absorbe edebiliyor. Ama farklı öğretmenler olduğu için aile bunu daha çabuk çözümleyebiliyor, yani analiz edebiliyor” (006).

“Üniversite mezunu bir aile ile eğitim seviyesi düşük bir aile arasında belki çocuğuna bakış açısı, çocuğunu yönlendirme açısından, ders çalışırken yönlendirme açısından, belki bir farklılık meydana geliyor. Mesela benim kendi çocuğum da okuyor, zayıf aldığı zaman ne yaptın ne ettin, niye böyle demiyorum. Kızım sıkıntın nerede diyorum. Nerede zorlanıyorsun diyorum. Varsa özel ders alalım diyorum. Dershaneye göndereyim diyorum. Ama onlarda biraz daha farklı, “Sen ne biçim adamsın, çalışmıyorsun” çocuğun psikolojisini biraz daha etkileyebiliyor. ... Üniversiteden mezun insan zaten belki yüzde yüz olmasa bile yüzde sekseni çocuğuna nasıl davranması gerektiğini bilir. Burada okuma yazma bilmeyen öğrenci velimin bilinçli olmasını kimse beklemesin, boğazının derdine düşmüş. ... Özel okulları düşünüyorum, okul-aile ilişkisi çok sıkı. Neden diyorsun, adamlar bazı doyuma ulaşmışlar, eğitim seviyesi yüksek. Zaten kendi gidiyor, veli çağrılmadan bile” (010).

“Şimdi bir eğitim durumu velinin okuldan beklentisini birebir oranında değiştiriyor. Nasıl değiştiriyor? Daha mantıklı daha reel daha gerçekçi beklentisi oluyor, eğitim düzeyi yüksek olan velinin. Veli diyor ki “Hocam ben çocuğumun sayısal zekâsının sözel zekâsından daha üst seviyede olduğunu sezebiliyorum, ben onun için öğretmenlerimizden çocuğun sözel yeteneğini güçlendirebilecek aktivitelerin içinde bulundurmasını istiyorum” diyebiliyor. Biz de bu konuda destek oluyoruz. Daha kolay bağlantı kurabildiğimiz için veya velini eğitim seviyesi burada değilse bu konuyla hiç ilgilenmiyor veya her alanda başarılı olsun istiyor “Benim çocuğum niye oraya katılmadı, niye burada değil” gibi gözlemleri oluyor. İster istemez eğitimin içinde eğitim seviyesi üst düzey olan veli ile daha gerçekçi daha reel şekilde konuşabiliyorsunuz” (012).

“...eğitim seviyesi yüksek bir veli ile bir araya geldiğinizde çocuğun eğitimi çok geniş çok kapsamlı bir konu ya birçok şeyi oturup

tartışabiliyorsunuz veya o sizi daha iyi anlayabiliyor onunla daha rahat iletişim kuruyorsunuz” (013).

4.2.2.2. Eğitim ile Aile Katılımının İlişkisi Kesin Değildir

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmı eğitim ile ilişkisinin kesin olmadığı yönünde (f=2) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Tabii mutlaka bu durumlar okul-aile ilişkilerini etkiliyor farklılıklar oluyor. Ancak bu kesin bir kural da sayılmaz, şöyle ki eğitim almamış ilkokul mezunu olup ancak gelenek göreneklerine bağlı çevresine saygılı olan veliler, adabı muaşeret kurallarını öğrenmiş olan veliler var. Bunun yanında eğitimini belki yüksek lisans seviyesinde tamamlamış o seviyeye gelmiş ancak ilişki bazında sıkıntı yaşadığımız veliler de var. Ters bağlantı da olabiliyor, direkt doğru orantı da değil. Genelleyecek olursak okumuş eğitilmiş veliler okul-aile ilişkilerinde zayıf değil ama olumsuz tavır da takınabiliyorlar onu söylemek istedim. Diğer taraftan az önce bahsettiğim gibi eğitim seviyesi pek yüksek olmayıp okula tamamen güvenmiş, devletin okulu devletin öğretmeni, devletin idaresi şeklinde bize yardımcı olmak maksadıyla tüm çalışmalara katılıp, iş birliği ve direktiflerimize uyan veliler de var. Bu konuda yardımcı olan eğitilmiş veliler de var” (007).

“Eğitilmiş insanlarda da çok sıkıntı yaşanabiliyor” (011).

4.2.2.3. Eğitimin Aile Katılımına Olumsuz Yansımaları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmı eğitimin yansımalarının olumsuz olduğu yönünde (f=2) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Eğitim d¼zeyinin etkilediğini d¼ř¼nm¼yorum. ¼nk¼ insana, diploma bir Şey katm¼yor. İnsanın hayata bakışı, kendinin hayatına kattığı değer ile kendini ne kadar geliştirebildiyse, o oranda da çevresine g¼zellikler sunabiliyor. Bazı veliler vardır, ¼niversite mezunudur ama eğitime katkı yaptığını d¼ř¼nerek birçok Şeyi mahvedebiliyor. ¼nk¼ dediğim gibi en başta bu ¼đretmenlik bir uzmanlıktır. Uzmanlık olması nedeni ile de çok basite indiriyorlar. ¼zellikle bu eğitim d¼zey arttıkça. Benim en çok dikkatimi çeken nokta. Olumsuzlaşıyor. ... Yani burada sorunlar ık¼yor ama eğitim d¼zeyi aşağıya d¼ř¼t¼ke eğer veli okula g¼veniyor ve inanıyorsa, okul da onun beklentilerine cevap veriyorsa, o okulda daha sağlıklı bir okul-aile iletişimi oluşuyor ve o çocuklar daha başarılı oluyor. Hayata daha g¼venli adımlarla hazırlanmış oluyor. Beklentilerinde de karşılıklarını aldıklarını d¼ř¼n¼yorum bu Şekilde. Eğitim d¼zeyiyle ters bir orantı var Şu Şekilde” (002).

“...bu işi biz de biliyoruz diye akıl verme y¼nlendirme durumu da olabiliyor. ¼zellikle ¼đretmen veliler ki bizim okulumuzda çok var, y¼zde yirmi ¼ gibi bir oranda bu kişiler herhangi bir sorunla karşılaştığında klasik bir c¼mle Şeyle başlayabiliyor “Hocam ama biz de eğitimciyiz” ya da “Ama siz ¼zel okulsunuz” diye bir c¼mleyle başlayabiliyor. Bu işin ¼zeli devleti olmaz, yapılması gereken kurallar her yerde aynıdır. Genel doğrular vardır. ... Eğitim seviyesi d¼ř¼k cahil diye nitelendirdiğimiz veliyi ben toplamda iletişim anlamında tercih ederim. Onların saygısı, tevazusu, ikna olması çok daha y¼ksek oluyor. Bu durum onların işi bilmemesi anlamında değil doyum olması anlamında daha kolay olduğu için olabilir, diğer veliler ikna noktasında daha zorlayıcı olabiliyor” (008).

4.2.3. ocuk Sayısı

Tablo-5 incelendiğinde okul m¼d¼rlerine g¼re, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik ¼zelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmının ocuk sayısı (f=4) ifadesini kullandığı g¼r¼lmektedir. Ancak kullanılan

ifadelerde görüş farklarına göre çocuk sayısının az olmasının olumsuz yansımaları olduğu, olumlu yansımaları olduğu ve hiçbir ilişkisinin olmadığı hususları ayrı ayrı ele alınmıştır.

4.2.3.1. Çocuk Sayısının Aile Katılımına Olumsuz Yansımaları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcılardan biri çocuk sayısının az olmasının olumsuz yansımaları olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...demografik özelliklerin değişiminde de bir etki görmüyorum. Çünkü çocuk sayısı boyutunda da şöyle söyleyebilirim çok çocuklu bir aileden gelen, kendisini gerçekten bilen bir ailede yetişen bir çocuk daha sosyal olabiliyor. Yani ne yapması gerektiğini nasıl durması gerektiğini biliyor. Çocuk sayısı düştükçe de yine ters orantı dikkatimi çekiyor” (002).

4.2.3.2. Çocuk Sayısının Aile Katılımına Olumlu Yansımaları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcılardan biri çocuk sayısının az olmasının olumlu yansımaları olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...tek çocuk veya iki çocuk olduğu zaman biraz daha ilgili olabiliyor, çocuğu takip ediyor” (001).

4.2.3.3. Çocuk Sayısı ile Aile Katılımının İlişkisinin Olmaması

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmı çocuk sayısının az olması ile aile katılımının hiçbir ilişkisinin olmadığı yönünde (f=2) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Çok çocuklu aile, az çocuklu aile; burada ailenin hiçbir faktörü yok. Çok çocuklu ailelerde de okuyan, eğer örneği var ise kardeşlerinden, abisinden ya da sülalesinden örnek teşkil ediyor ve kaliteyi artırıyor” (010).

“Çocuk sayısı farklı olması yine aile ile ilgili tabii, çok çocuğu vardır, biraz da ilgi alanıyla alakalı. Çok çocuğu olup da başarılı olan çocuklarımız var” (006).

4.2.4. Aile Bütünlüğü

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmının aile bütünlüğü (f=4) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Okulda parçalanmış aile öğrencisi varsa bu, çocuğu çok etkiler. Mesela yetim öksüzse o da etkiler. Bunun yanında yetim öksüz değil anne-baba başında ama anne-baba arasında bir ilişki yok. Kopukluk var, o ayrı bir problem. ...ve çocuk anne-baba ilişkisi koptyusa, parçalandıysa, mesela bir kız çocuğu geldi buraya babası hapse girmiş, anne fabrikada çalışıyor, ağabey askerde, abla kaçmış. Bu çocuk için biz rehberlik servisimizle birlikte oturuyoruz, çocuğu motive etmeye çalışıyoruz. Çocuğa diyorum ki “Kızım, babanın geleceği bitmiş, annenin geleceği bitmiş, ablan kaçmış evlenmiş, ağabeyin askerde, bundan sonra kendini düşüneceksin başkasını düşünme. Eğer kendini düşüneceksen gelecekte faydası olur” diye motive etmeye çalışıyoruz. Parçalanmış aile çocuğu geliyor buraya, kahvaltı yapmamış. Oturtuyoruz buraya, bir çay söylüyoruz, bir tost söylüyoruz” (004).

“...anne-baba ayrı olan çocuklar içerisinde çok problemliler bunlar zaten. Devamsızlık sorunu var, dışarıda kötü alışkanlıklar sorunu var, okula geldiği zaman arkadaşlarıyla uyumsuzluk var, öğretmenlerine karşı diklenme var. Çünkü anne ayrılmış, baba ayrılmış,

anneanne ya da babaannesinin yanına vermişler veya eşlerden biri evlenmiş üvey anne o çocukları dışlamış gibi o tür sorunlar bayağı var. Geçen yıl bir öğrencimiz vardı, babasını çağırıyorsunuz, çocuk yok diyor evden kaçtı bulamıyorum diyor. Polise bildiriyorsun, polis bile bulamıyor, siz ne yapacaksınız” (009).

“...şimdi veli ile iletişim kuramadığınız zaman bazen öğrencinize katkı sunabilmek için hem öğretmen hem idareci açısından düşündüğünüzde, ki öğretmen arkadaşlar da çoğu zaman bunu bize dile getirir, çocukla iletişim kurup çocuğu anlayabilmek kişisel gelişimine katkıda bulunabilmek için ailesiyle bazen iletişim kurmak gerekir. Bu iletişimin de zaten üst düzeyde olması lazım ama bazen bu iletişimi bu çocuklarda kuramıyoruz. O saydığınız boşanmış aile çocukları çok elzem çok önemli yer tutuyor, boşanmış aile çocuklarıyla iletişimi kurmak istiyorsunuz mesela bir çocuk var bizim yedinci sınıflarda okulun ciddi bir sorun yumağı haline gelmeye başladı. İletişim kuracaksınız, anne-baba yok ortada. ...özellikle boşanmış aile çocukları genelde içe kapanık oluyor, sizinle iletişime geçmek istemiyor. Bu anlamda rehberlik servisinden yardım alıyoruz bazen rehberlik araştırma merkezine iletip uzmanlardan yardım alıyoruz bazen bu çocuklara ulaşmak çok zor oluyor, duvarları ve önyargıları oluyor onları kıramıyorsunuz. Bir de şu var birçok şeyi yaptığınıza inanıyorsunuz ama birçok şey de eksik kalıyor, bu çocuklar sevgiyi görmemiş, anne-baba sevgisinin eksikliğini öğretmen olarak gideremiyorsunuz” (013).

4.2.5. Mesai Şartları

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin çalışma saatleri ve mesai şartları (f=3) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Yine Karaman’ın bir handikabı var. Buna yıllardır çalışıyoruz, bir sürü de çalışmamız oldu, daha önceki valilerimizle de bu toplantılar oldu. Ben de katıldım o komisyonlara. Karaman’da fabrikaların olması, ailelerin o fabrikalarda vardiyalı olarak çalışması, o da bir parçalanmış aile gibi oluyor. Anne-baba birbirini görmüyor işte gece biri gidiyor, sabah işten çıkmadan öbürü geliyor, bu çocukları da çok etkiliyor. Sadece boşanmış değil şimdi on iki saat fabrikalar çalıştırıyor bu insanları. Çocuk bize gelip “Öğretmenim ben izin alabilir miyim, işte kardeşime ben bakacağım” diyen öğrencilerimiz de oluyor. Anne babaların fabrikalarda çalışan çocuklarında. Bu da bir sıkıntı tabii. Çünkü aile çocuklar ile ilgilenemiyor. Ev ortamı oluşmuyor” (006).

“...genelde bizim okulda bu sıkıntımız var, karı koca çalışıyor. Fabrikada veya başka bir yerde asgari ücretle çalışıyor. Eşi gitse kocası geliyor, çocuklarını belki annesi bir hafta görmüyor, babası bir hafta görmüyor. Bu da çocuklar üzerinde davranış boyutunda ve ders boyutunda olumsuz etkiler yaratıyor. Yani çocuklarda davranış bozukluğu meydana geliyor. Yaza doğru özellikle bizim okulumuz sekiz buçukta başlar ama saat yedide okulun içerisinde on on beş tane öğrenci var. Hatta birkaçına sordum, “Oğlum niye bu kadar erken geliyorsunuz,” “Annem babam işe gidiyor, bizi de çıkarıyorlar evden.” Şimdi düşünün sekiz buçukta ders başlayacak, nöbetçi öğretmenin en erken gelmesi sekiz. Sekizde de zaten gelmez öğretmen, şimdi sekiz on beşe kadar yaklaşık bir saat bu çocuk okulda kontrolüz bir şekilde duruyor. Bu da ister istemez çocuklarda davranış bozukluklarına veya başka şeylere de neden olabiliyor. Çünkü aile ilgilenemiyor. Aile aslında ilgilenmek istiyor ama ekonomik şartlardan dolayı ilgilenemiyor. Çocuğunu kontrol edemiyor çünkü gelip sorması lazım. Gece vardiyası var, gündüz vardiyası var. Bir de anne-baba ters vardiyada çalıştığı için aile bütünlüğü de pek bir arada meydana gelmiyor. Oturup akşam ya da sabah sofrada yemek yiyelim de olmuyor. Burada bizim bölgemizde özellikle bu sıkıntılar var. ... Benim

Karaman'da en çok izlediğim bu. Bizim burası mesela fakir ailelerin bulunduğu bölge. Genellikle fabrikalarda çalışıyorlar ve ters vardiya çalışıyorlar. Toplumunu oluşturan çekirdek ailedir. Aileyi parçalar ve yok edersiniz fidan yetiştiremezsiniz. En çok gözlemlediğim olay bu. Çünkü çocuk eve varıyor kimse yok. Havalarda ısınca bu çocuk sokağa çıkıyor. Sokaklar eskisi gibi çok tekin ve güvenilir değil” (009).

“Hep diyoruz ya eğitim şart. Adam fabrikaya gidiyor, sabah sekiz akşam sekiz. Karısıyla beraber gidiyor. Benim çocuğum üçte gidiyor, evde tek başına bekliyor. Bu ailenin vereceği eğitim olsa ne olur, verse ne verir” (010).

4.2.6. Kişilik ve İslami Anlayış

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmının kişilik, ahlak anlayışı ve İslami anlayış (f=3) ifadelerini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...çünkü eğitim dediğimiz olay ailede başlar, esas şekillenme ailede olur diye düşünüyorum. Özellikle değerler eğitimi konusunda ailenin toplumdaki veya okuldan çok daha etkili olduğunu düşünüyorum. Bu toplum, bireyin içinde yaşadığı sosyal yapı etkisizdir anlamında söylemiyorum, örgün eğitim kurumları da etkisidir demiyorum; ama asıl insanın karakter ve kişiliğini olaylara yaklaşımını belirleyen ana faktörün aile olduğunu düşünüyorum” (003).

“Ama bunun yanında vatandaş köylüdür, İslami eğitim almıştır; kadın kocasına saygı duyar, kocası karısına saygı duyar, çocuklarına ilgi gösterir, hoşgörülüdür; bu ailenin çocuğu verimlidir” (004).

“Önemli olan insanın kişilik yapısı. ...örneğin veli stresli ise, saldırgansa veya olaylara bakış açısını biraz at, avrat, silah mantığıyla

güdüyorsa, hiç okumuşlukla, okumamışlıkla arasında bir fark olmuyor. Bizim, üniversite öğretim görevlileri ile bile sıkıntılar yaşadığımız oluyor. Üniversite öğretim görevlisi olan biri veli, ilkokul mezunu olmayan bir velinin yapmayacağı davranışları gelip burada sergileyebiliyor. Bir öğretmen, öğretmen iken çok farklı hiç beklenmeyen davranışlar sergileyebiliyor. Bir veli kendisine geldiği zaman, o velinin yaptığı ve eleştirebileceği davranışları, buraya gelip veli olarak kendisi sergileyebiliyor. Bu tamamı ile kişinin, kişilik yapısı ile ahlak yapısı ile ilgili bir durum” (011).

4.2.7. Yetiştirme Tarzı

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin yetiştirme tarzı (f=2) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...yetiştirme tarzından kaynaklanıyor diye düşünüyorum tamamen kişilikle alakalı” (007).

“Eğitim seviyesi genelde biraz düştükçe, çocuklar bir süre sonra veli oluyor. Zaten öğrencilik dönemi sıkıntılı geçen, (ki bu tür çocukların büyük çoğunluğu böyledir) biraz ilgisizdir okula karşı. Ortaokulda yüzde seksen civarında okumaktan beklentisi olmayanlar gibi geliyor. Daha çok bunları bir de özel okullar seçtiği için, okumaktan beklentisi olan öğrencilerin, devlet okullarında yüzde seksene yakını okumaktan bir beklenti içerisinde değiller. Sadece zorunlu olmaktan dolayı okula gelirler, giderler. Şimdi bu çocuklar da ileride veli oluyorlar. Veli oldukları zaman da okula bakış açıları kendi öğrencilik dönemleri gibi oluyor. İyi çocuklar da veli oldukları zaman, yine onların bakış açıları değişiyor, öğretmen bakış açıları farklı oluyor. ... Eğitilmiş ile de iyi iletişim kurulduğu olmuştur, ekonomik durumu iyi olanla da. Bu

tamimiyle velinin okula bakış açısı, kişilik yapısı, velinin içinde yetişmiş olduğu ortam, çocuğun içinde yetişmiş olduğu ortam...” (011).

4.2.8. Sosyal Statü

Tablo-5 incelendiğinde okul müdürlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların bir kısmının sosyal statü (f=2) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Tabii velinin makamı mevki ne olursa olsun, kapıdan giren bir şahıs, biz onun makamına mevkiine bakmadan onu veli gözüyle görürüz, onunla konuşulması gereken ya da dertleşilmesi gereken ne varsa onu burada hallederiz. Kapıdan girdiği zaman o bizim velimizdir. Kapıdan çıktığı zaman veli makam mevki sahibi olabilir. Hatta geçmiş dönemde yaşadığım bir şey, telefonu aldım elime dedi ki “Falan veli sizinle görüşmek istiyor. Karşımdaki veli, hâkim. Yaşı benden büyük daha öncede geldi çayımızı içti, kahvemizi içti. Yaşı benden büyük, diye “Buyur abi” dedim. Buyur abi derken adam olumsuz bir tavır takınarak dedi ki “Sen bana abi diyemezsin. Ben sana Müdür Bey diye hitap ediyorum, sen de bana Hâkim Bey diye hitap edeceksin” dedi. “Ben seni büyük görerek abi dedim”. Yani bu şimdi tabii benim zihnimde ve hayatımda çok az rastlanan bir şey de olsa bir etki bıraktı. Makam ve mevkiin bazı yerlerde kullanıldığı görüldü. Ama şu olsun biz hiçbir zaman öğrenciyle karşı karşıya geldiğimizde, öğrenciyle beraber olduğumuz zaman yani onun babasına bakarak annesine bakarak ona ayrı bir ilgi alaka göstermiyoruz” (005).

“Velide biraz daha makam mevki durumu var ise, ister istemez bunu bize yansıtabiliyorlar. Örnek de verebilirim, Vali Yardımcısı bir velimiz vardı ki bu kişi burada benim için vali değildir, diğer kişilerden farkı yoktur. Kendisine hürmet nezakette kusur etmedim, hiç kimseye de etmem, ancak veli velilik ile valiliği bana göre burada karıştırdı, bana

göre buradaki onun rolü vali değil validir. Çocuğu ile ilgili irtibatlarımızı artı arabasını bahçeye almadığım için bozuldu. Almayısam kimsenin arabasını almıyorum, bu güvenlik için koyulan bir kuraldır ve herkesin uymasını beklerim. Diğer noktada makamına gittiğimde valilikte oturduğumda orada benim için vali değil validir ve kendime iltimas da istemem, doğru değildir. Oradaki konumu farklıdır, karşısında ceketimizi ilikler saygıda da kusur etmeyiz, genel bürokraside ön plana çıktığı zaman o flulaşabiliyor kaybolabiliyor” (008).

4.3. Aile Kaynaklı Problemler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-6’da verilmiştir.

Tablo-6: Aile Kaynaklı Problemler

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bilinçsiz-Eğitimsiz Aileler	6	14,0
İlgisizlik	5	11,6
Şikâyetçi Aileler	5	11,6
Öğrenciye Aşırı Güven	4	9,3
Öğretmene Saygı Duymama	4	9,3
Ailenin Okula Gelmemesi	3	7,0
Aşırı İlgî	3	7,0
Önyargılı - Bakış Açısı Farklı Aileler	3	7,0
Sınav Odaklı Bakış Açısı	3	7,0
Ailedeki Davranış Bozuklukları	3	7,0
Aile Ziyaretlerinin Olumsuzlukları	2	4,7
Ailelerin Beklentileri	2	4,7
Toplam	43	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.3.1. Bilinçsiz ve Eğitimsiz Aileler

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının bilinçsiz ve eğitimsiz aileler (f=6) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Eğitim kurumları olarak, biz eleştiriye açık olmalıyız. Kapalı mıyız evet kapalıyız. Ama şu da var, veli bizi eleştirmesini de bilmiyor. Yani hakaret etmesini biliyor, suçlamasını biliyor fakat okulların eğitim kalitesini eleştirmesini bilmiyor. Nasıl katkıda bulunabilir, bunu niye yapamıyor, çünkü kanaatime göre kendisi de eğitimsiz yani kendimizde eğitimsiziz. Ben kendimi onların dışında tutmuyorum. Çünkü o toplumun bir parçasıyım, ben de onların seviyesi neyse biraz stteyim biraz alttayım. Ben de onlardan çok farklı değilim. Çünkü bu konuda kendim yetersizim. Evde bir metni okutsa öğrencisine, bu metni kritik etmeye metni değerlendirmeye çalışsa, çalışacak ama velinin kendisi de bir şey bilmiyor. Ondan dolayı okula geldiğinde sadece çocuğunun arkadaşıyla olan ilişkisinde veya öğretmeniyle olan ilişkisinde ya hakaret edici veya suçlayıcı olarak geliyor hatta ben on, on beş kez yaşamışımdır. Çok yaşadım da, yaşadığım olay, bir veli öğrencisinin davranışında sıkıntı olduğunu kabul ederse bu öğrencinin davranışını okul veli ve rehberlik servisiyle ozmek çok kolay. Ve çok kısa sürede ozyoruz bunu, ama veli öğrenciyi koruma yoluna gittiği zaman bu davranış asla ozlmyor. Pratik olarak veli niye sorgulayamıyor. Bir, kendisi eğitimsiz gerçekten” (003).

“Velimiz bizim hakikaten bu konuda çok bilgisiz, yani ocuk yetiştirmede çok bilgisizler. Veli şöyle bir mantıkla geliyor yani; çocuğuma işte elbiselerini alırım, ihtiyaçlarını karşıları, parasını, cebine harçlığını veririm, bende olay bitti diye düşünüyor. Asla yle bir şey yok yani. O ocuklar ne onun elbisesiyle, ne parasıyla, ne şunla alakalı... şimdi yaklaşım bilmiyor. Ben yaklaşık on, on iki senedir koordinatör müdürlük de yapıyorum. Bir ara böyle okullarımıza gittik seminerler verdik, mesela bunları gördük. Okullarımıza gittik işte rehber öğretmenleri götürdük, seminerler verdik. Orada güvenen veriler gördüm, bayanları gördüm, biz bunların hiçbirini bilmiyoruz, bak hiçbir şey bilmiyoruz diye. Bu şekilde şeyde bulunan velileri gördüm. Hakikaten bilmiyorlar” (006).

“Aile, eğitimin önemini fark ediyorsa eğer, çocuğuyla ilgileniyor. Ama eğitimin önemini kavramıyorsa çocuğuyla sadece okula getirip götürme babında ilgileniyor. Geliyor mesela, “Benim çocuk burada okuyor” diyen kişiye kaçınıcı sınıfta okuyor diye sorduğumuzda bilmiyor. Beş mi, altı mı, yedi mi bilmiyor. Hâlbuki bazı veliler geliyor, soruyoruz, izin alacak “Yedide” diyor, “Hangi şube” onu bilmiyor. Sadece okula göndermekle veli, çocuğun eğitim alacağını düşünüyor. ... Ama ilgilenmeyen veli çocuğuyla sadece, okula gelip gitmesiyle oluyor. İlgilenme dediğimiz olay sadece okula gelip gitme değil. ... Şimdi bizim burada çocuğa bakıyoruz eline üç bin liralık telefon almış. Veli vermiş soruyorum “Baban ne iş yapıyor”, “Asgari ücretle çalışıyor”, şimdi bu kadar da olmaması lazım. Tamam, çocukla ilgilenelim ama yine de üç bin liralık telefon vermeyelim. Yani çocuğun ödüllendirilmesinin derecesini de ayarlaması lazım. Veliler bunu yapmadığı zaman ister istemez sıkıntı meydana geliyor. ...eğitimdeki önemi de kavrayamıyor veli” (009).

4.3.2. İlgisizlik

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin öğrenciye karşı kayıtsız kalması hususunu kapsayan ilgisizlik (f=5) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...çocuğu takip ediyor. Kalabalık ailelerde genelde, aslında kalabalıktan ziyade çocuk biraz büyüdükçe daha çok düşüyor. İlkokuldayken daha sık görüşüyor öğretmenle, okula daha çok gelip gidiyor. Ama ortaokula başladığı zaman, tabii çocuğuna da güveniyor, çocuğu gönderse kendisi gidip geliyor oluyor okula. Veliyle şey yapmak istemiyor. Artık okulla çok fazla bir problem olursa geliyor” (001).

“Ama bizde maalesef öyle olmuyor yani, gönderiyor çocuğu ne halin varsa gör. Bu şekilde olmaması gerekir” (006).

“Bunun yanıtı öğrenci yaş grubuna göre değişir, öncelikle bizdeki genel uygulama yaşı küçük öğrencinin velisi tam tersi orantıda katılımı yoğun oluyor, ilkokul birdeki veli toplantısına bakıyoruz, anne-baba birlikte geliyor. Hâlbuki birinci sınıf öğrencisinin yükü ne olabilir birkaç çizgi çalışması vs. okuma yazmaya adımını atacak, aynı veli yıllar geçtikçe okuldan ve öğrencisini takipten uzaklaşıyor” (008).

“...saldım çayıra mevlam kayıra oluyor, mesela bizim okulda öyle; iş çocuğu doğurmakla bitmiyor” (013).

4.3.3. Şikâyetçi Aileler

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin öğretmenlere ya da okul yönetimine yönelik gerçeği yansıtmayan şikâyetleri hususunu kapsayan şikâyetçi aileler (f=5) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Yıllardan beri bu işin içerisinde olduğumuz için eskiden şöyle bir şey vardı, veli okula geldiği zaman öğretmene karşı, okul idaresine karşı, bir saygısı vardı, bir sevgisi vardı. Şimdi son zamanlarda bu alo 147’ler veliyi biraz şımarttı. Veli en ufak şeyde hemen bu telefona sarılmak suretiyle öğretmeni şikâyet eder hale geldi. Daha önce hani gelip, eti sizin kemiği benim diyen veli şimdi benim çocuğuma niye öyle baktın, niye benim çocuğuma kızdın bu şekilde şey var” (005).

“Son zamanlarda insanlarımızın özelliği biraz değişti. İşte buradan çözüm değil de, başka yerlerden hemen çözüme gideyim diye ama tabii çözüm mercii biziz. Yani hemen gidiyor Milli Eğitim Müdürlüğü’ne, Valiliğe gidiyor ama sonuçta bize geliyor” (006).

“Daha önce söyledim, önceki okullarımda çok sorun yoktu, işte o zaman o bakan yoktu. O bakan gelip konuşmaya başladıktan sonra şikâyetler arttı. Öğretmen höst diyor, veli buraya damlıyor. Öğretmen

saçını çekiyor, diyeceksin ki hocam iyi mi, yani ben tatlı sert olunmaktan yanayım. Afedersiniz enseye tokat şeklinde bir eğitim olamaz. Mutlaka arkadaş olacaksın, düşün babanlasın, bizi babanızdan anamızdan başka kimse sevmez, ama bizi babamızdan anamızdan daha fazlada kimse dövmemiştir. Sen, baban seni dövdü diye bir şey mi yapıyorsun? O ortamı öğretmenin yaratması lazım. Ha, öğretmen yaratmayabilir, ha yaratmamış olsa bile işte velilerimizin artık BİMER olayı var, öğrenci bile artık mail gönderiyor. Çoğu okul müdürü arkadaşımıza bıkkınlık getirdi. Ödev verilmesin diyor, tamam verilmesin” (010).

“...veliler ile öğrencilere devletin çok fazla yetki vermesi, çok fazla ön planda tutması, okullar neredeyse hiçbir kuralını tam olarak uygulayamaz boyutunda, çünkü herhangi bir olumsuz durumda velinin veya öğrencinin ısrarcı durumlarında çözüm yolu yok, yaptırımın yok. Çok da zorlandığı zaman şikâyetler de insanları huzursuz edici şekilde, soruşturmalarda mahkemeler süreçlerinde kişileri, eğitimcileri son derece rahatsız edici durumlar var şuanda. Bu da eğitime olumsuz olarak yansıyor zaten” (011).

4.3.4. Öğrenciye Aşırı Güven

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının öğrencinin her türlü eyleminde ailelerin, objektiflikten uzak ve destekleyici bilinçsiz davranışlarda bulunması hususlarını kapsayan öğrenciye aşırı güven (f=4) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Çocuğun anlattığına inanılarak geliniyor” (001).

“Bazen velilere anlatıyoruz, veli kabullenmiyor. Yapmaz benim çocuğum diyor. ... Bu çok önemli, veli bazı şeyleri kabullenmiyor. İşte dediğim gibi bu yetişkin velide de oluyor, iyi bir eğitim almış velide de oluyor, eğitim almamış velide de. Yani bazı şeyleri kabullenmiyor.

Benim çocuğum bir şey yapmaz kanaatinden gidiyorlar ama öyle değil. Yani sonuçta bunlar çocuk, yani bir yerde bir hata yapmayabilir ama hata yaptığı zaman da geri dönüşü olmayan hatalar yapıyorlar” (006).

“Şimdi veli geliyor, benim çocuk şöyle yaptı, böyle yaptı, ya benim çocuk hiç yapmaz, benim çocuk yalan söylemez, ya çocuk bu sonuçta yalan da söyler, arkadaşlarına uyar bir şeyler de yapar, ama kabullense benim çocuğum böyle bir hata yapmış, ben bu hata üzerinde durayım takip edeyim dese, zaten sorun çözülecek. Ama bu tür velilerde biz sonuç alamıyoruz. Çözüm üretmiyoruz. Yani benim çocuğum hiçbir şey yapmaz diyen veliler ile hiçbir netice alamazsınız. Çocuğun davranışlarını da düzeltemiyoruz” (009).

“Velinin özgüveni çok önemli. Bizim hizmet verdiğimiz gruptaki insanların yüzde yirmi yüzde otuzluk kısmında şöyle bir görüş vardır: “Benim çocuğum asla yalan söylemez, benim çocuğum asla hata yapmaz, benim çocuğum ne olursa olsun anlatır.” Ama çocuktur bu her zaman her doğruyu yapmaz” (012).

4.3.5. Öğretmene Saygı Duymama

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin kendisini eğitim-öğretim faaliyetlerinde yetkin görmesi ve öğretmene değer vermemesi hususlarını kapsayan öğretmene saygı duymama (f=4) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Velinin bir öğretmenin işine karışmasını asla kabul etmeyiz. ... Çünkü öğretmenlik bir uzmanlık mesleğidir. Nasıl ki bir doktorun işine karışılmıyorsa, benim de şahsi kanaatim bir öğretmenin bir ödevi sorgulanmamalı çünkü o öğretmenin ulaşmasını hedeflediği bir planı vardır, bir konu vardır” (002).

“...veli önceki veli değil, on sene önceki velimiz şimdiki veli değil. İşte bu da bakanlığın veliye karşı olan biraz hoşgörüsünün biraz fazla olmasından kaynaklandı. Bir ara biliyorsunuz öğretmenler mevcut memurlar içerisinde en az çalışan, şeklinde bile söylendi. Hatta bu şey o günün Başbakan'ına bile söyletiledi. Ama ne oldu, bu yanlış, ok çıktıktan sonra bir daha geriye gelmesi şey değil yani. Bu tür şeylerde Nasrettin Hoca'nın hesabı dokuz ölçüp bir biçmeli” (005).

“Genelde bizim yaşadığımız sorunların sebebi, özellikle son zamanlarda, bundan bir iki bakan önceki bakanın attığı adımlar yüzünden, işte televizyonlara çıkıp, işte “Oğlum senin saçını kim kesti, ben o müdürün saçını keserim, bir şey mi oldu 147 var arayın, çözeriz” dedikten sonra, öğretmenlik mesleği biraz ayakaltlarına alındı” (010).

“...son zamanlarda, son on yılda insan hakları ve demokraside ülkedeki gelişmeler baz alındığında artık bu konuyu da eleştiriyoruz. Çünkü veliler kendilerini okulun, öğretmenlerin üstünde görüyor. Üstün gördükleri için de, bir resmi kurum burası ama bağırıp çağırarak hatta hakaret düzeyine varacak olaylar da yaşadık. ... Öğretmene bakış açısı; öğretmene saygı azalıyor, neden azalıyor bunu hiç oturup araştırdık mı sorguladık mı? Verirseniz alırsınız, çok toplumsal bir konudur, sevgi saygı duymazsanız kim olursa olsun karşılık alamazsınız” (013).

4.3.6. Ailenin Okula Gelmemesi

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin toplantılara ve aile eğitimlerine kendisinden beklenen düzeyde katılmaması hususunda, okula gelmemesi (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ailenin her ne oluyorsa, okullara pek katılımını sağlayamıyoruz, o kadar ısrar etmemize rağmen. Sürekli toplantılar yapıyoruz, çocukların gelişimi için toplantılar yapıyoruz, üst düzey akademik toplantılar

yapıyoruz ama velilerimizin çoğu gelmiyor ve hedeflere ulaşamıyoruz tabi. ... Mesela iyi bir rehber öğretmenim vardı, sürekli bu şekilde üst üste seminerler veriyordum ama maalesef kim geliyor bu toplantılarımıza, zaten bizimle beraber olan velilerimiz geliyor. Bizim hedef kitlemizdekiler gelmiyor. Benim ulaşabileceğim hedef kitle gelmiyor. Problem yaşamadım veli geliyor, zaten ilgili veli geliyor ama bunu samimiyetle söylüyorum Türkiye'deki eğitim sistemindeki en büyük sıkıntı, velinin okula gelmemesi. Eğer veli okula gelsin bunu özellikle söylüyorum, oluşabilecek birtakım sorunların hepsi anında çözülür. Çocukların başarıları oldukça değişir” (006).

“...bazı veli var ki yılda bir iki kez kayıt veya taksit döneminde görüyoruz, onun dışında okula uğramıyor. ...mesela geçen gün okulumuzda internet kullanımı ile ilgili bir seminer yaptık, o sınıf grubunda bir tane veli geldi. İstanbul'dan yazar getirttik belli bir masraf yaptık ama Karaman'da küçük bir salonu dolduramadık, bu da bizim şevkimizi kırıyor” (008).

“...bireyler anlamında, yetişebilmeleri açısından velinin mutlaka sürecin içerisinde yer alması gerekiyor ama bunu bizim okulumuzda göremiyoruz, veli bizim okulumuzun en çok aksayan yönü. Biz öğretmen ve idareciler olarak çocukları yönlendirmeye çalışıyoruz ama birçok açıdan veli yok. Veli olmayınca da görüyoruz ki birçok şey eksik kalıyor. ... Aslında bence de en önemli olan yer burası, yönetmelik olarak veli toplantıları ve Okul-Aile Birliği toplantıları yapıyorsunuz, her çocuğun velisine de ulaşamıyorsunuz. Öğretmenler sınıf veli toplantısı yapıyor, çoğu zaman veli gelmiyor. Sınıfta yirmi öğrenci varsa biz üç öğrenciyle sınıf toplantısı, veli toplantısı yapıyoruz” (013).

4.3.7. Aşırı İlgi

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin öğrenci ile ilgilenmedeki

çabalarının aşırıya kaçması ile tüm zamanını okulda geçiren aileleri kapsayan aşırı ilgi (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bazı veliler de var ki neredeyse her hafta okula uğrayıp işi abartabiliyorlar. Bir sınavda başarısı düştü diye ortalığı ayağa kaldırabilecek veliler de çıkabiliyor. ... Velinin çok yoğun okula gelmesi iyidir anlamına gelmiyor, bir süre sonra bu durum suistimal de edilebilir” (008).

“...bir paydaş olarak velinin okul idaresiyle devamlı olarak istişare halinde olması, istişare derken bazı velilerimiz şunu da abartıyor her gün neredeyse burada öğrenci nasıl, şu dersi nasıl yani çok da sıkılmamak lazım” (010).

“Veya çocuğunu olağanüstü kıymetli olarak görüp, her şeyde okula gelen veliler de var. Bunlar da olumsuz veli örnekleri” (011).

4.3.8. Ön yargılı - Bakış Açısı Farklı Aileler

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin olaylara ön yargılı olarak, kendi bakış açılarına göre öğrenci sorumluluklarını okula yükledikleri hususlarını kapsayan ön yargılı ve bakış açısı farklı aileler (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Genelde ön yargılı geliniyor. Konuşuyoruz. Konuştuktan sonra anlaşabiliyoruz birçoğuyla. Anlaşamayıp sorun yaşadıklarımız da oluyor ama en çok sıkıntımız ön yargılı geliniyor. ... Ama en çok sıkıntı modamod örnek olmasa bile karşılaştığımız şey, öğretmenin belki çocuğa karşı bir şiddeti olduysa, veli o yüzden gelip işte okulu idareyi öğretmeni herkesi birden suçladığı zamanlar olmuştur” (001).

“...velinin bakış açısı farklı olabiliyor. ... Tabii sıkıntılar yaşıyoruz, ama bu biraz da velinin bakış açısıyla şey oluyor yani” (006).

4.3.9. Sınav Odaklı Bakış Açısı

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin akademik başarıyı her şeyin üstünde tutması hususunu kapsayan sınav odaklı bakış açısı (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bizde aile eğitime, belki Türkiye’deki iş bulma imkânını da düşünerek, doğrudan sınav sonuçlarına göre bakıyor. Eskiden adına SBS diyorduk, OKS diyorduk, orta öğretimden yükseköğretim geçişte ÖSS; bir eğitim kurumu SBS veya OKS’de Fen Lisesine, o günün şartlarına göre Anadolu Öğretmen Liselerine veya Merkezi Anadolu Liselerine ne kadar çok öğrenci gönderiyorsa, o eğitim kurumu, okul çok daha başarılı gözüküyor. Ama hakikaten yetiştirip toplumun içerisine gönderdiğimiz öğrenci ne kadar güvenilir. Ne kadar düzgün iş yapabiliyor. İçinde yaşadığı topluma pozitif değer olarak neler katabiliyor. Yani aile çocuğunu, okul öğrencisini değerlendirirken bizim şu anda ölçü olarak kabul ettiğimiz tek başarı kriteri var, o da işte bugün için TEOG dediğimiz sınavlarda çok yüksek not alıyorsa öğrenci, o okul çok başarılı olarak gözüküyor” (003).

“...günümüzde gitgide velinin okul ile irtibatı öğrenci ile iletişimi başarı üzerinden sorguluyor. Veli öğrenciye ve okula etik değerler kazanması konusunda değil de sınavlarda kaç net çıkardığı konusunda, ölçülebilir akademik başarısı üzerinden okulla irtibatı oluyor” (008).

“Veli de bize geldiğinde hiçbir zaman çocuğunun davranışlarını sormadı, hep gelip matematiği, Türkçesi nasıl diye sordu veli hala mesela Okul-Aile Birliği toplantılarında, ben bunu insanları rencide etmeden dile getirebiliyorum, sürekli veli çocuklarının hep akademik

yönüyle ilgilenir. ...beşinci, altıncı ve yedinci sınıfta gelmediklerini görüyoruz sekizinci sınıfta geliyorlar. Sekizinci sınıfta neden geliyorlar biliyor musunuz çocuğu bu yıl ortak sınavlara girecek, lise tercihi yapacak, ben toplantılara gideyim diye düşünüyorlar biz de diyoruz ki “Hoş geldiniz, iyi geldiniz ama şimdiye kadar neredeydiniz.” Sekizinci sınıfta ilgi artıyor özellikle ortak sınavlarla ilgili bilgilendirme yapıyoruz o zaman geliyorlar ama bu konuda geç kalmış oluyorlar” (013).

4.3.10. Ailedeki Davranış Bozuklukları

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailedeki davranış bozuklukları (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Eğitim olayına bakıyorsunuz, çocuğun davranışlarında bozukluk var. Babasına bir bakıyorsunuz, babasının zaten davranış bozuklukları var. Şimdi siz ilk önce veliyi düzeltmeniz lazım ki, ondan sonra çocuğu düzeltebiliriz. Veliyi de düzeltemeyeceğinize göre çocuğun davranışlarındaki problem giderek artıyor. ... Zaten okulda şiddet uygulayan çocukların büyük bir çoğunluğuna bakın, evde şiddet gören çocuklardır, yani arkadaşlarına uygulayan. O zaman da veli ilişkileri yürümüyor yani” (009)

“Şimdi okula ön yargılı gelen bir insan, örneğin bir ev hanımı düşün, sürekli evde stres halinde, okula gelip, bağırıp çağırıp boşalıp gidiyor, böyle velilerimiz de var. Bunlar olumsuz örnek veli” (011).

“...bir tane ağabeyi var, ceza evinden çıkmış adam buraya geldiği zaman nasıl oturulur, nasıl kalkılır, resmi bir kurumda, okulda nasıl konuşulur, kişilere nasıl hitap edilir adam bunları dahi bilmiyor adamla oturup konuşamıyorsunuz yani” (013).

4.3.11. Aile Ziyaretlerinin Olumsuzlukları

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının okul tarafından organize edilen, öğretmen ve yöneticilerin aile ziyaretinde bulunması hususunda, aile ziyaretlerinin olumsuzlukları (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Biz burada şunu yaptık, veli ziyaretleri yaptık. Öğretmenim gitti evinden kovdu. Evinden kovdu “Senin ne işin var burada diye”. Ondan sonra bir kişiye gidecek olduk, kabul etmedi. Sonradan öğrendik ki evinde yiyecek ekmeği bile yokmuş. Bir şey ikram edemem ben diye kabul etmemiş. Ondan sonra yine bir velim var gelmiyor etmiyor. Aradım sordum kocasından boşanmış kadın MS hastası felç, o şekilde evde yatıyor nasıl geleyim diyor. Yani böyle şeyler yaşanır iken, devlet okullarında özellikle böyle okullarda, okul-aile ilişkisini geliştirmemiz biraz zor. ...evine gitsin istemiyorum mesela, evlerine gidince işte ben o taraftar değilim. Çünkü evine gidiyorsun, adam işte oluyor karısı var. Müdür gelmiş, müdür yardımcısı gelmiş. Gelme diyemez ama sen gidiyorsun, bugün müdür geldi diyor. “Lan ne işi var müdürün benim evimde” diye karısını dövüyor. Tam tersini düşün kadınlar burada çok fazla işe gidiyor, bayan öğretmen gönderiyorum “Hocam bizi nereye gönderdiniz, adam bizi gözüyle soydu nerdeyse” Hiç gerek yok” (010).

“...bazen anne-baba evde olmuyor, haberli gittiğiniz zaman bazı sıkıntılar oluyor, habersiz gittiğiniz zaman bazı sıkıntılar oluyor tek başına bayan öğretmenleri gönderemiyorsunuz yanında mutlaka birinin dâhil olması lazım” (013).

4.3.12. Ailelerin Beklentileri

Tablo-6 incelendiğinde okul müdürlerine göre, aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin öğrenci notlarının yükseltilmesi ve okul bünyesindeki uygulamalarda uygun olmayan istekleri

hususlarında, ailelerin beklentileri (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...veli ya öğretmeninden memnun değildir, ya şubesinden memnun değildir veya arkadaşıyla öğrenci kavga etmiştir. Gelir zaten gerekçelendirmiştir; “Müdür Bey çocuğum şöyle iyi başarılı olacak da sınıftaki filan arkadaşları çok rahatsız ediyor da, sınıf çok başarısız da” dedim ya birçok gerekçeyle gelir. Sınıfının değiştirilmesi ve şunu bekler ben telefonu kaldıracak veya nöbetçi öğrenciyi çağıracağım “Oğlum bana müdür yardımcısını çağır, Ahmet Bey, Ayşe Hanım velimiz gelmiş buraya zahmet ederek, öğrencisini hemen hanımefendi, beyefendi hangi şubeyi istiyorsa, çocuğunuzun arkadaşı hangi sınıfta hemen oraya alalım.” Bunu duymak istiyor veli. Fakat burada benim tek başıma karar veremeyeceğimi, müdür yardımcılarının, o sınıfta derse giren öğretmenlerin, şube rehberlik öğretmenlerinin ve hepsinden önemlisi rehberlik servisinin görüşünün alınıp çocuk için daha faydalı olacağına inanyorsak değiştirebileceğimizi söylediğim zaman veli önce bunu çok kabullenemiyor. İtiraz ediyor, işte geliyor, gidiyor. ... İşte iki arkadaşıyla kavga eder, işte öğretmeniyle bir sorun yaşamıştır, öğretmeni hemen o sınıftan, dersinden alacağım, hatta öyle bir şey ki, yapabilirsem meslektan atacağım ki bunlarla, bu taleplerle de karşılaştım. Zinhar hiçbir eğitim kurumunun önünden geçmemeli. Veya işte öğrenciyi rahatsız eden öğrenciyi kulağından tutup doğrudan okuldan atacağım. Veli bunu bekliyor” (003)

“...herkese çocuğu mükemmel gözükebilir veli beklentisini yüksek tutup doksanlık bir öğlenciden yüzlük bir performans bekleyip göremeyince okul idaresini öğretmeni sorumlu tutup sıkıntı çıkarabiliyor. ... Veli özel okulda sıfır sorun istiyor ancak hiçbir yerde sıfır sorunlu bir hayat yok, insanların olduğu her yerde hata olabilir, biz bunu minimize etmeye çalışıyoruz bazen çözemeyip bu tip kopmalar yaşayabiliyoruz. ... Büyük şehirlerde kurumsal mesafe, bürokratik mesafe daha da artıyor, okul

büyüdükçe bu kaçınılmaz oluyor. Okul küçüldükçe veya sosyal çevre, il küçüldükçe bu mesafe doğal olarak kendiliğinden kalkmış oluyor. Belki bu anlamda velilere yönelik faaliyetler artırılabilir ama yararı konusunda bireysel olarak bundan emin değilim çünkü istismar edilebilir diye düşünüyorum. Mesela veli biraz samimi olduktan sonra bir sonraki yıl kayıta sizden indirim talep edebilir, mesela böyle bir işe girmek istemem çünkü benim için her veli eşittir, kimseye özel muamele yapmak istemem, ya da yaptınız, diğer veliye nasıl izah edeceksiniz. Özel bir durumu var ve biz idare olarak yardımcı olduk, daha sonra başka kişilerin de benzer şeyi bizden talep etmesi söz konusu olabilir. Bu gibi nedenlerden dolayı herkese karşı mesafeyi korumak gerekir diye düşünüyorum” (008).

4.4. Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-7: Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
İletişim ve İkna Etme	9	21,4
İdare Etme Yaklaşımı	5	11,9
İkram	4	9,5
Pozitif Yaklaşım	4	9,5
Rehberlik Servisi ve İşbirliği	4	9,5
Objektif Yaklaşım	3	7,1
Tartışmadan Kaçınma	3	7,1
Yüz Yüze Getirmeme	3	7,1
Empati Kurma	2	4,8
Her Aileye Farklı Davranma	2	4,8
Problemi Tanımlama	2	4,8
Dini Yaklaşım	1	2,4
Toplam	42	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.4.1. İletişim ve İkna Etme

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların büyük kısmının okul olarak, veliye anlayabileceği şekilde kendini doğru ifade ederek, velinin olumsuz yaklaşımlarını ortadan kaldırmaya yönelik çalışmaları içeren, iletişim ve ikna etme (f=9) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Eğer veliyi bu konuda ikna edip inandırabiliyorsanız işim çok kolay oluyor ve daha önemlisi okulun içinde diğer yetkili olanlar, sorumlulukların farkına varıyorlar” (003).

“Geldiğinde veli bir sıkıntıyla gelmiştir ama ona biz anlatmışızdır, çözüm yollarını göstermişizdir. Gelişiyse gidişi arasında çok fark olmuştur. Öfkeli gelen, sinirli gelen, ne yapacağını farkında olmayan çaresizlik içerisinde gelen bir velinin bizim görüşmelerimiz neticesinde teşekkür ederek ayrıldığına çok şahit olmuşuzdur” (005).

“...ama çoğunu ikna edebiliyoruz. Oturuyoruz, konuşuyoruz, sonuçta çocuktur diyoruz. İşte bunlar olur. Ama daha üst düzeyde ikna edemediğimiz veliler de oluyor. ... Sonuçta anlatıyoruz, çocukları rehber öğretmene yönlendiriyoruz, kendimiz oturup saatlerce konuşuyoruz” (006).

“...sürekli velilerle iletişimde olmaktan yanayım ve telefonla olsun yüz yüze olsun görüşerek sorunları aşmaya çalışıyoruz” (007)

“Burada esas önemli olan veliyi ikna etmektir. ...örneğin kendi açımdan burada bir idareci olduğumu, olayın kontrolünün sende olduğumu veliye hissettirmen gerekir. Eğer zaten hissettirmezsen bu olay başka mercilere taşınır. ...veliyi ikna etmek, ...olaylara hâkim olduğumu veliye hissettirmek, bu şekilde” (011).

“...hayatta her şeyin başı iletişim. İletişim kurabilmeniz önemli. ...öncelikli olarak ben talepleri alırım, görüşülmesi gereken kişi varsa ben kendim onlarla iletişime geçerek problemi çözmeye çalışırım” (013).

4.4.2. İdare Etme Yaklaşımı

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problemlerin büyümemesi için gerektiğinde veli tarafından yapılan bazı olumsuz davranışları sindirerek ara yol bulma çalışmalarını kapsayan, idare etme yaklaşımını (f=5) önerdikleri görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Problemleri bizim burada absorbe etmemiz lazım” (006).

“Belki genel bir ifade olacak ama bu işin biraz tezgâhtarlık boyutu var veliyi de, öğretmeni de memnun etmeniz gerekiyor. Okul idaresi olarak velinin aldığı hizmeti en iyi şekilde sunarken öğretmeni ve prensiplerini ezdirmemizin gerekiyor. ... tarafları kaybetmemek için ara yol bulmaya gayret ediyoruz, en az hasarla atlatmaya çalışıyoruz” (008).

“...biz genelde ilk beş dakika içerisinde veliyi sakinleştirmeye çalışıyoruz. Zaten ilk bir iki dakika, dört beş dakika da sürebilir, ağzına geleni sayıyor, küfürü vesaire. Artık sineye çekiyorsun onları. Yani buradaki amacımız, belki sineye çekmeyiz ama yani ben şahsım adına söylüyorum, öğretmen arkadaşım zarar görmesin diye. Yoksa tutar kolundan atarım. Şimdi ben atsam gidecek Milli Eğitime şikâyet edecek. Öğretmen arkadaş belki ceza alır, almaz ama sonuçta bir soruşturma geçirecek, öğretmenlikten soğuyacak. Biz buna velinin gazını alma tabiri diyoruz. Bir beş dakika öyle bağırtıyor” (009).

4.4.3. İkrâm

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının özellikle kültürel bir içecek olarak çayın önerildiği, ikram (f=4) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Dediğim gibi bizim en öncelikle yaptığımız; gelen kim olursa olsun, hangi sebeple gelirse gelsin, buyur ediyoruz. Buyurun oturun diyoruz. Bir çay söyleyelim içerseniz, diyoruz. İçen oluyor, içmeyen oluyor yerine göre” (001).

“...veli öfkeli geldi ve ayaktaysa konum değişikliği yapmasını söylerim oturmasını rica ederim hal hatır sorar çay ikram ederim” (008).

“...işte çay may ikram ettikten sonra, ondan sonra anlatabildiklerimizi anlıyoruz. Ondan sonra anlıyor bazı veliler. Yüzde doksanı anlıyor” (009).

“Ben kesinlikle velileri ayakta karşılarım. Ne olursa olsun, bayan olsun, erkek olsun, iyi giyimli olsun, kötü giyimli olsun. Buyurun hoş geldiniz derim ayağa kalkarım. “Hocam bir sorunum var”. “Tamam, olabilir, zaten o yüzden gelmişsiniz, oturun”, “Oturmayacağım”, “Ya otur arkadaş burası makam, ayakta durmana gerek yok, ben rahatsız olurum, o zaman ben de ayakta durayım”, falan oturturum. Konuya girmek ister, “Tamam bir sakinleş, ne içeriz, çay kahve” “Bir şey içmeyeceğim”, “Ya buraya gelmişsin, sonra dersin okula gittim de bir çay bile ısmarlamadılar deme sonra” ondan sonra adamın çayını da ısmarlarım, bu arada adam sakinleşmiş olur” (010).

4.4.4. Pozitif Yaklaşım

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının olaylar karşısında yumuşak bir dilin kullanıldığı olumlu davranışları kapsayan, problemlere pozitif yaklaşımda bulunma

gereksinimini (f=4) ifade ettikleri görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Yani olaylara objektif bakarsan, pozitif bakarsan ortaya bulursun” (004).

“...pozitif yaklaşarak sorunun çözülebilir olduğunu hissettirmeye çalışırım” (008).

“Benim hayat felsefem şudur. Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı. Her zaman için iyi niyet, tatlı dil yılanı deliğinden çıkartacağına inanırım” (010).

“...bütün bu olaylarda bizim ana unsurumuz önce insana hoş geldin demek, öfkeliyse sakinleştirmek, öfkeli değilse de ona değer vermek anlamında oturmasını istiyoruz, nasıl yardımcı olabileceğimizi soruyoruz onun getirmiş olduğu önerilere ve taleplere karşı neler yapabileceğimizi düşünüyoruz” (013).

4.4.5. Rehberlik Servisi ve İşbirliği

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problem durumlarında çocuğu ve aileyi yönlendirme faaliyetlerinde bulunması ve gerekli durumlarda da farklı kurumlarla ortak hareket etmeyi öngören, rehberlik servisi ve işbirliği (f=4) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...özellikle rehberlik servisini de kullanarak çözmeye çalışıyoruz” (002).

“...rehber öğretmene yönlendiriyoruz” (006).

“Biz sorunları iletişimle, veliyle, öğretmenle, rehberlik servisiyle görüşerek çözmeye çalışıyoruz” (007).

“...bazen bir öğretmen veya yönetici olarak çözemediğimiz olaylarda bazen rehberlik servisimizden yardım alıyoruz mesela çocuğun davranış problemi var ve bazen her çocuğu da takip edemiyorsunuz o anlamda rehberlik servisinden yardım alıyoruz, davranış değişikliğini nasıl sağlayabileceğimiz konusunda rehberlik servisinden yardım alıyoruz. ...bazı özel eğitim öğrenceleri ile veya bazı özel durumu olan öğrencilerle sorun yaşıyoruz onlarda da rehberlik araştırma merkezinden yardım alıyoruz bunlar da olmazsa Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’nden yardım alıyoruz. Bazı durumlarda ise işin içine emniyet de girebiliyor” (013).

4.4.6. Objektif Yaklaşım

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problem durumlarında tarafsız kalarak nesnel kararlar vermeyi kapsayan, problemlere objektif yaklaşımda bulunmayı (f=3) ifade ettikleri görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Öncelikle bu, özel okul için geçerli değil, hayatımın bütün safhasında geçerli, özel hayatımda uygulayamasam da önemli olan problemin en büyük çözüm basamağı sakinliktir. Zamana yaymaktır, acele karar vermemektir. Bir problem olduğu zaman anlık oluşan problemleri hiçbir zaman veliyle o gün görüşmem programım dolu derim, o gün randevu vermem. Bir sonraki güne görüşmeyi tercih ederim en azından üzerinden bir uyku süresi geçsin, insanlar biraz daha sağduyulu davranabilsin. Problem büyük ise yani her şeyi ertelemem ama büyük bir problem var ise hani olmaz ama oldu diyelim öğretmenimizin biri çocuğa kötü bir söz söyledi diyelim, veli son derece sinirli geldi “Hocam ben geliyorum ve sizinle görüşmek istiyorum” dedi ki önceden bu konuyla ilgili haberim olur. Benim bilgi ağıyla veli aramadan bir yolla bana gelir, zaten o gün görüşmem mesela okuldan çıkıyorum şehir dışına çıkacağım veya toplantım var diyebilirim görüşmem o gün, bir

gün geçmesini ve sakinleşmesini beklerim. İkincisi her zaman tek kişiyi dinlemeyle bir kanı oluşturmam veli isterse üç saat konuşsun üç saat dinlerim ama hiçbir zaman kanı oluşturmam ya öyle miymiş demem. Bizim bununla ilgili bir problem çözme basamağımız var” (012).

“Veliden sorunları dinleriz. Olayın tüm muhataplarını dinleriz” (014).

4.4.7. Tartışmadan Kaçınma

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problem durumlarında problemin taraflarından biri olan aile ile olumsuz bir diyaloga girmemeyi öngören, tartışmadan kaçınma (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Hatta arkadaşlarla görüşmelerimizde bunu ben açık ve net olarak dile getirdim ve tartışmalara kesinlikle girmemelerini, herhangi bir sorun anında direkt bize gelmelerini istedik” (002).

“Veliye karşı, veli gibi davranmamaktır” (011).

“...zıtlasmaktan ise biraz veli çerçevesinde veli karşıma oturduğu zaman şunu söylüyorum “Siz velisiniz, ben okul müdürüyüm ama unutmayın ben de bir veliyim, sizin düşündüğünüzün daha fazlasını düşünebiliyorum ama benim tek artım burada müdür olmam. Bu çerçevede konuşalım” diyorum zaten sonrasında problem olmuyor” (015).

4.4.8. Yüz Yüze Getirmeme

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problem durumunda problemin taraflarını karşı karşıya getirmemeyi öngören, yüz yüze getirmeme (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Öğretmenle o an yüz yüze getirmemelidir” (011).

“...öğretmeni şikâyet eden veya başka bir öğrenciyi şikâyet eden kişileri yüz yüze getirmem” (013).

“Öğretmenle veliyi karşı karşıya getirmeyiz” (014).

4.4.9. Empati Kurma

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problem durumunda kendisini karşı tarafın yerine koyarak hareket etme durumunu kapsayan, empati kurma (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Genel olarak veliye sizi anlıyorum diye duygu bildirisi yapıp aynı zamanda karşı tarafı da anlamaya çalışıyorum şeklinde krizi çözmeye çalışırım” (008).

“...ilk etapta onların bakış açısıyla bakıp onları hoşnut edebilecek şekilde konuşup olayı kendimize çevirebiliriz. İlk etapta haklılığımızı ön plana çıkarıp konuşmaya başlarsam, veli zaten güdülenerek geldiği için bizi hiç dinlemiyor ama onun düşüncesiyle konuşup sonra bu tarafa çevirdiğiniz zaman iflah olmayan veli hiç hatırlamıyorum” (015).

4.4.10. Her Aileye Farklı Davranma

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problem durumunda ailelerin yapı ve kişilik özelliklerine göre hareket etmeyi öngören, her aileye farklı davranma (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Tabii ki bir yol haritası olmazsa bu işin içinden çıkamazsın. Çünkü karşıdaki veli tipi, hep aynı kategoride değil veya tek bir çizgi halinde

değil. Çok farklı şeyler var. Her bir veliye farklı davranman gerekiyor” (011).

“...bazen halk diliyle konuşmaya çalışıyorsunuz, orada bile sorun yaşıyorsunuz. ... Bazen eğitim düzeyi yüksek olan bir veli çocuğun notları yüzünden bir problemle geliyor, onunla o frekansta konuşuruz çünkü herkesin anlayacağı bir dille konuşmak lazım” (013).

4.4.11. Problemi Tanımlama

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının problemi tüm hatlarıyla ortaya koyarak, doğru çözüm önerilerinde bulunmayı öngören, problemi tanımlama (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Öncelikle problemi bir tanımlamaya çalışıyoruz, sorunun ne olduğunu. Yani; okul kaynaklı mı sorun, öğretmenden kaynaklı mı, yani okulu da açarsak öğrenciler arasındaki bir sorun mu, ya da dış öğrencinin yaşadığı sosyal çevredeki sorun mu? Bu şekilde tanımlamalara bakıyoruz. ... Eğer bizden kaynaklıysa bu sorunun neden ortaya çıktığı, bizim yapmış olduğumuz yanlış bir uygulama mı var, şeklinde kontrol ederek...” (002).

“...öncelikle sorunu ve veliyi tanımak gerekiyor sorun hakkında önceden bilgilendirilmeden sorun doğrudan karşınıza çıkmışsa müdahale etmeniz çok kötü bir durum. Benim temel prensibim hiçbir zaman sorunu tek kaynaktan dinlemem. Veliye, ilgili kişilerle görüşüp sorunu çözeceğimi beyan ederim” (008).

4.4.12. Dini Yaklaşım

Tablo-7 incelendiğinde okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcılardan birinin din temelli olumlu davranışlar sergilemeyi öneren dini yaklaşım ile probleme çözüm getirdiği görülmektedir.

“Bir de bizim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşımız olduğu için tabii onun çok büyük etkisi var. Bizim kolaylaştırıp güçleştirmememe, sevdiren nefret ettirmeme gibi bir şeyimiz olduğu için” (005).

4.5. Aile Katılımını Artırıcı Öneriler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo-8: Aile Katılımını Artırıcı Öneriler

	Frekans (f)	Yüzde (%)
İletişim	9	14,1
Sosyal Faaliyetler-Etkinlikler	9	14,1
Aile Ziyaretleri	8	12,5
Aile Eğitimi	6	9,4
Toplantılar	6	9,4
Ailenin Okula Çekilmesi	6	9,4
Parasız Eğitim	4	6,3
Sosyal Ağlar	4	6,3
Öğretmenin Etkisi	3	4,7
Sorumlulukların Belirlenmesi	3	4,7
Aileye Karşı Olumlu Yaklaşım	2	3,1
Yönlendirme ve Rehberlik Servisi	2	3,1
Avrupa Ülkelerinin Model Alınması	1	1,6
Reklam	1	1,6
Toplam	64	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.5.1. İletişim

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların büyük bir kısmının okulun ve ailenin birbirini anlaması için etkili iletişim kanalları oluşturulması ve ulaşılabilir olması hususlarını kapsayan, iletişim (f=9) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Öncelikle iletişim kuralım. ...yani ben isterim her velimizle tanışalım. Her velimizle mutlaka yüz yüze konuşalım, görüşelim o zaman daha çok

etkili oluyor. Biz ne kadar çok veliye ulaşabilirsek, Okul-Aile Birliği arasındaki iletişim ne kadar artarsa; olumlu davranış, o kadar artıyor. ... İletişim olacak. ...yani bizim burada problemin temel sebebi iletişimsizlik oluyor daha çok” (001).

“...günümüz şartlarını düşünerekten her velinin ulaşabileceğimiz bir mail adresi olması, çünkü veli sizin numaranızı bilirse bakmayabiliyor. Ama bir mail adresi olursa çok rahat ulaşabileceğimizi düşünüyorum. Çünkü hemen hemen, ben şunu da söyleyeyim benim okulun bulunduğu bölgeye bağlı olarak her velide ben akıllı telefonu gördüm. Ve hepsinde facebook hesabı var. Ama facebook hesabı alması için mutlaka bir mail hesabı olması gerekiyor. Yani yasal olarak nasıl şey varsa, e devlet, e devlette de bize bir yer açılması gerektiğini düşünüyorum. Mesela bu noktada da KAP uygulamasının güzel bir uygulama olacağını düşünüyorum. Ve böylece biz okulla ilgili paylaşımları daha çok kullanabiliriz. Mesela öğrencinin pozisyonu ile ilgili, öğretmen oraya bir not düşebilir” (002).

“...bizim gerçekten veliye bir şekilde ulaşmamız gerekiyor. Halk Eğitim kanalıyla mı ulaşıyoruz, mahalle muhtarlarımızı mı toplatırız, veliye anlatacak çok şey var bu anlamda. Bunu ciddi anlamda söylüyorum. Çünkü yıllardır bu işin üzerinde duruyoruz. Her toplantılarımızda konuşulur ama maalesef bir işlerlik kazanmadı. ...aile ile okulun ilişkisinin kesilmemesi lazım” (006).

“Veli ile birkaç defa iletişim sağlayıp güven verdiğiniz zaman veli size inanıyor. Söylediklerinizin doğru olduğuna kanaat getiriyor. Sizi hiç tanımamış ise karşınıza geldiği zaman daha agresif davranabiliyor. ... Hukuki olarak bir tedbir almaya yetkimiz yok. Ama ikili ilişkilerde veya sınıf öğretmenleri bağlamında. ... Biz bir adım gitmiyoruz ki onlar bize iki adım gelsin. Yani bizim sıkıntımız da var. Yani bunları yapabilirsek karşılıklı, okul ile aile arasındaki sorunların hepsi çözülmez, onun zaten

çözüm noktasında biz değiliz. Yani en azından bir iletişim sağlanmış olur. Benim önerim bu” (009).

“Velilerle iletişim iyi kurulmalıdır. Çünkü veliye karşı kullanılan cümleler çok önemlidir. Aynı kurduğun bir cümleyi bir veli başka değerlendirirken, başka bir veli farklı değerlendirebilir. Onun için veliye göre tavır takınılması gerekir. ... Yani velilerle irtibatı kesmemek gerekir. Nasıl özel okullar her şeyle ilgilenebiliyorsa, velilerini haberdar edebiliyorsa, devlet okullarının da bunu yapması gerekir” (011).

4.5.2. Sosyal Faaliyetler-Etkinlikler

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların büyük bir kısmının okul bünyesinde düzenlenen ve aileleri de kapsayan, sosyal faaliyetler ve etkinlikler (f=9) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...yerine göre dediğim gibi işte katılmasını imkân sağlayacak ortamlar hazırlanması lazım. Mesela kermesler düzenlenebilir okulla ilgili yıl sonu faaliyet olabilir, gezi olabilir” (001).

“Kanımca sosyal faaliyetlerle örneğin; şiir dinletisi, resim sergisi, yıl sonu gecesi vb. faaliyetlere öğrenci katıldığı için, velisi de öğrencisinin bu özel günlerde yanında yer almak istediğinden okula geliyorlar bu şekilde gönüllü geldikleri için ilişkiler daha iyi ilerleyebilir diye düşünüyorum. Velileri faaliyetlerle okula çekmek gerekiyor” (007).

“Gezilere veliler de dâhil edilebilir, eğlence kutlama etkinliklerine de veliler dâhil edilebilir. Genelde veliler öğrencisinin olduğu etkinliklere katılımı daha yoğun sağlıyor. ...okulun düzenleyebileceği bazı eğlence, yemek, kahvaltı, yarışma gibi sosyal ve sportif etkinliklerde velinin katılımı artabilir” (008).

“Öğrenci velilerimize kitapta dağıttık beraber okuyalım diye. Çocuklarla beraber, yani bunları yapmaya çalıştık ama katılım oranımız çok düşük. Yani genellikle katılım olayı çok az. Mesela bu sene biz İmam Hatip velilerimize yönelik KAİMDER'in öncülüğünde bir kahvaltı yapalım dedik, velilerimizle tanışma babında. Bizim otuz altı velimiz vardı hepsine davetiye gönderdik. Hatta geri dönüt istedik, yani katılıp katılmayacağı konusunda. Buradan okuldan servis kaldırdık, hepsi ile görüştük ama katılım sayımız tahmini onu geçmedi. Yani biz utandık hatta buradan hizmetlileri falan da götürdük. ... İletişim olarak, bizim okulda, belki sosyal aktivite olarak biz bunu sağlayamıyor olabiliriz ama çeşitli kültürel etkinlikler yapılabilir. Ama istenilen netice olmuyor. ... Sosyal aktiviteleri biraz daha fazla yapabiliriz. Velilere yönelik, çocukların katılımını sağlama açısından” (009).

“...veliyi okul sürecinin içine çekmeye çalışıyoruz bilmiyorum işte kapalı spor salonumuz var, veliler arasında voleybol takım turnuvası yapıyoruz ve iki hafta boyunca velilerin buraya günlük gelmesini sağladık, amaç belki voleybol oynamaktı ama süreçte okulla ilgili sistemle ilgili çok şey paylaştık. Yine fazla sosyal aktivite yaparak veliyi buraya toplamaya çalışıyoruz” (012).

“...sosyal etkinliklerle, mesela gezilerle, onları dâhil ederek mümkün olabilir ama aslında binanın da etkisi var, veliyi okula çekemememizde. Bir gösteri yaparsınız bu yöntemle de veliyi okula çekersiniz ama biz bunu okulumuz dışındaki gösteri salonlarında yapabiliyoruz ama bu bir süreç. Biz tiyatro, şiir dinletisi yaptık, belli çocukların o etkinlikte rol alanların velileri geliyor” (013).

4.5.3. Aile Ziyaretleri

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının aileyi daha yakından tanımak, ailenin yönetici ve öğretmenlere daha yakın hissetmesini sağlamak amacıyla, aile ziyaretleri (f=8)

ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Almanların bir sözü var. Başarısız öğrenci yoktur, başarısız öğretmen vardır diye. Şimdi burada sınıf öğretmenlerimiz öğrenci velilerine ziyarete gidiyorlar. Bunu gittiğim her yerde yapıyorum. Öğrenciyle ilgileniyor, çocuğun durumuna bakıyor, kültürel durumuna bakıyor, inceliyor, öğretmen, okul idaresiyle görüşüyor gerekirse Millî Eğitime, Valiliğe bildiriyoruz. Veli ziyaretleri çok önemli. Hatta öğretmenler şunu itiraf ediyorlar. “Hocam biz okula gelen öğrencinin ne şartlarda geldiğini bilmiyorduk. Çok iyi oldu” diyorlar, veli ziyaretine gittikten sonra. Çocuğun evinde kaynatacak aşı yok, odunu yok, masası yok” (004).

“Velimizin ziyaretine gittiğimiz zaman bizim Türk misafirperverliği vardır. Bir şeyler ikram etmenin, bir şeyler sunmanın gayreti çabasında dırlar. Ama adam o anda imkanı var mı yok mu. Bu yüzden biz yarım saat öncesinden, bir saat öncesinden haber veriyoruz. Gittiğimiz zaman hakikaten farklı bir ortam oluşuyor, okuldaki ortamdaki daha ziyade, daha farklı, daha sıcak bir ortam oluşuyor. Yani varsa bir problem ortaya konuluyor ve genellikle çözüme ulaşıyor. Yani bir sıkıntı olmaz” (005).

“Ama bizde şu şeyi çok iyi oturttuk yani, veli ziyaretlerine gidiyoruz. Veli ziyaretlerine sadece sorunlu öğrencilere gitmiyoruz, başarılı çocuklara da gidiyoruz onure edelim diye. Tabii eğer ailede sıkıntı varsa, onlara hemen gidiyoruz zaten. Sıkıntılı çocuklara da gidiyoruz. ...ev ziyaretlerinin faydalı olduğuna inanıyorum yani” (006).

“...benim en çok arkadaşlardan istediğim nokta, ev ziyaretleri yapalım. Özellikle problemliler öğrencilere ev ziyaretleri yapalım ve bizzat ben kendim de gidiyorum. Yani ben gidemezsem müdür yardımcısı arkadaş da gidiyor. Yani amaç orada veli ile iletişim sağlamak. ...veli ile iletişim

halinde olduğunuz zaman, evine gittiniz bir çay içtiğiniz zaman veli buraya gelirken biraz daha diğer vakalarda şey geliyor, anlayışlı geliyor. Veya oturup konuşabiliyorsunuz, ama öbür türlü konuşamıyorsunuz. ... Aile ziyaretlerini biraz daha fazla yapabiliriz, iletişim olarak, bizde de eksik var yani, öğretmen olarak, idare olarak bizim de sıkıntılarımız var yani. Yani sınıfımızda otuz tane öğrencimiz varsa, bir sene boyunca bu öğrencilerimizi ziyaret etmemiz lazım, yani biz de ziyaret etmiyoruz. ... Mesela bu dönem arkadaşlara çok ısrar etmeme rağmen veli ziyaretleri yapalım dememe rağmen, birinci dönem rehberlik raporlarını aldım, yapılan beş kişi. Şimdi burada bizim kendimizde de sıkıntı var yani. Bak ben özellikle çok üzerinde durmama rağmen “Arkadaşlar veli ziyaretleri yapalım ve mutlaka idare olarak, rehber öğretmen olarak biz de katılacağız” dememe rağmen beş kişi. Yani arkadaşlar da gitmek istemiyor. Veya gitmiyor niye “Ben mesai saatlerimin dışında gitmem, illa ki mesai saatleri içinde olacak”. Mesai saatleri içinde de veliyle her zaman şey olamazsın. Eskiden öğretmenliği insanlar severek yapıyordu da, şimdi para için yapıyoruz işin açıkçası” (009).

“...çok sorunlu velimiz varsa davranış, devamsızlık yönünden öğretmen arkadaşlarla veli ziyaretleri yapıyoruz. Aslında bu yönünde eğitimde çok eksik olduğunu düşünüyorum. Öğretmenler çok fazla veli ziyareti yapmıyor. Biz yapmaya çalışıyoruz ama her birine de ulaşabiliyor muyuz? ...veli okula çekilemiyor, akla biraz uç örnekler geliyor ama bu uç örnekleri de gündeme getirdiğinizde emrivaki gibi oluyor. Mesela 2007 yılında dönemin valisi Valilik kanalıyla öğretmenlerin ev ziyareti yapmasını istemişti ama az önce de değindik ev ziyaretlerinin birtakım mahsurları var ama yine de ben ev ziyaretlerinin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu sadece çok sorunlu veya çok başarılı öğrencilere değil de mümkün mertebe periyodik olarak bir sıralamayla bir tablo halinde bu çocukların ziyaret edilmesi gerekir. ...veli olmazsa eğitim olmaz değil mi? O zaman veli size gelmiyorsa ne yapacaksınız, siz ona

gideceksiniz. Bizim ona gidebilmemiz için ne yapmamız lazım? İdareci anlamında biz gidelim, edelim diyoruz ama öğretmeni zorlayamıyorsunuz. Böyle bir yetkimiz de yok öğretmen dersini vermekle yükümlü veli ziyareti yapmakla çok yükümlü gözüküyor. Eğitim açısından baktığınız zaman, bir çocuğun evinde ziyaret edilmesi, şimdi siz düşünün bir öğretmeninizi sizi evde ziyaret etti mi hiç? Yok değil mi, benim de yok ama ne kadar isterdim bir öğretmenim evime gelsin. Ben işçi çocuğuyum, belki öğretmenim evime geldiğinde çayın yanında pasta veremezdim ama gönülden bir çay verebilirdim öğretmenime ama hiçbir öğretmenim benim evime gelmedi” (013).

“Okul-Aile Birliği beraberce, mesela benim planlarımda var. Bunu uygulamaya geçirdim bu sene. Okul-Aile Birliği Başkanı, Başkan Yardımcısı ve yönetimdeki arkadaşlarla birlikte okul veli ziyaretleri yaparak, okula hiç gelmemiş olan bir veliye, okula çok sık gelen ve içerisinde olan bir velinin Okul-Aile Birliğini anlatması, bizim anlattığımızdan daha etkili oluyor. Çünkü biz oraya gittiğimiz zaman ya öğretmen oluyoruz ya okul idaresi oluyoruz. Onun gözünde bir veli değiliz ama okulun içinde vasıfta idarenin yürütmenin başında olan Okul-Aile Birliğindeki temsilci anlattığı zaman veli herhangi bir şey diyemiyor. Bu nezdinde öğretmenim de çok rahatlıyor, biz idareciler de çok rahatlıyoruz” (015).

4.5.4. Aile Eğitimi

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin bilinçlendirilmesi için, eğitim ile ilgili her türlü konuyu kapsayan seminerler vasıtasıyla, aile eğitimi (f=6) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...aile eğitimi dediğin zaman insanın davranış türüne, alışkanlıklarına, zevklerine, hobilerine, yatma saatine, her şeyine

müdahale etmen gerekiyor ve bunun değişmesi lazım. Zihninin değişmesi lazım, hayata bakışının değişmesi lazım. Bu çok çok uzun bir süreç ve toplumun bütün kanallarının bunu desteklemesi lazım. Kişisel gelişimcilerden, gönül adamlarına varıncaya kadar hem okullar, hem il genelinde çok konferans, seminer, kurs düzenlendi bu konuda. Her okul yaptı bunu. Ama değişim hiç de kolay bir şey değil ve çok basit bir alışkanlığımız var. Bunu her kademedeki ilk, orta, lise mezunu, üniversite mezunu arkadaşlarımız da yapıyor. Kendi sorumluluğumuzu bir başkasına yansıtmayı çok seviyoruz. Başarısızlığın, suçun sahibi yok. Aile biliyor ki bir davranış sıkıntısı var. Bu okulda kazanmadı, okula gelinceye kadar sokakta kazandı, evde kazandı” (003).

“...velilerimiz öğrencilerine nasıl davranacaklarını bilmiyorlar. Onun bir semineri kursu verilsin istedik. Ayrıca veliler, yani anne-baba birbirlerine nasıl davranacaklarını bilmiyorlar, bunlar hakkında seminer verilsin istedik. Bu konuda çok eksiklerimiz var” (004).

“Okulun bulunduğu yer ve ortam olarak velileri okula çekmek için, mesela hayat boyu öğrenme diye bakanlığın da bir şeyi var. Mesela nedir mahalle veya okulun konumu itibariyle akşam okulları açabilirsin” (005).

“Şimdi anne-baba eğitim ile ilgili seminerler veriyoruz, bu çok önemli aile için ama gelmiyor. Çocukların ergenlikleri ile ilgili seminerler veriyoruz gelmiyorlar, çocukların sınavları ile ilgili seminerler veriyoruz, bunlar basit seminerler değil aslında, bunları yakın zamana kadar işte özel okullar önemli kişiler getirip veriyorlardı. Ama şimdi rehber öğretmenlerimiz çok çok iyiler. ...velinin bilinçlendirilmesi lazım. Yani anne-baba olamıyor veli. O sanıyor “Ben çocukların işlerini bitirdim” değil. Ergen yaşta çocuğun sorunları çok fazladır. İnanılmaz gevşeklik yapar çocuk. Birinci sınıflar birinci dönem gelir, ikinci dönem gözle görebilirsin çocuktaki değişikliği. İşte sesi değişir, tavırları değişir, öncelikleri değişir, şimdi o yaşta bir çocuğun en deli zamanıdır.

Bu çocuk ne kadar sürdürür bu ergenliğini, liseye, lise ikiye kadar sürdürür. Liseye geldiği zaman onun farkına varabiliyor. Ama bu süreci, çocuğun düzgün bir şekilde atlatması lazım. Yani bir çocuğa ergen yaşta bir şeyler söylediğin zaman çok zoruna gider. Çok asabileşir. İşte anne-baba çatışması olur. Özellikle erkekler anne ile çatışır, kızlar aynı şekilde ailesi ile çatışmaya girdiği en deli çağlarındadır. Onun için bu süreç bizdeki bu yaş grubu çok önemli. Buradan iyi götürmek lazım, çocukları. İyi bir akademik eğitim yapacaksa veya mesleki eğitim yapacaksa buradan iyi bir şekilde göndermemiz lazım, bu çok önemli” (006).

4.5.5. Toplantılar

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının okulda yönetici ve öğretmenler tarafından yapılan, öğrencileri ilgilendiren konuları kapsayan, toplantılar (f=6) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Veli toplantıları yapıyoruz ama bu toplantılara velilerimiz bizden para isteyecekler veya bir şikâyet var ya da bir sıkıntı var diye düşünerek maalesef gelmiyor” (007).

“Bunun dışında zorunlu olan veli toplantılarımız var. ... Yüzde seksenin üzerinde katılım sağlıyoruz. Bu toplantılara velinin katılım oranını yüksek tutmak için, irtibatı iyi sağlamak için dar çerçeveli yapıyoruz, yani sadece beşinci sınıf velilerini çağırıyoruz ya da sadece yedinci sınıflardan A ve B şubelerinin velilerini çağırıyoruz, belki zaman olarak yoğun yer tutuyor ama diğer taraftan veli sadece sınıf öğretmeniyle değil tüm branş öğretmeniyle rahatça görüşme imkana bulabiliyor” (008).

“Veli toplantılarında, bireysel görüşmelerde, velilere yönelik gerekli yönlendirmeler yapılır, çocuk yönlendirmeleri yapılır ama uygulama

aşamasında biz sadece yol gösterici boyutunda oluruz. ... Veli toplantılarını sık sık yapmak, tabii bunaltıcı mahiyette değil de, belli bir doz ayarında veli toplantılarını sık sık yapmak gerekir” (011).

“Bu anlamda biz veliyi okula çekebilmek adına neler yapıyoruz veli toplantısı, Okul-Aile Birliği toplantıları yapıyoruz” (013).

4.5.6. Ailenin Okula Çekilmesi

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının ailelerin okulu tanınması ve sahiplenmesi için farklı faaliyetlerle, düzenli olarak okulda bulunmasını amaçlayan, ailenin okula çekilmesi (f=6) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...burada, bir şekilde veli ara sıra okula gelecek. Burada hem çocuğunun yaptığını göreceksin ama okulun yaptığını da göreceksin” (001).

“Mesela bilgisayar salonun, bilgisayar odan halka açık olabilir. Yani belki evinde bilgisayarı olmayan, interneti olmayan veyahut bunun yanında okulunu kütüphanesini velilere açabilirsin. ... Yani bulunduğu ortamı göz önüne alarak, hangi yönde çekebileceksen, veliyi okula çekmenin yollarına bakmak lazım” (005).

“Özellikle okulun amaçlarının veliye iyi anlatılması gerekir. Velilerle sık sık bir araya gelmek gerekir” (011).

“...bu tür kanallarla, MEB sms bilgilendirme yöntemiyle bunları velilere tavsiye edebiliyoruz, çocuğunu takip edebilmesi açısından yazılı pusulalar göndererek veliyi okula çekmeye çalışıyoruz” (013).

“Veliyi de bu konuda telkin ediyoruz, problem olmadan hep okula gelmelerini istiyoruz, yani veli keyifle gelmeli. Şunu düşünmemeli: Beni öğretmen neden çağırdı idare neden çağırdı, acaba çocuğun dersleriyle ilgili bir sorun mu var” (015).

4.5.7. Parasız Eğitim

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının okulun maddi imkânsızlıklarından dolayı, ihtiyaçlarının bir bölümünün ailelerden karşılandığı, okul ile aileyi karşı karşıya getiren uygulamalara son verilmesini öneren, parasız eğitim (f=4) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...okula çağırıldığı zaman en çok “İşte tamam yine para istenecek” deniliyor, toplantılarda. Bunların işte ortadan kaldırılması lazım belki” (001).

“...devlet eğitimi parasız sunacağı için, tüm imkânların devlet bütçesinden karşılanarak sunulması gerektiğini düşünüyorum. Okul ile aileler arasındaki en büyük gerginlik zaten paradır” (002).

“Ama biz veliye gitmezsek, veliyi şimdi toplantıya çağırdığın zaman, herhalde bir ihtiyaç var da onun için çağırıyorlar, para isteyecekler diye düşünüyor” (006).

“Anayasamıza göre eğitim ücretsiz. Sen bunu söylüyorsun, velilerden para alma diyorsun, bas bas bağırılmadı mı, kaç tane müdür arkadaşımız soruşturma geçirmede mi bu yüzden. Bana geliyor, tuvaletinde sabun yok diyor, nereden bulalım diyorum, öğrenci velisinden alıyorum veli şikâyet ediyor, şikâyet yüzünden soruşturma geçirdik” (010).

4.5.8. Sosyal Ağlar

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının son dönemde teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan, grup iletişimi sağlayan, sosyal ağlar (f=4) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Öğretmen arkadaşlar da sms, whatsapp grubu gibi farklı yollarla bir şekilde veliye ulaşıp irtibat halinde olabiliyorlar” (008).

“...elimizde telefon var, mail var, mesaj var. Biz mesaj göndermeye başladık, öğrenci ile ilgili mesaj göndermeye başladıktan sonra, veli ile iletişimimiz çok daha arttı” (010).

“...sosyal medyayı Karaman’da en iyi kullanan okul burası. İki ayrı facebook hesabımızı üç binden fazla kişi takip ediyor, sosyal medyada, web sitemiz keza öyle. Okulda yaptığımız her türlü etkinliği mutlaka paylaşmaya çalışıyoruz ki veli bununla ilgili duyarlılığını arttırsın” (012).

“...veliye iletişim kanallarıyla ulaşılabilir, bunu maddi durumu iyi olan okullar yapıyor, ben de burada denemiştım. Bir sosyal medya grubu kurduk ama sonra onu çok aktif tutamadık, resmi kurumsunuz bazı hoş olmayan şeyler yazılmaya başlandı, ciddi sıkıntılara yol açacağı için hesabı kapattık” (013).

4.5.9. Öğretmenin Etkisi

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin okul ile bağlantısını güçlendirmede en önemli faktörlerden biri olarak, öğretmenin etkisi (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“İnanın öğretmenle de alakası var. Mesela bazı öğretmenlerim var, velilerle devamlı telefon trafiği halinde. İşte çocuğunuz hasta mı, ne oldu. Ama birebir veli gelmiyor. Çok fazla da istemiyorum zaten, çok fazla burada olması gerekmiyor. Ama birçoğunda şöyle bir sıkıntı var, önceden böyle değildi. Arayan çok bildiğim öğretmenim var. Ben bunlardan çok güzel dönüt alıyorum. Veli öğretmenine güveniyor, bunu da nereden anlıyorum biliyor musun? Mesela okulda para toplanacak

olsa bu velisiyle devamlı diyalog halinde olan öğretmenlerimiz para getiriyor, diğerleri getirmiyor. ... Okul-aile ilişkisinin gelişmesi için ilk başta öğretmen ve aile diyalogu çok kuvvetli olmalı ve velinin öğretmenin samimiyetinden emin olması lazım ve bir şeyler yapmaya çalıştığından emin olması lazım. Çok kişi tanıyorum, aynı çocuk, Mehmet Hoca dövüyor it gibi dövüyor sesi çıkmıyor, öbürü höst diyor veli geliyor. “Ya Mehmet Hoca da dövmüştü senin çocuğu,” “Hocam o dövdüğüyse vardır bir bildiği” diyor. “Bu,” diyor “zaten baktığı ettiği bile yok, notlarına bir bakın yirmi otuz vermiş”. Ne demek istediğimi anladınız. Yani öğretmen birinci faktör. Okul müdürü, biz burada, sadece bir gün olur. Her zaman söylüyorum müdür yardımcısı arkadaşlara da söylüyorum, biz olmasak da okul idare edilir. Gerçek anlamda iyi öğretmenler olduğu takdirde gider abi. Ben giderim başkası gelir, asıl olan öğretmendir. Öğretmen öğrencisine değer verdiğini gösterirse, velileriyle yukarıdan bakarmış gibi değil yani ortak paydada eğitim paydasında buluşup, ... Bundan sonra gelip giden veliler ile öğretmenlerin diyalogu arttığı zaman ve öğretmen de gerçekten bilinçli olduğu zaman ya da başarılı olduğunu veli hissettiği zaman, bu okul ve veli ilişkisi kuvvetlenir” (010).

“Özellikle öğretmenlerin velilerle irtibatlı olduğu zaman, velilerin okula bakış açıları çok değişir” (001).

“Okul-aile ilişkilerini geliştirmek için zaten hani tüzel bir kurumun, aile dediğiniz özel bir kişiyle ilişkisini geliştirmek belli bir yere kadar, kurumumuz özel bir şirket, okul dediğiniz şey bu bir tüzel kişilik. Tüzel kişilik ile örnek veriyorum seneye eşim velimiz olacak, benim bu tüzel kişilik ile eşimin ilişkisini geliştiremem. Bunu geliştirecek olan tek faktör öğretmen aslında. Orada öğretmen bizim temsilcimiz bunu bir elçilik bir konsolosluk gibi düşünün, bunu geliştirecek olan tek faktör öğretmen. ...her öğretmene şunu anlatıyoruz. Veliyle ne kadar samimi olursanız, o kadar az problem yaşarsınız samimiyette önce bahsettiğim gibi gerektiği

kadar samimiyet ne gereğinden fazla, ne de az onun için bizim yapmaya çalıştığımız tek şey öğretmeni bu konuda motive etmek. Çünkü yine söylüyorum ben kurum olarak, şirket müdürü olarak patronumuzun veliyle ilişkisini daha fazla geliştiremem. Bu bir tüzel kişiliktir, bunu yapacak olan öğretmen” (012).

4.5.10. Sorumlulukların Belirlenmesi

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin çocuğa ve okula karşı sorumluluklarının yasal olarak düzenlenmesini öneren, sorumlulukların belirlenmesi (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Belki sorumluluklar tanımlanabilir. Nasıl, öğretmenin sorumluluğu yönetmelikte tanımlandıysa, tanımlanır, veli çocuğunu okula göndermekle yükümlüdür gibi; en azından velinin yükümlülükleri belirtilebilir. En azından Okul-Aile Birliği yönetmeliğinde bu belirtilebilir. Madem Okul-Aile Birliği yönetmeliği bu, veliyi de ilgilendirir. Öğretmen gibi velinin rolü tanımlanabilir. Üzerine düşenlerin tanımlanması yapılabilir” (001).

“Görevlerini yerine getirebilmesi için yaptırımlar noktasında okullara bu noktada şu yetkilendirmesinin doğru olduğunu düşünüyorum. Veli eğer görevini yerine getirmiyorsa, örneğin bir çocuğun okula devamının sağlanması noktasında görevini yerine getirmiyorsa, uygulanır yani uygulanabilir. Kesin ve net mevzuat değişikliklerinin yapılması gerektiğini düşünüyorum. ... Evet, çocuk keyfi olarak okula gelmiyor ve veli de buna destek veriyorsa, burada veliye şu an valilik tarafından verilen cezaların biraz daha sertleştirilerek uygulanması” (002).

“Ben ilgili bir yerde olsaydım, veliye kesinlikle bir yaptırım getirirdim. Yani ben çocuğumu göndermiyorum, benim için buraya kadar demezdim. Yani ben şimdi on üç tane ülkenin şeyini inceledim

komisyonumuz vardı, işte sıfır altı yaş grubu ile on dört yaş grubunun aynı okulda olması ile ilgili, şey yaptık işte Avrupa'da falan öyle değil. On bir tanesi Avrupa'dan, bir de Çin ve Japonya ile on üç tane ülkeyi inceledik. Orada veliye aşırı bir şekilde yaptırım var. Bizde de olması lazım. Çocuk okula gelmiyor, benim veliye bir yaptırımım olmuyor. Ondan sonra aile çocuğuyla ilgilenmiyor, benim veliye hiçbir yaptırımım olmuyor. Çocuğun her yönüyle, yani kişisel gelişimi ile ilgili de, şimdi orada o şekilde velinin bir görevi olması lazım. Yani bir şeyler istenmesi lazım. ... Onun için veliye bir yaptırım gelmesi bizim için en büyük şey yani. Çocuk okula gelmiyor velinin hiç umurunda değil. Ben sürekli yazı yazıyorum, gidiyorum muhtarı buluyorum, böyle değil. Sosyal bir devlet isek bu şeylerimizin olması lazım. Çocuklarla veli ilgilenmiyorsa, bunu devletin alması lazım (006).

4.5.11. Aileye Karşı Olumlu Yaklaşım

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının aileye yönelik olarak okul tarafından gösterilen pozitif davranışları kapsayan, aileye karşı olumlu yaklaşım (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“İyi çocukların velilerinin sürekli biraz daha pohpohlanması gerekir. Kötü çocukları da aşağılamak yerine, onlara da yol gösterici mahiyette, onların da değerli olduğunu hissettirmek gerekir, velilere karşı” (011).

“...her toplantıda mutlaka söz alırım, ne kadar samimi olduğumuzu anlatmaya çalışırım, kapımız herkese açık. Her gelen velinin bir çayımızı içmesini isterim, yani burayı bir okuldan çok kendi mekânları gibi hissetmelerini sağlıyoruz. Mutlaka şeyin altını çizerim, burası benim okulum değil, sizin okulunuz. Ben seneye olamayabilirim ama siz seneye buradasınız gibi yani gerçek sahiplerin onlar olduğunu anlatmaya çalışıyoruz. ...veli burada huzurlu olacak, en son yaptığımız

veli memnuniyeti anketinde en yüksek çıkan değer okulda güler yüzle karşılaşırım; mesela yüz üzerinden doksanın üstünde değer almışız. Mesela resim öğretmeni olabilir, gelen velinin dersine girmiyor olabilir, “Hoş geldiniz, kiminle görüşeceksiniz” “Mustafa Hoca’yla” “Mustafa Hoca derste ama ben size bir çay söyleyeyim” bu arada muhabbet etmiş oluruz diye alıp bir yere götürebiliyorsa o samimiyet kurduğu kişi sadece resim öğretmeni değil, kurumumuzun temsilcisidir yani” (012).

4.5.12. Yönlendirme ve Rehberlik Servisi

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcıların bir kısmının aile, rehberlik ve desteğe ihtiyaç duyduğunda okul tarafından yapılan çalışmaları kapsayan, yönlendirme ve rehberlik servisi (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...gördüğümüz öğrencilerin velilerini buraya davet ediyoruz ve rehberlik servisimize yönlendiriyoruz” (007).

“Ancak okul olarak veli bizden destek istediği zaman biz destek veririz, yönlendirme yaparız. Ondan sonrası, velinin bileceği şey” (011).

4.5.13. Avrupa Ülkelerinin Model Alınması

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcılardan birinin eğitim ile ilgili uygulamalarda Avrupa ülkeleri model alınmalı ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...nasıl ki Avrupa ülkelerinde keyfi olarak bir çocuk okula gelmediği zaman izlenen bir yol var ise, aynı şekilde bizde de olması gerektiğini düşünüyorum” (002).

4.5.14. Reklam

Tablo-8 incelendiğinde okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı önerileri konusunda, katılımcılardan birinin okulun kendini topluma tanıtması için yapılan faaliyetleri kapsayan, reklam ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Broşür ve billboardlara genel başarılarımız ile ilgili ilan duyurular irtibatı yoğun tutuyor” (008).

4.6. Okul-Aile Birliğine Bakış

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-9’da verilmiştir.

Tablo-9: Okul-Aile Birliğine Bakış

	Frekans (f)	Yüzde (%)
İşlevsellik	14	32,6
İşlevsel Değil (10)		
İşlevsel (4)		
Gereklilik	10	23,3
Gerekli (7)		
Gerekli Değil (3)		
Görevler Yerine Getirilmiyor	7	16,3
İşlevsel İse Faydalı	4	9,3
Birlik Yöneticilerine Yönelik Olumsuz Tutum	4	9,3
Anlamına Hitap Etmiyor	3	7,0
Okul-Aile Birliği Profesyonel Olmalı	1	2,3
Toplam	43	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.6.1. İşlevsellik

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun yönetmelikle belirlenen hususların, uygulamaya dönük yansımalarını kapsayan, işlevsellik (f=14) ifadesini kullandığı görülmektedir. Ancak kullanılan ifadelerde görüş farklarına göre işlevsel olma ve olmama hususları ayrı ayrı ele alınmıştır.

4.6.1.1. İşlevsel Değil

Tablo-9 incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmı, Okul-Aile Birliklerinin işlevsel olmadığı yönünde ($f=10$) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Okul-Aile Birliği şu haliyle işlevsel değil” (001).

“Fonksiyonelliklerinin olmadığını düşünüyorum. Birincisi devlet okulu için, zaten özel okullarda bu kavram çok şey değildir, Okul-Aile Birlikleri” (002).

“Bugün Okul-Aile Birliği yönetmeliklerimiz var. Devletin resmi, bakanlığımızın yönetmeliği var. Şimdi yönetmeliği olan bir şey mutlaka uygulanması lazım ama şu var bugün Okul-Aile Birlikleri tabii bu birlikleri oluşturan okuldaki öğrencilerimizin velileridir. Bu tamamen bir gönüllülük işine dayanır. Şimdi bazı okulların Okul-Aile Birlikleri seçiminde baya münakaşalar olurken, burada biz yedi kişilik yönetim kurulunu nasıl oluşturacağız diye düşünüyoruz. Geçen seneki Okul-Aile Birliği, mesela ben geçen sene geldim buraya, aile birliği üyelerimizden sadece bir başkanı tanıyabildim. Diğerlerini çağırdım gelmediler, en sonunda imzalanacak şeyleri çocuklarına verdim, gidin annenize babanıza imzalattın dedim. Okul-Aile Birliklerine seçilen velilerimiz ibadet aşkıyla, bir görev aşkıyla çalışırlarsa Okul-Aile Birliklerinin yapmayacağı şey yoktur. Onun için yani küçük okullarda ancak yönetmelik gereği bu işler yapılmaktadır. Şimdi Okul-Aile Birliğinin yönetimini seçeriz ama onun işlerini okuldaki idareci yapar, kararını da okuldaki idareci alır, hepsini yapar, onlar sadece bir imza atar. ... Aile birliğinin işlevselliği, resmiyette formalite yerine getiriliyor” (005).

“...bugünkü uygulamada öyle bir kurul var, oluşuyor ama bu kurulun iş ve işlemlerini yürüten yine okul idaresi, maalesef işlevsel değil. Sadece bizim okulumuzda değil çevremdeki diğer okullarda da durum aynı” (007).

“Özel okullarda kurulması yönetmeliğe koyuldu biz de kurduk, ancak etkin değil çünkü daha çok Milli Eğitim mali kaynak konusunda Okul-Aile Birliklerinden yararlanıyor, ama özel okul mali olarak tüm ihtiyaçlarını kendi karşıladığı için bilinçli olarak bu konuda velileri işe dâhil etmiyoruz. ...bazı velilerin talep etmesine rağmen cemaat okulları gibi bir yapılanmamız olmadığını, her velinin bizim için değerli olduğunu, hepsinin bizimle irtibata geçebileceğini belirtiyorum, o nedenle Okul-Aile Birliği sembolik kuruluyor. Kıyafet gibi belli kararlarda devreye sokuyoruz” (008).

“Okul-Aile Birliklerinin şu andaki fonksiyonu okulun gelir durumunu düzenlemek, harcamaları maddi yönden yasal altına almaktır. Okul-Aile Birliklerinin onun dışında da herhangi bir işlevsel fonksiyonu yok. Çünkü Okul-Aile Birliklerinin yönetmeliklerinde, toplantılarda şöyle karar alınır böyle karar alınır dense de, kararların pek fazla bir geçerliği olmuyor. ... Belki büyük şehirlerde farklı olabilir ama şu anda gördüğüm Okul-Aile Birliklerine devletin yasal olarak yüklemiş olduğu sorumluluk ve yükümlülük gereksiz şeyler, gerçekleşmeyen şeyler. Yasal olarak iyidir, uygulanabilir gözüküyor ama uygulama aşamasında Okul-Aile Birliklerinin pek de fazla okul yönetiminde, okulun stratejik planında, ileriye yönelik planlamasında herhangi bir katkısının olduğunu zannetmiyorum. İşlevsel de değil. İşlevselliği şu yönde, okulun gelir ve giderlerini Okul-Aile Birliği üzerinden harcıyorsun o yönüyle işlevsel, onun dışındaki diğer bölümleri ile işlevsel değil” (011).

4.6.1.2. İşlevsel

Tablo-9 incelendiğinde katılımcıların bir kısmı, Okul-Aile Birliklerinin işlevsel olduğu yönünde (f=4) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Kendi adıma burada bu yetkiyi doğrudan onlara kullanıyorum. Kendim çok müdahil olmak istemiyorum. Burada işlediğini

düşünüyorum. Ama yetkilerinin çok daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum” (003).

“Okul-Aile Birlikleri şu an ki haliyle de işlevsel. Okul-Aile Birliği Başkanımız yanımızda, hatta bana dedi ki “Hocam yeni bir iş yapılmış bana niye haber edilmedi” diyor” (004).

“...bizim okulumuzda Okul-Aile Birliği işlevsel Okul-Aile Birliği odamız da var ve göstermelik değil, sömestr tatilinde dahi okula uğrayan Okul-Aile Birliği Başkanım var, ben sürekli Okul-Aile Birliğini okulun içinde tutmaya çalışıyorum” (015).

4.6.2. Gereklik

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcıların önemli bir kısmının okul için zaruri olup olmadığı hususunu içeren, gereklik (f=9) ifadesini kullandığı görülmektedir. Ancak kullanılan ifadelerde görüş farklarına göre gerekli ve gereksiz olma hususları ayrı ayrı ele alınmıştır.

4.6.2.1. Gerekli

Tablo-9 incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmı, Okul-Aile Birliklerinin gerekli olduğu yönünde (f=7) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Gerekli. Yönetmeliğimiz var ama Okul-Aile Birliği yönetim kurulunun yetkilerinin çok az olduğunu düşünüyorum. Özellikle bu yönetmelikte okulun gelişimi veya işleyişini sağlamak için ekonomik kaynak bulmakta Okul-Aile Birlikleri zaten olmazsa olmazları. Bir bu kadar önemli olan şey aslında bu kaynakları nereye harcayacağına karar vermesi. Bu beni yükten kurtarıyor ve daha da önemlisi suçlamadan ve sorumluluktan kurtarıyor” (003).

“Şimdi normal statüsüne baktığın zaman, tabii ki olması gereken bir şey. Ama bizde olay farklı algılanıyor tabii. Karaman biraz ufak yer olduğu için Okul-Aile Birlikleri her ne kadar seçimle gelseler de yönetmeliğimizde ayrı bir konumu var. Şimdi eskiden Okul-Aile Birliklerine okul müdürü de katılırdı, öğretmenler de giderlerdi, şimdi yeni yönetmelikte yok. Sadece veliler ve başkan var. Tabii Okul-Aile Birliği bir sivil toplum örgütü her şeyden önce. Bu çok önemli. Bir de eğer tam manasıyla çalışırsa okulun aslında büyük bir yükünü alıyor, yani yönetmeliğe göre. ... Ama işin içine katmak lazım. Yani benim geldiğim okulda da öyleydi şimdi burada da böyle faal olarak çalıştırıyorum Okul-Aile Birliğini” (006).

“Evet gerekli. Zaten şu anda var olan devam eden bir şey okulda alınan kararlar çocukların kılık kıyafeti okulun birtakım eksikliklerinin giderilmesi noktasında okulun bütçesi yetersiz, bu bakımdan dışarıdan okulu bir yönetim anlayışıyla bir grubun, bir kurulun görerek eksikliklerin giderilmesi iyi bir şey aslında” (007).

“Gerekli ama Türkiye’deki şeklinin biraz eksik olduğunu düşünüyorum” (013).

“Kesinlikle gerekli Okul-Aile Birlikleri şu yönden gerekli kimine göre belki maddi boyutu vardır ama ben maddi açıdan bakmıyorum Okul-Aile Birliği komisyonundaki velilerimizin aktif olarak okulda bulunup diğer velilerimizi de çektiği zaman hem idarenin hem de öğretmenin işinin rahatladığını, eğitimin kalitesinin arttığını o zaman göreceğiz. Okul-Aile Birliği demek, okula belli bir paranın toplanıp okul için maddi anlamda belli bir harcamanın yapılma mercii değil bana göre” (015).

4.6.2.2. Gerekli Değil

Tablo-9 incelendiğinde katılımcıların bir kısmı, Okul-Aile Birliklerinin gerekli olmadığı yönünde (f=3) görüş bildirmişlerdir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

Okul-Aile Birliklerinin bu mevcut yapıyla gerekli olduğunu düşünmüyorum” (002).

“Hiç gereği yok bence. Okul-Aile Birliği yönetmeliğine göre Okul-Aile Birliği okula gelir sağlar diyor. Geliri nasıl sağlar. Düşünün kulüplerde, kulüp başkanları kendi cebinden para verir. Okul-aile yönetimlerinde görev alanların da okula para vermesi lazım, ihtiyaçları için ve para toplar diyor ve ihtiyacı olan öğrencilerin bütün ihtiyacını karşılar, artı okulun ihtiyaçlarını karşılar diyor. Bunu hiçbir Okul-Aile Birliği yapmaz. Şunun için devlet zannedersenem şey yaptı. Okullarda müdürler, öğretmenler devamlı para isteyip veli ile yüz göz oluyor ya, onları bir nevi kenara çekip, veli ile yüz göz olsun diye düşündü. Ama yine işte geçen bizim Okul-Aile Birliği karar almış, ailelere kâğıt göndermiş. Bir lira para gelmedi. Göndermiyorum diyor. Bu yüzden de bence gereği yok” (010).

“Bana göre Okul-Aile Birlikleri gereksizdir” (011).

4.6.3. Görevler Yerine Getirilmiyor

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcılardan önemli bir kısmının Okul-Aile Birliklerinin yönetmeliklerle düzenlenen asli görevleri hususunda, görevler yerine getirilmiyor (f=7) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Ama şimdi adam işinden, aşından bırakıp gelecek, koşup gelecek bu da bir gönüllülük meselesidir. İçten gelen bir çalışmadır, onu da her zaman yapmak mümkün değildir. Ancak ne yapar gelen veli, “Hocam

siz yazın çizin biz imzalarız”. Bir de şu var, hani halk arasında bir söz var, para isteme benden işte buz gibi soğurum senden. İşin içerisine biraz da para girdi mi sıkıntılar başlıyor” (005).

“Ama sekretaryasının çoğunu biz yapıyoruz. Ama o bilinç yok. Şimdi dediğim gibi büyük okullarda Okul-Aile Birliği var, dernek yani. Geliri var, gideri var, kararları var, karar defteri var. Sistem o şekilde çalışması lazım. Müdür şimdi yönetmeliğe göre parayı kendisi kullanamaz, onu istese de kullanamaz. Şimdi Okul-Aile Birliği, bizim yönetmeliğimizde var. Bir ihtiyaç varsa Okul-Aile Birliğine bildirir, parayı Okul-Aile Birliği kullanır. Müdürün “Ben bankaya para yatırırım, şuraya harcayayım” deme şansı yok. Döner sermayesi olan okullar hariç. Onlara bir şey diyemem” (006).

“Şimdi Okul-Aile Birliklerinin işlerini okul idaresi yapıyor. ... Şimdi siz Okul-Aile Birliğini seçiyorsunuz, onu da zorla, telefonla kırk nazla, on iki kişi bulduk; bulduk da ne oldu, imzadan imzaya geliyor. Onun haricinde bir anlamı yok” (009).

“Bana hiçbir okul gösteremezsin ki Okul-Aile Birliği bir sürü yönetmeliği var ve tutulması gereken bir sürü evrak var, bir tanesini göster şu okulda yapıyorlarmış diye ben görevi bırakırım. Bütün iş ve işlemler, sekretaryası okul tarafından yapılır, sadece adam oradan zar zor “Abi bir gel imzala ya, Allah’ını seversen” “Bir geçerken uğrayayım” yalvar yakar bir imza attırırız. Ben değil herkes” (010).

“Neden işlevsel değil. Okul-Aile Birliği Başkanı’nı bile seçimde bulamıyorsun. Devlet Okul-Aile Birliği Başkanı şöyle seçilir, böyle seçilir diye bir sürü kanun koyduğu halde, adam işini gücünü bırakıp gelip de şöyle toplantı yapılır, böyle toplantı yapılır diye oraya yönetmelikler yazmış, adam işini gücünü bırakıp da sürekli senin toplantılarına gelmiyor zaten. Çoğunlukla da ev hanımları bu Okul-Aile Birliklerine seçilmekte, ev hanımları da işte sadece boş oldukları için

çağrıldığı zaman gelirler, imzalarını atarlar, ne yaptıklarını da sormazlar, sadece şurayı imzala dendiği zaman imzalarlar” (011).

4.6.4. İşlevsel ise Faydalı

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcıların bir kısmının yönetmeliklerle belirlenen görevlerin fiili olarak uygulamaya konulmasının olumlu yansımalarını kapsayan, işlevsel ise faydalı (f=4) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Dediğim gibi istisnai okullar vardır. Adam onu görev bilmiştir, görev addetmiştir. Okula bir taş daha koyabilmek veyahut da bir nebze daha hizmet olsun diye, çünkü Okul-Aile Birlikleri devlet memuru gibi şey değil. Gider Vali ile de görüşebilir, Belediyelerle de görüşebilir okul hakkında her türlü girişimde bulunma yetkisi var. Yani öyle bir şey olursa, Okul-Aile Birliği olursa elbette faydası daha çok olur” (005).

“...okul idaresi bu işe müdahil olmadan gerekirse burada bir odaları olsun, kendi işlemlerini kendi içlerinde yaparak okula yardımcı olmalarında fayda var. Normal işleyişi de bu şekilde aslında ama gerçek uygulamada böyle değil tabii” (007).

“Okul-Aile Birliğinin devlet okullarında etkin kullanılması durumunda faydalı olduğunu düşünüyorum” (008).

“Okul-Aile Birlikleri gerekli ama işlevini yaparsa gerekli. ... Okul-Aile Birliğine seçilen on kişilik yönetim, okul ile ilgili maddi manevi çalışmalar yapmış olsa gerçekten gerekli. Niye çünkü biz velilerin hepsini tanıyamıyoruz. ...niye gerekli, gerçekten Okul-Aile Birlikleri işlevsel olsa diğer velilerle iletişimimizi daha güçlü sağlar, velilerle iletişimimiz daha güçlü olduğu zaman okuldaki aktivite daha güçlü olur. ... Gerçekten işlevsel olsa, şimdi bir Okul-Aile Birliğindeki yönetim, kermes yaptırarsa, burada bir anne-baba eğitimine katılsa, veli

ziyaretlerine gitsek beraber, sonuçta bu mahallenin insanı, bu mahallede herkes birbirini az çok tanyor. İletişim daha güçlü olur, çocukların problemlerinin çözümünde daha etkili olabilir, okulun sorunlarının çözümünde daha etkili olabilir. Çünkü sizin bürokratik olarak çözemediğiniz bir şeyi veli daha rahat çözebiliyor yani. Çünkü çekinecekleri bir şey yok. Sonuçta biz amirimizin karşısına geçerken düğmemizi ilikleyip gidiyoruz, öbür adam rahat bir şekilde söyleyeceklerin söyleyebiliyor. Veya siyasi gücü varsa, kullanıp onları yaptırabiliyor. ... Okul-Aile Birliklerinin gerçekten işlevsel hale gelmesi lazım” (009).

4.6.5. Birlik Yöneticilerine Yönelik Olumsuz Tutum

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcıların bir kısmının Okul-Aile Birliğinde görev alan velilerden kaynaklanan ya da onlara karşı oluşan olumsuzlukları kapsayan, birlik yöneticilerine yönelik olumsuz tutum (f=4) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...Okul-Aile Birliklerinde bir şekilde seçim yapıyorsunuz, bir başka ailenin sevmediği kişi bakıyorsunuz yönetime giriyor, bu noktada okula bakışı da değişebiliyor. Buradan kendi çocuğunu da almıyor ama güveniyorsa okuluna, buradan da almıyor. Ama sorun çıkma olasılığını da artırabiliyor. Dikkatimi çeken bu. Diğer birçok okulda arkadaşlarla konuştuğumuzda da aynı kanıda olduğumuzu düşünüyorum” (002).

“...Okul-Aile Birliği Başkanlığı yapan kişiler bundan kaynaklı bir ayrıcalık çıkarmaya çalışıp müdürle irtibata geçme, öğretmene talimat verme aracı olarak kullandığını düşünüyorum, devlet okullarında bu şekilde uygulanıyor” (008).

“Bir de şu var, bilinçli bilinçsiz anlamında söylüyorum, Okul-Aile Birliği Başkanı olan kendisini Milli Eğitim Müdürü zannediyor. Geliyor

burada müdürü eleştiriyor, öğretmenlere laf söylüyor. Geliyor “Hocam şu öğretmen iyi değilmiş, şunun sınıfını değiştirin” diyor” (010).

4.6.6. Anlamına Hitap Etmiyor

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcıların bir kısmının yönetmelikle belirlenen amacından farklı olarak konumlandırılması hususunu kapsayan, anlamına hitap etmiyor (f=3) ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Okul-Aile Birliği denildiği zaman zaten, tek akla gelen para toplamak, başka bir düşünce yok. Aslında Okul-Aile Birliğinin görevi okulun tonerini karşılamak, kırtasiye giderlerini karşılamak değil. Aslında, okuldaki fakir çocuklara, ihtiyaç sahibi çocuklara yardım etmek, aslında esas ana görevi bu. Ama o göreve biz bir türlü geçemiyoruz çünkü toner bittiği zaman Okul-Aile Birliğindeki parayla, bizim kendimize ait ödenek yok biliyorsunuz, ödenek olmadığı için Okul-Aile Birliğinin üç beş kuruluş biriktiyse, biz toneri kâğıdı işte ufak tefek tamiratlarımız kırık döküklerimizi onlarla tamamlamaya çalışıyoruz. Okul-Aile Birliğinin katkısı öyle” (001).

“...Okul-Aile Birlikleri hep para şeyi olarak görülüyor, para sorunu olarak görülüyor. Bu dikkatimi çekiyor” (002).

4.6.7. Okul-Aile Birliği Profesyonel Olmalı

Tablo-9 incelendiğinde okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcılardan bir kişinin Okul-Aile Birliği yönetimini yapılacak düzenlemelerle yeniden yapılandırarak, yöneticilerin meslek olarak bu alanda çalışmalarını öneren, aile birliği profesyonel olmalı ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Her okulun bir Okul-Aile Birliği var. Defteri var, kitabı var, tutulması gereken tüm evrakları var ama bazı duyarız falan okulun aile birliği şöyle çalışıyor böyle çalışıyor. Ama şu var, “Bal tutan parmağını yalar” diye bir atasözümüz var. Şöyle olmuş olsa tabii okuldan okula değişebilir, mahalleden mahalleye değişebilir, şehirden şehre değişebilir bu. Şimdi Okul-Aile Birliklerinin topladığı bağışların yüzde beşi, onu gibi bir miktar Okul-Aile Birliği yönetimine kalmış olsa o zaman daha farklı çalışmalar olacağı kanaatindeyim” (005).

4.7. Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo-10: Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Seçme Hakkı Olmalı	11	39,3
Objektif Olmalı	5	17,9
Çoğulcu Yapıda Olmalı	3	10,7
Objektif Değil	3	10,7
Performansları Belirli Değil	3	10,7
Etkisi Artırılmalı	2	7,1
Yetkin Kişiler Olmalı	1	3,6
Toplam	28	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.7.1. Seçme Hakkı Olmalı

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcıların büyük bir kısmının okul müdürlerinin yönetmelikle belirlenen görev süreleri sonunda değerlendirilme aşamasında, bu değerlendirmeye ailenin katılımı hususunda bir paydaş olarak, seçme hakkı olmalı (f=11) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Paydaş olarak hakkıdır, sizi değerlendirmesi gerekir. Nasıl ki kendimiz bir ustayı seçebiliyorsak bence onların da hakları olduğunu düşünüyorum” (002).

“...dirayetli okulun, kurumun gerçekten geleceğini düşünen velilerin ve Okul-Aile Birliğinin müdür, müdür yardımcısı atamasında çok etkili olması gerektiğini düşünüyorum” (003).

“Aslında kalitenin artırılması açısından değerlendirme taraftarıyım ben. Değerlendirme olsun, beni öğrencim nasıl biliyor, öğretmenim nasıl biliyor” (005).

“Bizim için bu işin içindeki tüm paydaşların görüşleri önemli velilerimiz bizi ve öğretmen arkadaşları da değerlendiriyor. Bu oranlardaki düşüşler ve yükselişler anlamlı bir oranda ise bunlar toplantılarda masaya yatırılarak etüt ediliyor, bunu yıllardır yapıyoruz. Bir önceki okulumda performans dayalı sistem direkt bizim ücretimizi belirliyordu” (008).

“...her zaman şunu söyledim, veli her şeyi biliyor aslında. Bakıyor müdürünü, öğretmenini, her şeyi biliyor. Biz bilmiyor diyoruz, şapkalı diyoruz ya da bazı gazetelerin dediği gibi göbeğini kaşıyan adam diyoruz, her şeyi biliyor ve bence etkili olur. ... Veli idareci seçmeye katılabilir. Şunu bilir veli, müdür çalışıyor mu, yoksa müdür sallıyor mu? Bunu da nereden bilir okulun işleyişinden, fiziki yapısından, öğretmenlerden bilir. Bunu gerçekten bilir yani. Bence katılmalı. Ben Başbakanı seçmiyor muyum, Cumhurbaşkanı seçiyorum. Cumhurbaşkanı seçebilen bir adam müdürü de seçebilmeli. Seçimle de gelmeye razıyım ben. Seçimle de gelmeye razıyım derken şunu da atlamayalım, gerçekten yapabilecek bir insan, en azından belli kapasiteye sahip olan insanlar arasından seçilmeye razıyım ben. Öbür taraftan hiç backgroundu olmayan bir insanı da seçebilirler. Veli bunu

bilmez çünkü. Ama aynı kategorideki insanları koyarlar, eşit şartlarda insanları koysunlar, seçsinler beni, sıkıntı yok” (010).

“Katılmalı, bunda hiçbir sıkıntı yok ama şu var biz ortada veli bulamıyoruz. Okulda olmayan gelip gitmeyen bir veli, bilgi sahibi olmadan nasıl fikir sahibi olur, o da aksar bence; ha veli okula geliyorsa, öyle bir yapı varsa, veli de değerlendirsin ama böyle bir veli bulamıyoruz” (013).

4.7.2. Objektif Olmalı

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının yapılacak değerlendirmede ortaya koyulacak kriterler ile nesnel hale getirilmesi ve nesnellüğünün denetlenmesi uygulamalarının kapsayan, objektif olmalı (f=5) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Şimdi uyumlu bir çalışma olmuşsa, toplu beraber bir karar verilecekse bunda, değerlendirilmesinde, bir sakınca görmüyorum. Güzel çalışılmışsa bir sakınca görmüyorum, değerlendirebilir yani. ... Şimdi, velilerin okulu iyi tanması lazım. Daha önce çalıştığım bir okulda, öğrenciler öğretmenleri değerlendirdiler. Bir pilot okul olarak benim çalıştığım okul böyle bir çalışmaya girdi. Fakat oradaki çalışmaların neticesine baktığımız zaman bu bize pek inandırıcı gelmedi. Şöyle inandırıcı gelmedi; mesela okulda en iyi giyinen, kılık kıyafetine en iyi özen gösteren bir arkadaşımız en paspal olarak çıktı. Şimdi bunu da gördük burada biz. Yani bu değerlendirmeler gerçeğe uygun bir değerlendirme olursa, objektif olursa bu değerlendirmeler faydalı olabilir. Ama maalesef bu tür şeylerde, objektif değerlendirmeden ziyade, gel şöyle karalayiverelim yapıyor, üstünkörü yapılan anketlerin birçoğunda yapılan şey aynıdır. ...hatta şu var, beni öğretmenlerin yanında değil de orada olmadığım zaman beni değerlendirmeleri lazım.

Aynı toplantıda “Nasıl müdür beyden memnun musunuz?” sorusuna orada kimse hayır demez. Ama nedir bazı olur, rehber öğretmenlerin falan çalışmalarında çocuklar isminizi yazmayın ama okuldaki ihtiyaçları bir değerlendirin, olumlu olumsuz şeyleri bir değerlendirin denildiği zaman isim yazılmadığında ki bir değerlendirme ile isim yazılmış bir değerlendirme arasında çok fark olduğunu görüyoruz yani. İsim yazıldığında bunu benim yazdığımı bilirler endişesini taşıyan öğrenci veya bunu değerlendirecek kişi geri adım atıyor. Ama isim yazılmadığında “Kim olduğumu nasıl bilecekler?” der, daha rahat. Değerlendirmeleri objektif olursa bir sakıncası olmaz yani” (005).

“Bunun da birden fazla ölçülebilir kalemleri var idi. Bu sistemde objektif kriterler çoğaldıkça sağlıklı görüyorum” (008).

“...objektif olmalı” (012).

“...beni öğretmen de değerlendirsin, Okul-Aile Birliği Başkanı da, İl Milli Eğitim Müdürü de ama objektif olduğu sürece sıkıntı yok” (013).

4.7.3. Çoğulcu Yapıda Olmalı

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının yapılacak değerlendirmeye katılacak veli sayısının nicelik yönden yüksek tutularak güvenilirliğin sağlanması hususunda, çoğulcu yapıda olmalı (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bir kişi olması yanlış. En azından mümkünse bir yirmi, otuz velinin değerlendirme yapmasının, daha doğru olduğunu düşünüyorum” (002).

“On, on beş veli gibi çoğulcu bir katılım olursa daha gerçekçi olabilir. Aslında daha fazla olmalı yarı yarıya gibi ancak sadece Okul-Aile Birliği değil tüm veliler bazında. Bizim müşteri portföyü olan velilerin tamamı yüzde yüzü katılırsa” (007).

“Velinin beni değerlendirmesinden rahatsız olmam. Bir veli ile problemim var ise, bunu yüzlerce veliye soracaksınız ki objektif değerlendirme olabilsin. Geneliyle sorun var ise, sizde de sorun var demektir. Kalem sayısı ve objektiflik ne kadar artarsa bu uygulamanın sağlık oranı da o derece artacaktır” (008).

4.7.4. Objektif Değil

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının yapılacak değerlendirmede geçmişteki uygulamaların da ışığında nesnelliğin olmadığı sonuçların çıkacağı varsayımı ile objektif değil (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Yani işte orada anket vardı, daha önce TKY anketlerinde de gördük biz, öğretmen değerlendiriyor yerine göre, okul müdürünün teknoloji bilgisi veya teknoloji kullanma gücü diyor. Hepsine bir, bir, bir vermiş yerine göre. Ama tüm anket de aslında bir vermiş sonuçta. Belki de okumadan bir vermiş. Şey değil, ölçülebilir olmadıktan sonra, birinin fikrine kalırsa, değerlendirme objektif olmaz” (001).

“Türk milletinin yapısına uygun değil diye düşünüyorum insanlarımız objektif bakamıyorlar hala. Siyasi görüşleri dini kabulleri, siyasi düşünceleri, etnik yapıları bunların hepsini dâhil edebilirsiniz. Kişiler bunları dikkate alarak kendine ters düşüyorsa idareciyi bu kurumdan göndermek için düşük not vereyim diye düşünebilirler. Yapılan uygulamalar da genelde bu şekilde oldu, sadece Okul-Aile Birliğinde değil, bence Milli Eğitim Müdürlüklerinin yaptığı değerlendirme de bu şekilde oluyor bence. Aslında teoride iyi bir uygulama ama gerçekte biz toplum olarak buna hazır değiliz” (007).

“Türkiye genelinde bir tane bile Okul-Aile Birliği Başkanı düşük not vermemiştir. Vermemiştir çünkü zaten iş yapmıyor ki adam. Ancak

dövüştüyse, cins bir adam olduysa yani Türkiye'den bahsediyoruz. Yukarıda Allah var, bir de veliden bahsediyoruz "Bu adam şöyle böyle ama okulumuz da şöyle yaptı da" deyip de iyi not verecek ben adam tanımadım daha" (010).

4.7.5. Performansları Belirli Değil

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının yapılan değerlendirmede, performans kriterlerinin açık ve net olmadığı görüşü ile, performansları belirli değil (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

"Aslında önce şu yapılması lazım; okul müdürlerinin performanslarının belirlenmesi lazım. Yani performanslar neler. Neleri yapıyorsa başarılı, neleri yapamıyorsa başarısızlığının tespit edilmesi lazım. Objektif kriterlere bağlanması lazım bence. Şunları şunları yaptıysa başarılı ve bunlar ölçülebilir olması lazım. ... Ölçülebilir kriterler olursa ancak o zaman olur. Okul-Aile Birliği Başkanı da desin ki, bizim okul müdürümüz şunları şunları yapmadığı için başarısız diyebilsin ama o da bilsin neleri yapması gerektiğini. Okul müdürü sadece okulun fiziki ortamını iyileştirecek, bu tür şeylerle uğraşan değil aslında tabii ki ama kriterler belli olması lazım. Bizim performansların belli olması lazım. Neleri yaparsak başarılıyız, neleri yapmazsak başarısızız. Onların belirli olması lazım, Okul-Aile Birliği Başkanı da ona bakması lazım. Gelen müfettişin de ona bakması lazım normalde" (001).

"Değerlendirme ölçeklerinin zihinsel olarak çok tutarlı olduğunu düşünmüyorum" (003).

"Şimdi performansı daha kendime kabullendiremedim yani. Şimdi onun belli bir kıstasları var ama ne derecede nasıl bir kıstası var o da tartışılır" (006).

4.7.6. Etkisi Artırılmalı

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin, okul müdürlerinin görevine devam etmesindeki etkisinin, değer anlamında sonuca tesir edecek düzeyde artırılması görüşünü yansıtan, etkisi artırılmalı (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Bana göre daha fazla olmalı” (003).

“Sadece Okul-Aile Birliği Başkanı değil çok yönden değerlendirilmesi lazım. Ben kendi adıma konuşacak olursam, yaptığım bir işi bir çalışmayı birileri bizi değerlendirsin diye değil, birilerine bir faydam olacaksa ben o yönde çalışırım, yani çok iyi puan alacağım diye değil” (015).

4.7.7. Yetkin Kişiler Olmalı

Tablo-10 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin performans değerlendirmeye katılımı konusunda, katılımcılardan bir kişinin yapılacak değerlendirmeye katılacak velilerin yönetsel anlamda yetkinliğe sahip olması gerektiği görüşünü ortaya koyan, yetkin kişiler olmalı ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürünün düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Tabii o bir ölçü olmamalı. Şimdi geçen müdür atamalarında kalan şeyler de falan, bir okul müdürü işte bir kıdemli öğretmen, işte bir sivil toplum örgütü, öğrencinin şeyle değerlendirme bence çok yanlış. Yani bunun ölçütü bu olmaması gerekir diye düşünüyorum. Emek harcamışsın ama bu bakış açısı, yani seni değerlendiren insanın farklı bir şeyi olması lazım, bir özelliği olması lazım, bir şeyler bilmesi lazım. Benim çalışma şartlarımı bilmesi lazım. Hangi şartlarda çalışıyorum, neleri başarabilmişim, neleri başaramamışım? Benim nereden, ne

kadar başarılı olduğumu bilebilir mi? Bilmiyor karşıdaki insan. Yani sadece dışarıdan gözlemlerle. Belki çok iyi bir rehberlik yapabiliyorumdur, çok iyi bir kurum içinde motivasyonu sağlamışumdur. Bunu bilmez şimdi. Şimdi beni Okul-Aile Birliği Başkanı değerlendiriyor ama burada böyle bir çalışma yaptığımı biliyor mu, bilmiyor. Benim başarıyı elde etmek için neler yaptığımı biliyor mu, bilmiyor” (006).

4.8. Ailenin Yönetime Katılımı

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-11’de verilmiştir.

Tablo-11: Ailenin Yönetime Katılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tavsiye Niteliğinde Katılım	6	27,3
Okulların Özerkleştirilmesi	3	13,6
Okulu Müdür Yönetir	3	13,6
Sorumluluklar Paylaşılmalı	3	13,6
Aile Yetkin Değil	3	13,6
Etkin Katılım	2	9,1
Sosyal Faaliyetlere Katılım	2	9,1
Toplam	22	100

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

4.8.1. Tavsiye Niteliğinde Katılım

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin yönetsel faaliyetlere katılımının karara etki edebilecek düzeyde olmaması ve sadece görüşlerini ortaya koyabilecekleri şekildeki katılımlarını öngören, tavsiye niteliğinde katılım (f=6) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili bazı okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Karara katılımları, bu noktada okulların profesyonelce yönetilmesi ön plana çıkıyor. İyi bir organizasyon gerekli, bu noktada anketler kullanılarak, velilerin talepleri alınarak yani bu daha çok anketler

yoluyla olduğu zaman daha faydalı olacağını düşünüyorum. Bize çünkü bazı noktalarda yol haritası çizmemizi sağlayabiliyorlar” (002).

“Veliler mutlaka katkıda bulunabilir, fikir verebilir ama her fikir verenin de illa fikrini uygulayacağım diye bir şey yok. Ama nedir fikir teatisinde bulunmak diyoruz ya, istişare diyoruz bunlar bir şey yapılmadan evvel hazırlık çalışması içerisinde olduğu için, velilerin o tür katılmalarında da ben bir sakınca görmüyorum. Şimdi karar verici duruma düşersen, o zaman eskiden bir söz var “Çingeneyi padişah yapmışlar da önce babasını kesmiş.” Veli ortamı çok önemli burada, eğitimde olsun, çalıştığı bu durumda olsun, ekonomik durumu olsun bunlar çok farklıdır. Onun için şimdi genelden ziyade ama dediğimiz gibi velilerimiz katkıda bulunabilir ama karar konusunda kararı bize bıraksalar daha iyi olur sanki. ...veli okulun yapısında ister eğitiminde olsun, ister öğrenci kılık kıyafetinde olsun yani bu tür şeylerde yani veliye çok fazla yetki vermek okuldaki eğitim öğretimi biraz sıkıntıya sokabilir” (005).

“Bizde çoğu konularda katılım mümkün değil ancak bazı konularda ister istemez velinin de hassasiyetini anket yoluyla veya direkt sorarak ölçme gereği duyuyoruz. Örneğin, “Çocukları geziye götürmek istiyoruz” ya da “Okula havuz yapılacak onaylıyor musunuz?” gibi gezi konusunda itiraz varsa o sınıfı plan dışı bırakıyoruz ancak havuz konusunda itiraz varsa uygulama kaldırılmıyor ama pürüz yaşayan bir veli var ise o veliyi yönlendirebiliyoruz, değiştirebiliyoruz, iptal edebiliyoruz. Hiç kimse işin içine veliyi katmadım diyemez, her hangi bir sıkıntı varsa dikkate almanız gerekir” (008).

“Bence yönetimde, velinin o kadar çok etkisi olmaması lazım. Görüş olarak sunabilir ama kararı yine okulun öğretmenler kurulu ve okul idaresi vermesi gerekir. Yani dışarıdan velinin bakış açısı ile burada idarenin bakış açısı farklı. Hiç gelmeyen veli burada okula müdahil olabilir. Ama okulun işleyişini bilmediği için farklı olabilir” (009).

“...ben her zaman söylüyorum bir kurumun bir yönetimi, yönetimin doğruları olmalı, Okul-Aile Birliği tavsiye niteliğinde kararlar alabilir ama uygulanabilirliği anlamında kesin, mesela biz şöyle bir öz eleştiri yaptık, son ankette veliye şunu sorduk. “Okulumuz öğrencilerimizle ilgili karar alırken bizim görüşlerimizi alır” şeklinde bir soru sorduk mesela istediğimiz kadar yüksek çıkmadı ama yüksek çıkmasını bekliyor muyduk, beklemiyorduk, o da ayrı bir şey. Yanlış anlamayın bir yerde yemek yapıyorsunuz sene sonu yemeği yapıyorsunuz herkes yirmişer TL verip bir yemek yiyecek yirmi farklı kültürden, yirmi farklı insana bunu kabul ettirmeniz mümkün değil. Herkesle tek tek görüşüp, herkesle ortak bir karar almanız için aylarca çalışmanız lazım. Bu iş aylarca sürebilir ama biz ne yapıyoruz bir sınıf temsilcisi seçtiriyoruz sınıf temsilcisine diyoruz ki “Biz şu gün şurada bir sınıf yemeği yapmak istiyoruz, velilerimizle görüşün aksi bir alternatif model varsa herkesin uzlaştığı, onu yapalım” diyoruz genelde herkesin uzlaştığı bir alternatif model çıkmıyor” (012).

4.8.2. Okullar Özerkleştirilmeli

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının yönetsel olarak okullar özerkleştirilmeli (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Yönetim kurulundaki arkadaşların, şu anda tamamen gönüllülük esasına bağlı, angarya, hatta sorumlulukları var, fakat herhangi bir nimetleri yok. Yani bu sistemde olmaz zaten, evet bu okul Karaman’da Okul-Aile Birliği iyi işleyen okullardan birisi, ideal demiyorum, Karaman ölçeğinde iyi işleyen okullardan birisi ama bu şartlarda olmaz mümkün değil. Ne zaman Okul-Aile Birliğine talep olur, bakanlık okulları özelleştirir, her okulun bütçesi olur, o bütçeden Okul-Aile Birliği yönetimine pay ayırırsın, profesyonelce yaparlar mütevelli heyette diyebiliriz buna ve okulun yönetimine doğrudan karışır. Hem

öğretmenine, müdürüne hizmetlisine hesap sorar, hem de genel kurulda yıllık hesap verir. Kendisine hem hesap sorar, hem de hesap verir. Ancak o şekilde sağlıklı ve hedefe yaklaşan bir yönetim oluşturabiliriz. ... Okulların yönetimini tamamen mütevelli heyetine veririm. Özelleştiririm derken satarım manasında söylemiyorum. Yönetimini özelleştirdim. Bütçesini yine aynen verirdim. O zaman daha fazla öğretmen çalıştırır mütevelli heyeti. Kongreye hesap veren bir mütevelli heyeti, başarılı müdür bulmak zorundadır. Çünkü bir yıl, öbür yıl hesap vereceksin. ... Ülkemizin coğrafi bir bölgesindeki sıkıntıdan dolayı bu yapılmıyor; yerel yönetimlere devredebilirdim. Belediyelerden korkuyoruz biz, ama belediyelere bağlı olmak okulların en azından onarım, küçük onarım, tadilat, bina ve bahçe sorununu çözer” (003).

“Bundan on beş sene önce şöyle bir şey duyuldu, okulların yönetimini yerel yönetime vereceğiz dediler. Ben buna katılıyorum” (004).

“Yerelleşme ile birlikte, özerkleştirilmeli” (014).

4.8.3. Okulu Müdür Yönetir

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının Okul-Aile Birliği bağlamında aileye verilen yetkilerin fazla olduğu ve sorumluluklarına eşdeğer olarak okul müdürlerinin yetkilerinin artırılması gerektiği görüşüyle, okulu müdür yönetir (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...ama bireysel olarak A veli istemedi diye sistem değiştirilemez ben burada velilere genel olarak şunu söylüyorum “Özel okul hizmeti alıyorsunuz ama özel okulun kültürünü, öğretmenini, binasını siz satın alamam. Madem eğitimciyim, madem okul müdürüyüm, velinin hassasiyetini dikkate alırım ama bu işi en iyi benim yapmam, en iyi

benim bilmem lazım. Veli sürekli her işe karışırsa o zaman buraları başkası yönetiyor durumu olur, bu konuda çok demokrat değilim ama velinin hizmet kalitesindeki hassasiyetini her zaman dikkate alırım çünkü o hizmet alan kişidir. Pedagoji ve çevre şartlarına uygun ilintili olarak görüşlerini dikkate alırım” (008).

“Yani şöyle söyleyeyim okulu, Okul-Aile Birliği yönetmez. Okulu okul müdürü yönetir. Bir okul, okul müdürü ne ise, o kadardır” (011).

“Öncelikle yönetimde kendimizin çok fazla bir yetkiye sahip olduğumuzu düşünmüyorum. Ben okul müdürlerinin yetkilerinin çok daha fazla artmış olması gerektiğini düşünüyorum. Şu okuldaki olabilecek en küçük olayda şu an biz burada oturuyoruz, bir olay olduğunu varsayalım, çocuğun ayağı takıldı burktu birinci derecede sorumlu benim. İş resmiyete döküldüğünde adli veya idari birinci derecede sorumlu benim veya şurada bir resmi yazı yazıyorsunuz birinci derecede sorumlu benim. Mesela basında bir olay vardı tırabzanlardan bir çocuk düşmüş orada dahi İl Milli Eğitim Müdürlüğü iki müfettiş görevlendirmiş bunların birinci derecede gidip sorgulayacakları kişi okul müdürü, yani kısacası sorumluluklarınız çok fazla yetkiniz olabildiğince az” (013).

4.8.4. Sorumluluklar Paylaşılmalı

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin yönetime katıldığı ölçüde, sorumluluğu da üzerine alması gerektiği görüşünü öngören, sorumluluklar paylaşılmalı (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Eğer gerçekten okulu veli, müdür, öğretmen beraber yönetecekse, yani sadece sorgulamak değil de yani sorumluluk da olması lazım. Sorumluluk olmadan sadece sorgulamak olursa, o zaman bir kişiye yükü yükletir, yetkiyi vermeden sorumluluk vermek olur. Sorumluluk

paylaşılacaksa hep beraber o zaman yönetimde de etkili olabilir. Şu haliyle soruyor, işte olay olsa da okul müdürüne soruluyor, eksik olsa da okul müdürüne soruluyor” (001).

“Tamamının katılması mümkün olmaz tabii ama üniversitelerdeki gibi bir temsil heyeti gibi kurul belirlenerek yönetime katılabilirler. Bu uygulamanın iyi de olabileceğini düşünürüm yetkilerimi paylaşabilirim. Tüm yetkilerin altında vereceğim kararlarla kendim ezilmektense bazı kararların veliler tarafından verilmesi bizlerin iş yükünü hafifletebilir” (007).

“Yetki ile birlikte sorumluluk verilmeli. Özellikle, birlikte katılabilir. Bugünkü şartlarda anlamlı olmaz” (014).

4.8.5. Aile Yetkin Değil

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin yönetsel becerilere sahip olmadığı görüşünü ortaya koyan, aile yetkin değil (f=3) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Eğitim çok profesyonel bir iş, veliyle falan olacak bir iş değil. Mümkün olduğunca profesyonel paydaşlarla paylaşmak isterim. Ama velilerle paylaşmak istemem. Çünkü beş parmağın beşi bile bir değil. Bir de farklı kültürlerden, farklı eğitim durumlarından, farklı sosyo-politik konuma sahip insanlar bir araya gelirse, var ya çorba olur” (010).

“Velilerin yönetime katılımı, benim şahsi görüşüm, pek uygun değil. Neden uygun değil, yasal olarak veliler yönetime katılır, Okul-Aile Birliği olarak karar alır, burada karar alır gibi bir maddeler varsa da her bir veliden her bir farklı görüş çıkar. Buna siyasal görüşü etki eder, kişilik yapısı etki eder, eğitim seviyesi etki eder, içinde bulunmuş olduğu ortam etki eder, üniversiteyi okumuş olduğu kentler bile etki eder. Yani velilerde fikir oluşurken, etken o kadar çok ki, öyle olduğu için çok

zaman velileri bir konuda ortak bir fikir etrafında toplamak bazen imkânsızlaşır. Onun için yönetim işini okul idaresinin yapması gerekir. Velilerin de buna destek olması gerekir” (011).

“...karar alma süreçlerinde hizmetli örneğinde olduğu gibi veliyi dâhil etmeliyiz ama dâhil etme süreci, şekli, yöntemi çok önemli. Şimdi siz veliyi getirip öğretmenler odasına sokar okul müdürü olarak ona “Sayın velim, Sayın Okul-Aile Birliği Başkanım sizin bu konuda görüşleriniz nedir” dersiniz o da nasıl iletişim kuracağını bilemez öğretmenlere, emri vaki şeklinde bir şey tebliğ ederse, burada insanlar bir şey yapacaksa dahi yapmak istemeyecektir. Ama veliler insanları kırmadan dökmeden Okul-Aile Birliği kararlarına katılabilecekse bu olgunluğu gösterebilecekse kişisel birikimleri, kapasiteleri, iletişim becerileri veya o anlamdaki bilgi birikimleriyle katılabilirse katma değerli olur, farklı bir bakış açısıyla okula bakmış olursunuz. Sadece bir eğitimci olarak değil, aynı zamanda öğrenciyi bir müşteri olarak görürseniz, müşterinin temsilcisi anlamında velinin görüşünü alabilirsiniz. Bu görüşleri de insanları kırmadan dökmeden ifade edilebilirse, sürece, çocukların eğitimine katkı sunabilir veli, ama bunu yapabilir miyiz, nasıl yapılabilir bunun düşünülmesi lazım” (013).

4.8.6. Etkin Katılım

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin bir paydaş olarak okul yönetiminde söz sahibi olması gerektiği hususunun öngören, etkin katılım (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“Okul-Aile Birliğiyle etkin bir katılım olmalı. Velileri çağırdığımız zaman veliler para istenecek sanıyor” (004).

“Okulun yönetimine ve finansmanına katılmalı” (014).

4.8.7. Sosyal Faaliyetlerle Katılım

Tablo-11 incelendiğinde okul müdürlerinin ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının ailenin, sadece okuldaki sosyal faaliyetlerde karara katılımını öngören, sosyal faaliyetlerle katılım (f=2) ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili okul müdürlerinin düşünceleri aşağıda yer almaktadır:

“...okulun sosyal yönden çalışmalarında onların olmasını isterim açıkçası. İşte okulda bir eğlence, yıl sonu etkinliği olabilir veya başka bir faaliyetler olabilir, çocuklara işte bir ödül töreni olabilir gibi. Yani sosyal etkinliklerde velilerin işin içinde olması çok önemli. Şimdi çok iyi bir şey yapılması gerekiyor, onu öğrenciyle şey yapıyorsun, veli çocuğuna müsaade etmiyor bazen. Veya işte okula takım kuruyorsun, velinin çok iyi bir çocuğu var, bir gruba götüreceksin, okul için çok önemli işte, okul çevresinin güzelleştirilmesi yapılacaksa veya okulun içerisinde herhangi bir şey yapılacağı zaman da burada velilerin de olaya girmesi çok önemli. Onlar da bir haz duyarlar, çok farklı boyutlar ortaya çıkmış olabilir” (006).

“Velinin karara katılım konusunda da şöyle, veli her konuda karar mercii olamaz. Eğitim öğretim çok farklı bir şey ama veli okulun fiziki ve sosyal çalışmalarına katılabilir ama öğretim boyutunda etkisinin olamayacağını düşünüyorum” (015).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuçlara, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Aile katılımı bağlamında, araştırmaya katılan okul müdürlerinin 12'si (%14,8) aileden beklentileri olarak okul ile iletişim ve işbirliğini belirtmişlerdir. Beklenti olarak ikinci sırada ise 10 kişi (%12,3) öğrenci takibi ve kontrol etmeyi, üçüncü sırada ise 8 kişinin (%9,9) üzerinde durduğu ailelerin okula sık gelmesi, 8 kişi (%9,9) öğrenciye destek olması ve 8 kişi (%9,9) de ailenin öğrenciye davranış kazandırması konularının üzerinde durmuşlardır. Bunların dışında 6 kişi (%7,4) okula destek olma, yine 6 kişi (%7,4) öğrenciyi motive etme, 5 kişi (%6,2) yönlendirme ve rehberlik, 4 kişi (%4,9) öğretimsel destek, 3 kişi (%3,7) örnek olma, 3 kişi (%3,7) toplantılara katılım, 3 kişi (%3,7) yapıcı olma, 2 kişi (%2,5) ilgi, 2 kişi (%2,5) öğrenciyi tanıma ve 1 kişi (%1,2) yönetime katılımı beklenti olarak ifade etmişlerdir.

Bu sonuca göre aile katılımı bağlamında okul müdürlerinin aileden en önemli beklentisinin iletişim olduğu ortaya koyulmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç, Çelenk'in (2003) okul ile düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu sonucuyla da örtüşmektedir. Gökçe (2000) yaptığı araştırmada velilerden, okul-aile işbirliği açısından, okul yönetimi ve öğretmenler ile sürekli işbirliği ve etkileşim, okul etkinliklerine ve toplantılara aktif olarak katılım, çocuğun sorunlarına yakından ilgi, okula maddi ve manevi destek sağlaması olarak sıralanan beklentileri de yine bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ile uyumlu görülmektedir. Burns (1993) çocuğu ile ilgilenen, okul ile işbirliği halinde olan ailelerin, çocuğun başarısında ve güdülenmesinde etkili olduğunu belirtmektedir. Slavin (2013: 286) motivasyonu, etkili öğretimin en önemli bileşenlerinden biri olarak tarif etmektedir. Akbaba

(2006) ise motivasyonu, eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenci başarısını etkileyen en önemli etkenlerden biri olarak görmektedir. Öğrenci devamsızlığının ana nedenlerinden biri, ailelerin, çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılayamamalarıdır (Özbaş, 2010; Aküzüm vd., 2015). Şişman ve Turan (2004: 207) ise aileden beklentileri, ailenin çocuğunu tanınması, ona uygun ortam sağlaması ve yönlendirmesi, örnek olması ve destek olması, okul yönetimini desteklemesi, etkinliklerde görev alması ve okul ile işbirliği yapması, okul dışından çocuğu yakından takip etmesi olarak sıralamaktadırlar. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında sonuçların genel olarak örtüştüğü görülmektedir.

Ancak araştırma sonucunda, okul müdürleri ailenin okula maddi anlamda destek olmasını da beklemektedirler. Yukarıda bahsedilen araştırmalarda ortaya koyulan, ailenin ekonomik sorunlarının, aile katılımını azalttığı yönünde çıkan sonuçlar bağlamında düşünüldüğünde, aileden maddi destek beklemenin çok doğru olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Ayrıca bu araştırmada, okul müdürlerinin aileden en büyük beklentisi olarak ortaya çıkan bir diğer husus da iletişimdir. Durgun'un (2011) yaptığı araştırmadaki, okul yöneticilerinin tamamının velilerle iletişim kurmakta zorlandıkları, var olan iletişimlerinin ise yetersiz ve sorunlu olduğunu belirtmeleri fakat bu konudaki eksikliğin kendilerinden değil, karşı taraftan kaynaklandığını düşünmeleri sonucu ile Bursalıoğlu (2012: 32) ve Çelik'in (2012: 207) üzerinde durduğu lider olarak okul müdürlerinin yüksek iletişim becerilerine sahip olması gerekliliği düşünüldüğünde, bu sonuca yönelik ileri sürülen aileden iletişim beklentisi, okul müdürlerinin aileye bakış açısını ortaya koyması açısından önemlidir.

Ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına etkisi hususunda ise araştırmaya katılan okul müdürlerinden, 11 kişi (%30,6) gelir düzeyinin etkisinden söz ederken, bu 11 kişiden 5'i gelir düzeyinin yüksek olmasının aile katılımına etkisinin olmadığı, 4'ü gelir düzeyinin yüksek olması aile katılımına olumlu etkide bulunduğunu, 2 si ise gelir düzeyinin yüksek olmasının aile katılımına olumsuz etkide bulunduğunu belirtmişlerdir. Yine aile katılımına etkisi hususunda ikinci sırada 10 kişi (%27,8) eğitim düzeyinin etkisinden söz ederken, bu 10 kişiden

6'sı eğitim düzeyinin yüksek olmasının aile katılımına olumlu etkide bulunacağını, 2'si etkisinin kesin olmadığı ve eğitim dışında başka faktörlere bağlı olduğunu, 2'si de eğitim seviyesinin yüksek olmasının aile katılımına olumsuz etkide bulunduğunu belirtmişlerdir. Üçüncü sırada ise, 4 kişi (%11,1) ailenin çocuk sayısının aile katılımına etkisinden söz etmiştir. Bu 4 kişiden 1'i çocuk sayısının fazla olmasının olumsuz etkide bulunacağını, 1 kişi olumlu etkide bulunacağını ve 2 kişi de çocuk sayısının etkisinin olmayacağını belirtmişlerdir. Ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile kişisel özelliklerinin aile katılımına etkisi hususunda diğer söz edilen faktörler olarak, 4 kişi (%11,1) aile bütünlüğünü, 3 kişi (%8,3) aile bireylerinin çalışma şartları ve mesai şartlarının olumsuzluklarını, 2 kişi (%5,6) aile bireylerinin yetiştirme tarzlarını ve yine 2 kişi de (%5,6) kişilik ve İslami anlayışı ön plana çıkarmışlardır.

Bu sonuca göre ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile kişisel özelliklerinin aile katılımına etkisi hususunda en çok üzerinde durulan konuların eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve çocuk sayısı olduğu görülmektedir. İlgili alan yazına bakıldığında, ailenin ekonomik koşullarının düşük olması ve evdeki çocuk sayısının fazla olması okulla iletişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Özgan ve Aydın, 2010; Yıldırım, 2008; Porsuk, 2010; Can, 2009). Özbaş ve Badavan'a (2010) göre de gelir ve öğrenim düzeyinin yüksek olması, okul-aile ilişkilerinin gerçekleşme oranı açısından belirleyici faktördür. Şişman ve Turan (2004: 209) ailenin eğitim düzeyini, gelir düzeyini, çalışma saatlerinin uygun olmamasını, kültür farklılıklarını, kendi okul hayatında yaşadığı olumsuz yaşantıları, ailelerin eğitime katılımını sınırlayan faktörler olarak sıralamaktadırlar. Herman ve Yeh'in (1983) yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik durum ve diğer değişkenler arasında ilişki bulunmuştur. Bu araştırmaya göre yüksek sosyo-ekonomik durumdaki ailelerin okul aktivitelerinin daha çok farkında oldukları ve bu faaliyetlere daha çok katıldıkları görülmüştür. Keçeli-Kaysılı ise (2008) yaptığı araştırmada, ailelerin erken çocukluk ve ilköğretim döneminde, ortaokul ve liseye göre daha çok katılımda bulduklarını, sosyo-ekonomik düzey ile aile katılımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu bulmuştur. Dam'a (2008) göre ise boşanma, öğrenci davranışlarını ve başarılarını etkileyen en önemli aile sorunlarından biridir. Özen'e (1998) göre de eşler arası yaşanan

boşanmanın gerek çiftler üzerinde, gerekse çocukları üzerinde birçok toplumsal ve psikolojik sonuçları ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonucu ile karşılaştırıldığında çıkan sonuçların genel olarak alan yazındaki sonuçlar ile örtüştüğü görülmektedir.

Ancak araştırma sonucunda, ailenin eğitim durumunun yüksek olması, ekonomik durumunun iyi olması ve çocuk sayısının az olması hususlarının aile katılımına olumlu katkı sağlayacağı yönündeki fikirlere zıt fikirlerin ve bu özelliklerin etkisinin olmadığı yönünde görüşlerin de ortaya koyulduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin, ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına etkisinde alan yazın ile örtüşmeyen görüşlerinin temel kaynağı, Ağaoğlu vd.'nin (2012) de üzerinde durduğu gibi, okul müdürlerinin eğitim yönetimi konusunda daha önce eğitim almamaları ve deneme-yanılma yoluyla yetişmiş olmaları olarak görülmektedir.

Aile kaynaklı problemlerin temel sebebi olarak, araştırmaya katılan okul müdürlerinden 6 kişi (%14) bilinçsiz ve eğitimsiz aileleri, 5 kişi (%11,6) ailenin ilgisizliğini ve yine 5 kişi (%11,6) şikâyetçi aileleri öne çıkarmaktadırlar. Bunların dışında 4 kişi (%9,3) öğrenciye aşırı güveni, yine 4 kişi (%9,3) öğretmene saygı duymamayı, 3 kişi (%7) ailenin okula gelmemesini, 3 kişi (%7) ailenin aşırı ilgisini, 3 kişi (%7) ailenin bakış açısının farklı olması ve önyargılarını, 3 kişi (%7) ailenin sınav odaklı bakmasını, 3 kişi (%7) ailedeki davranış bozukluklarını, 2 kişi (%4,7) aile ziyaretlerinin olumsuzluklarını ve 2 kişi (%4,7) ise ailenin beklentilerini problem sebebi olarak belirtmişlerdir.

Bu sonuca göre ilgisiz, bilinçsiz ve eğitimsiz aileler ile şikâyetçi ailelerin, aile kaynaklı problemlerin temel sebepleri olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) yaptıkları araştırmaya göre, öğretmen ve yöneticiler, ailelerin eğitim sürecine katılım konusunda bilinçsizce davranmalarından şikâyet etmektedirler. Mentеше'ye (1987: 2) göre ailenin okul ve eğitim hakkındaki bilgisizliği, aile katılımını engellemektedir. Altun (2009), Kuş ve Çelikkaya (2010) yaptıkları araştırmalarda ise öğrenci başarısızlığının temel nedeni olarak velilerin ilgisizliğini ortaya koymaktadırlar. Dam (2008) ailenin ilgisizliğini ve eğitimin önemini kavramamış olmasını öğrenci davranışlarını ve başarılarını etkileyen en

önemli sorunlar olarak görmektedir. Kıranşal (2007) ve Koç'un (2012) çalışmalarına göre ise son dönemlerde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri, ailelerin aşırı ve gerçek dışı şikâyetlerinin artması olarak göze çarpmaktadır. Erdem (2010) yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki saygınlığının düştüğünü tespit etmiştir. Yine Kuş ve Çelikkaya'nın (2010) yaptığı çalışmada öğretmenler tarafından belirtilen sorunlar arasında velilerin okula gelmemesi de bulunmaktadır.

Ancak araştırma sonucunda ortaya konulan veli ziyaretlerinin olumsuzluklarının aksine, yapılan araştırmalara bakıldığında, Gülcan ve Taner (2011) ev ziyareti uygulamasının, ailenin okula daha sık gelmesi ve öğrencinin derslerini daha yakından takip etmesi gibi aile açısından önemli sonuçlar doğurduğuna ulaşmıştır. Yine Kıranşal (2007), Özgan ve Aydın (2010) da aile ile güven oluşturmak için, okul yöneticileri ve öğretmenlerin belli aralıklarla, aile ziyaretinde bulunmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sonuçların ortaya koyduğu gibi aile katılımını arttırıcı sonuçları olan bu uygulamaya yönelik eleştiriler, aile ziyaretlerinin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ayrıca araştırma sonucunda, okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlerin temel nedeni olarak gördükleri, ailenin öğretmene saygı duymama hususu da altı çizilmesi gereken önemli bir noktadır. Kıranşal (2007) ve Koç'un (2012) da belirttiği gibi, özellikle son dönem konjonktürün etkisiyle ailelerin aşırı ve gerçek dışı şikâyetlerinin arttığı düşünüldüğünde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın aileyi müşteri olarak konumlandıran ve her zaman haklılığını öne çıkaran uygulamalarının, ailenin öğretmene karşı saygısının azaltmasında önemli rol oynadığı görülmektedir.

Okul müdürlerinin ortaya koydukları, aile kaynaklı problemlere çözüm önerisi olarak 9 kişi (%21,4) iletişim ve ikna etme ifadelerini kullanmışlardır. İkinci sırada ise 5 kişi (%11,9) idare etme yaklaşımını benimsemektedir. Bunların dışında 4 kişi (%9,5) ikram, 4 kişi (%9,5) pozitif yaklaşım, 4 kişi (%9,5) rehberlik servisi-işbirliği, 3 kişi (%7,1) objektif yaklaşım, 3 kişi (%7,1) tartışmadan kaçınma, 3 kişi (%7,1) yüz yüze getirmeme, 2 kişi (%4,8) empati kurma, 2 kişi (%4,8) her aileye farklı davranma, 2 kişi (%4,8) problemi tanımlama ve 1 kişi (%2,4) ise dini yaklaşım ile problemlere çözüm önerileri getirmişlerdir.

Bu sonuca göre okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerilerinden en dikkat çekenini aile ile iletişim kanallarını açık tutarak, onları ikna etme faaliyetlerinde bulunmayı ön plana çıkarmalarıdır. Okul müdürlerinin problem çözüm önerilerine yönelik alan yazın incelendiğinde, Wanat, (2010) ve Yıldırım (2008) okul-aile iletişiminde olumlu dil kullanımının önemini vurgulamışlardır. Bacanlı (1999: 5) insanları anlama ve idare etme, insan ilişkilerinde bilgece davranma yeteneğini sosyal zekâ olarak tanımlamaktadır. Aydın (2010: 194) okul yöneticisinin sorumlulukları bağlamında, çevre ile ilişkilerinde yapıcı davranması gerektiğini vurgulamaktadır. Hoy ve Miskel (2010: 418) problemin fark edilmesi ve tanımlanmasını yönetsel karar vermede bir basamak olarak kabul etmektedir. Elma ve Demir (2012: 76) insanların yönetsel egemenlik altına alınmasında dinin gücünün de kullanıldığını belirtmektedirler. Alan yazından çıkan sonuçlar ile araştırma sonuçları karşılaştırıldığında, genel olarak örtüştüğü görülmektedir.

Aile katılımı bağlamında, araştırmaya katılan okul müdürlerinin 9'u (%14,1) aile katılımını artırıcı öneri olarak iletişimi ve 9 kişi (%14,1) de sosyal faaliyetler ve etkinliklere katılımı belirtmişlerdir. Üçüncü sırada ise 8 kişi (%12,5) aile ziyaretlerini önermişlerdir. Bunların dışında, 6 kişi (%9,4) aile eğitimi, 6 kişi (%9,4) toplantılar, 6 kişi (%9,4) ailenin okula çekilmesi, 4 kişi (%6,3) parasız eğitim, 4 kişi (%6,3) sosyal ağları, 3 kişi (%4,7) öğretmenin etkisini, 3 kişi (%4,7) ailelerin sorumluluklarının belirlenmesi, 2 kişi (%3,1) aileye karşı olumlu yaklaşım, 2 kişi (%3,1) yönlendirme ve rehberlik servisi, 1 kişi (%1,6) ise Avrupa ülkelerinin model alınması ve 1 kişi (%1,6) de reklamı önermektedirler.

Bu sonuca göre okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı en dikkate değer önerilerinin aile ile iletişimin artırılması, sosyal faaliyetler ve etkinlikler ile velinin okula çekilmesi olduğu görülmektedir. Cemalettin, (2011) eğitim yöneticilerine, okullarda öğrenci başarısını artırabilmek için öğrenci velilerinin eğitime katılmalarını teşvik etmeleri ve velilerde okula karşı olumlu tutum geliştirebilmek için düzenli bir iletişim ve işbirliği içerisinde olmalarını önermektedir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'na (2010) göre ailelere ulaşmanın en etkili yolu, etkili iletişim kanallarının oluşturulmasıdır. Ailelerle okul arasında doğrudan etkili bir iletişimin

sağlanması için düzenli ve sık aralıklarla toplantılar düzenlenmesini önermektedirler. Şişman ve Turan (2004: 212) aile katılımını sağlamak için, velilerin, eğlence, gezi, spor ve kültürel etkinliklere dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Biber (2003) de öğretmenlerin, eğitim-öğretim yılının başında "ev ziyaret programı" hazırlayarak aileleri evlerinde ziyaret etmelerini önermektedir. Gökçe (2000) velilerin okul-aile işbirliği konusunda bilinçlendirilmesini sağlayıcı toplantı, seminer vb. etkinliklere yer verilmesini önermektedir. Şahin'e (2011) göre okulların ailelerle işbirliği yapabilmeleri için, onları para kaynağı olarak görmemeleri gerekir. Burns vd.'ne (Aktaran: Çelenk, 2003) göre, öğretmenlerin, çocuğun aile ortamını iyi değerlendirmeleri ve çocuğa daha iyi bir eğitim verebilmek için aile sorumlularıyla iletişim kurmaları önemlidir. Grolnick vd.'nin (1997) yaptığı araştırmada öğretmen karakterlerinin, aile katılımında etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sosyal destek eksikliği de aile katılımını zayıflatmaktadır. Yine Çınkır'a (2010) göre, okulların kaynak sorunu velilerden toplanan katkı payları ile çözülmeye çalışılmakta ve bunun sonucunda okul yönetimleri ve veliler karşı karşıya gelmektedir. Erdem ve Şimşek'e (2009) göre ise planlı bir biçimde ev ziyaretlerine zaman ayırarak öğrenci velilerine rehberlik yapılmalı ve veliler bilgilendirilmelidir. Öğrenci velilerini çocuğun eğitimi konusunda bilinçlendirmek için anne-baba eğitimine önem verilmelidir. Genel olarak karşılaştırıldığında, araştırma sonucunda aile katılımına yönelik ortaya koyulan önerilerin, alan yazın ile paralel olduğu görülmektedir.

Ancak, Şişman'ın (2012b: 137) da belirttiği gibi, eğitimde rehberlik ve yönlendirme sisteminin kurulamamış olması, Türkiye'deki eğitim sistemi ile ilgili temel sorunlardan biridir. Bu bağlamda aile katılımını artırıcı olarak sunulan yönlendirme ve rehberlik servisi önerisi, içi doldurulması gereken bir konu olarak görülmektedir.

Ayrıca araştırma sonucunda ortaya çıkan, ailenin sorumluluklarının yasal teminat altına alınması hususu da yine elzem konulardan biridir. Ailenin çocuğuna karşı eğitimde aile katılımı bağlamındaki sorumluluklarının yasal olarak belirlenmiş olmaması, MEB (1961) İlköğretim ve Eğitim Kanunu'ndaki gibi, var olan belli müeyyidelerin ise fiilen uygulanmaması, yönetsel anlamda sorun teşkil etmektedir.

Okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışında, 14 kişi (%32,6) işlevsellikten söz ederken, bu 14 kişiden 10'u Okul-Aile Birliklerinin işlevsel olmadığını, 2'si ise işlevsel olduğunu belirtmişlerdir. Yine okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakışları hususunda 10 kişi (%23,3) gereklilikten söz etmiş olup, bu 9 kişiden 7'si Okul-Aile Birliklerinin gerekli olduğu, 3'ü ise gerekli olmadığını belirtmişlerdir. Okul-Aile Birliklerine bakış açısından diğer belirtilen faktörler ise, 7 kişi (%16,3) Okul-Aile Birliklerinden görev alanların görevlerini yerine getirilmediği, 4 kişi (%9,3) Okul-Aile Birliklerinin işlevsel olması durumunda faydalı olacağı, yine 4 kişi (%9,3) Okul-Aile Birliklerinde görev alan kişilere karşı olumsuz bir tutum oluştuğu, 3 kişi (%7,0) anlamına hitap etmediği ve 1 kişinin (%2,3) ise Okul-Aile Birliklerinin profesyonel yapıda olması gerektiği hususlarıdır.

Bu sonuca göre okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakış açılarına göre en dikkate değer husus, Okul-Aile Birliklerinin gerekli olduğu ancak şu anki yapısında işlevsel olmadığı hususudur. İlgili alan yazına bakıldığında Akbaşı ve Kavak (2008), ortaöğretim okullarında Okul-Aile İşbirliği kapsamında yapılan faaliyetlerin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Dolaman'a (2015) göre okul yönetimleri kendilerince yönlendirebilecekleri kişileri Okul-Aile Birliklerine seçtirmektedirler. Kıncal tarafından yapılan araştırmada, (1991:128-130) okul ile işbirliği yapma konusunda velilerin yeterli çaba sarf etmediği, bunun da okul-aile işbirliğinin gerçekleşmesini engelleyen önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Dizbay'a (2010) göre, ailelerin okula gelmesi, okul yönetimiyle işbirliği yapması, alınacak kararlara katkı yapması ve katılımları çok önemlidir. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında, Okul-Aile Birliğinin işlevsel olmadığı ancak gerekli olduğu konusunda paralellik bulunmaktadır.

Ayrıca araştırma sonucunda, okul müdürlerinin bakış açılarına göre, Okul-Aile Birliklerinin anlamına hitap etmediği hususu, Bingöl, (2004) Özgan ve Aydın'ın (2010) yaptıkları araştırma sonuçlarında, Okul-Aile Birliklerinin kendilerinden beklenen görev ve sorumlulukları tam olarak yerine getirmedikleri sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bugünkü uygulamalarda okulların maddi kaynak temini aracı olarak kullanılan Okul-Aile Birlikleri, eğitim açısından üzerinde hassasiyetle durulması

gereken bir başka konudur. Okul-aile etkileşiminin en üst düzeyde gerçekleştirilebileceği bir yer olan Okul-Aile Birliklerinin yapısal sorunlarının çözüme kavuşturulması, eğitimin ulaşılmak istenen hedefleri ve niteliği açısından önemlidir.

Yöneticilere yönelik ailenin performans değerlendirmeye katılımı hususunda, araştırmaya katılan okul müdürlerinden 11'i (%39,3) ailelerin yöneticiyi seçme hakkı olmalı ifadesini kullanırken, 5 kişi (%17,9) performans değerlendirmeye objektif olma kistası getirilmesi gerektiği, 3 kişi (%10,7) değerlendirmeye katılımın çoğulcu yapıda olması gerektiği, 3 kişi (%10,7) objektif olmadığı, 3 kişi (%10,7) performansların belirli olmadığı, 2 kişi (%7,1) etkisi artırılması gerektiği ve 1 kişi de (%3,6) performans değerlendirmeye katılacak kişilerin yetkin kişiler olmaları gerektiği hususlarını belirtmişlerdir.

Bu sonuca göre yöneticilere yönelik ailenin performans değerlendirmeye katılımı hususunda en dikkate değer husus okul müdürlerinin, ailenin yönetici seçme hakkı olduğunu ifade etmeleridir. Ayrıca, bu seçimlerin objektif olması ve performansların belirlenmiş olması kistası da diğer önemli vurguladıkları hususlardır. İlgili alan yazına bakıldığında, Aydın'a (2005) göre, performans değerlendirilirken adil olunmalı ve yapılan performans değerlendirme geçerli ve güvenilir olmalıdır. Eğitimde performans ölçülmesi ve sonuçlarının uzun vadeye yayılması, değerlendirmenin çoğu zaman görelî olmasından dolayı çok zor bir iştir (M.E.V., 2004: 21). Demirtaş'a (2005) göre, ilköğretim okulu müdürlerinin görev tanımları arasında yer alan görevlerin yerine getirilmesi, performans değerlendirme sürecinde dikkate alınmalıdır ve buna bağlı olarak da, performans değerlendirmede, iş görenin önceden belirlenen görevlerini yerine getirme durumu ölçülür ve bunun sonucunda değerlendirme yapılır. Güngör'ün (2015) yaptığı araştırma sonucunda, okullarda yöneticinin performans değerlendirmesinde geniş tabana yayılmış bir değerlendirme istenmektedir ve tek yönüyle değerlendirme yapan klasik tip denetim mekanizmasının artık benimsenmediği ortaya konulmuştur. Ancak, Altun ve Memişoğlu'nun (2008) yapmış oldukları araştırmada, öğretmenler, müfettişler ve okul yöneticileri, öğrencilerin ve velilerin öğretmenleri ve yöneticileri

değerlendirmelerinin okulda olumsuz bir iklim oluşturacağı inancı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında performans değerlendirmenin çoğulcu yapıda ve objektif kıstaslarının olması konusunda benzer görüşler ortaya koyulmuştur. Fakat velinin performans değerlendirmeye katılımı konusunda fikir ayrılıkları göze çarpmaktadır.

Ailenin yönetime katılımı hususunda, araştırmaya katılan okul müdürlerinden 6'sı (%27,3) ailenin yönetime katılımının sadece tavsiye niteliğinde olabileceğini belirtmişlerdir. Bu görüşün dışında, 3 kişi (%13,6) okulların özerkleştirilmesi gerektiği, 3 kişi (%13,6) okulu müdürün yönetebileceği, 3 kişi (%13,6) ailenin yönetime katılması durumunda sorumlulukların paylaşılması gerektiği, 3 kişi (%13,6) ailenin yetkin olmadığı, 2 kişi (%9,1) ailenin yönetime etkin katılımında bulunması gerektiği ve 2 kişi (%9,1) de ailenin sadece sosyal faaliyetler ile katılım sağlayabileceği hususlarını belirtmişlerdir.

Bu sonuca göre ailenin yönetime katılımı hususunda büyük çoğunluğun görüşü, ailelerin okul yönetiminde sadece tavsiye niteliğinde katılımında bulunabilecekleri yönündedir. İlgili alan yazına bakıldığında, Akal (2010) ve Ünal vd.'ne (2010) göre okul yönetimleri, okulda daha katılımcı bir yönetim anlayışını benimsemeli, okul ile ilgili ve Okul-Aile Birliği görevleri kapsamındaki tüm işlerde Okul-Aile Birliği temsilcilerini karar ve uygulama süreçlerine katmalıdır. Can'a (2010) göre, programın aile basamağında eksikliklerin ve yetersizliklerin bir an önce giderilmesi için, köklü bir yapılanmaya gidilmesi ve bu noktada gerekli çalışmalara başlanması gerekmektedir. Dizbay'a (2010) göre, merkezi yönetim anlayışından, yerinden yönetim anlayışına geçiş yapılmalı; yerinden yönetim kurullarında ailelerin de yer alması sağlanmalıdır. Dolaman'a (2015) göre ise, okul yöneticileri, karar mekanizması sürecinde kendilerinden başka, özellikle ebeveynlerin okul yönetimine katılımına izin vermek istememektedirler. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında, okulların özerkleştirilmesi ve katılımcı anlayışın ön plana çıkarıldığı sonuçlar ile paralellik bulunmaktadır. Ayrıca okul müdürlerinin ailelerin yetkin olmadığı ve sadece tavsiye niteliğinde karara katılabilecekleri görüşü, Dolaman'ın (2015) yaptığı araştırma sonucu ile uyumlu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Aşağıda araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik çeşitli önerilere yer verilmeye çalışılmıştır.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Aile katılımının etkin olarak sağlanması için okulların maddi sorunları çözülmeli ve veliden okullara aidat toplanmamalıdır.
2. Okul yöneticilerine iletişim becerilerini geliştirici düzenli eğitimler verilmelidir.
3. Okul yöneticilerinin, kriterleri belli olan, liyakat sistemi ile belirleneceği bir değerlendirme sistemi için çalışmalar yapılmalıdır.
4. Okullar, aile ile iletişimin sağlanmasında, veliyi tanıma ve güvenini kazanmak için aile ziyaretlerini düzenli hale getirmelidirler.
5. Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleğine zarar verecek uygulamalardan kaçınarak, toplum nezdinde mesleğin yeniden saygınlığını artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.
6. Okullar, öncelikli olarak aile bütünlüğü bozulmuş olan öğrenciler ile anne-babanın çalışma şartları nedeni ile dezavantajlı öğrencilere rehberlik hizmeti sağlamalıdır.
7. Ailenin, aile katılımı bağlamında öğrenciye ve okula karşı sorumlulukları bağlayıcı şekilde yönetmeliklerle düzenlenmelidir.
8. Okul-Aile Birlikleri sadece bağış toplama aracı olmaktan kurtarılarak, anlamına hitap edecek şekilde okul ve aile arasında köprü vazifesi görecek, okul yönetimine fiili katkıda bulunacak bir yapıya kavuşturulmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Benzer araştırmalar Okul Öncesi, ilkokul ve ortaöğretim kurumlarında yapılabilir.
2. Benzer çalışmalar farklı illerde yapılabilir.
3. Benzer çalışmalar, nitel ve nicel ölçme araçları birlikte kullanılarak tekrar yapılabilir.
4. Düşük gelirli ailelerin, katılımlarının nasıl sağlanacağı ve okulların aile katılımını sağlamada hangi yolu izleyecekleri konusunda araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, E., Altınkurt, Y., Yılmaz, K. ve Karaöse, T. (2012). Okul yöneticilerinin yeterliklerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri (Kütahya ili). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 159-175.

Akal, Ş. (2010). *İlköğretim Okullarında, Okul Aile Birliği Görevlerine Verilen Önem Derecesi ve Bu Görevlerin Gerçekleşme Düzeyi*, Yüksek Lisans Tezi, ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.

Akbaşlı, S. ve Kavak, Y. (2008). Ortaöğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, 19, 1-21.

Aküzüm, C., Yavaş, T., Tan, Ç. ve Uçar, M. B. (2015). İlköğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlık ve okul terki nedenleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 167-192.

Altun, S. A. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 567-586.

Altun, S. A. ve Memişoğlu, S. P. (2008). Performans değerlendirmesine ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(1), 7-24.

Aslanargun, E. (2007) Okul - aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dersisi*, 18, 119-135.

Aydın, İ. (2005). *Öğretimde Denetim*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi* (9. Baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.

- Aytaç, T. (2000). *Okul Merkezli Yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Başar, H. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bayraktar, M. (2003). *Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Ana Baba Rollerini*. Ankara: MEB.
- Becher, R. M. (1984). Parent involvement: A review of research and principles of successful practice. *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1-71*
- Berg, B.L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Çeviri Editörü: H. Aydın). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Biber, K. (2003). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, ailelerinin sosyo ekonomik düzeylerine göre öğretmen aile iletişimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 35(35), 360-373*.
- Bingöl, C. (2004), *Okul-Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Derecesinin Belirlenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Burns, R.C. (1993). *Parents and Schools: From to Parents*. Washington: National Education Association.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama* (11. Baskı). Ankara: Pegem Özel Eğitim Hizmetleri.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Can, B. (2009). *İlköğretim Programının Uygulanması Sürecine Velilerin Katılımları ve Okula İlişkin Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Cemalettin, İ. (2011). Velilerin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri ile aileye bağlı bazı faktörlerin ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavları (SBS) üzerindeki etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 69-79.

Cotton, K. ve Wikelund, K. R. (1989). Parent involvement in education. *School Improvement Research Series*, 6(3).

Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online*, 2(2), 28-34.

Çelik, V. (2012). *Eğitimsel Liderlik* (6. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çınkır, S. (2010). İlköğretim okulu müdürlerinin sorunları: Sorun kaynakları ve destek stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1027-1036.

Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.

Demirtaş, Z. (2005). İlköğretim okulu yöneticilerinin performanslarını değerlendirme ölçütleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(4), 489-506.

Demoulin, D. F. (2011). The role of principal in parent conferencing. *Education*, 113(2), 299-306.

Dizbay, S. (2010). *Ortaöğretim Kurumlarında Okul-Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katılım Düzeyleri (Kocaeli İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, SAKARYA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Dolaman, H. (2015). *Ebeveynlerin Okul İdaresi Sürecine Katılımına İlişkin Okul İdarecileri ve Öğretmenlerin Görüşleri (Tekirdağ İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, OKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Durgun, S. (2011). Genel ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin örgüt içi iletişim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma yolları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 57-68.

Elma, C. ve Demir, K. (2012). *Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar: Uygulamalar ve Sorunlar* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Erdem, A. R. (2010). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı toplumsal sorunlar ve toplumsal sorunların performansına etkisi konusundaki görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 147-163.

Erdem, A. R. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8(2), 357-378.

Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R. ve Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*. Corwin Press.

Ereş, F. (2010). Öğrenci - veli - okul sözleşmesi üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 5-24.

Foulquie, P. (1994). *Pedagoji Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Glesne, C. (2014). *Nitel Araştırmaya Giriş* (Çevirenler: Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.

Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.

Grolnick, W. S., Benjet, C., Kurowski, C. O. ve Apostoleris, N. H. (1997). Predictors of parent involvement in children's schooling. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 538-547.

Gülcan, M. G. ve Taner, N. (2011). Öğretmen görüşlerine göre ilköğretimde ev ziyaretinin okul başarısına etkisi (Kahramanmaraş il örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 129-144

Güngör, A. (2015). *Türk Kamu Yönetim Sisteminde Devlet Okullarındaki Yöneticilerin Performanslarının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Alan Araştırması: İzmir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Herman, J. L. ve Yeh, J. P. (1983). Some effects of parent involvement in schools. *The Urban Review*, 15(1), 11-17.

Hoy, W. K. ve Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi* (7. Baskı). (Çeviren Selahattin Turan). Ankara: Nobel.

Ibrahim A. T., Jamil H. B. ve Abdullah A. C. (2012). The typologies of parental involvement in Katsina State Primary Schools. *International Journal of Learning and Development*, 2(4), 95-122.

Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement a meta-analysis. *Urban Education*, 42(1), 82-110.

Karip, E. ve Köksal, K. (1999). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(2), 193-207.

Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının arttırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(01), 069-083.

Kıncal, R. Y. (1991). *Okul Aile Birliğinin Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeyi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kıranşal, N. (2007). *İlköğretim Okullarında Okul ve Aile Arasındaki Etkileşim Hangi Düzeyde Gerçekleşmektedir (Kars İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, KAFKAS ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Koç, M. H. (2012). *İlköğretim Kurumlarının Finansmanında Okul Aile Birliği Modelinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, GAZİ ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kuş, Z. ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2). 69-91.

MEB Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmelerine Dair Yönetmelik. (2015). T.C. Resmi Gazete, 29494, 6 Ekim 2015.

MEB İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). T.C. Resmi Gazete, 10705, 12 Ocak 1961.

MEB Okul-Aile Birliği Yönetmeliği. (2005). T.C. Resmi Gazete, 25831, 31 Mayıs 2005.

M.E.V. (2004). *Özel Öğretim Kurumlarında Öğretmen Seçme ve Performans Değerlendirme Sistemi*, Ankara: M.E.V. Yayınları.

Melvin A. J. (2010). How do Japanese schools promote parental involvement? *International Journal about Parents in Education*, 2(1), 91-98.

Menteşe, S. (1987). *İlkokullarda Velilerin Okul ve Çocuklarına İlişkin Olarak Bilgileri ve Bu Bilgileri Edinme Yolları (Mamak Dutluk İlkokulu Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Oktay, A. (1983). *Okulöncesi Eğitim ve Sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Özbaş, M. (2009). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler*, Doktora Tezi, HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 32-44.

Özbaş, M. ve Badavan, Y. (2010). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 69-81.

Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 5(30), 1169-1189.

Pescaru, A. (2010). School-family partnership – A real need of the present society. *Petroleum - Gas University of Ploiesti Bulletin, Educational Sciences Series*, 62(2), 92-96.

Porsuk, A. (2010). *Denizli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul Aile İlişkilerinde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Yönetici Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Slavin, R. E. (2013). *Eğitim Psikolojisi: Kuram ve Uygulama*. (Çeviren: Galip Yüksel). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Şahin, İ. (2011). Türkiye eğitim sisteminde değişim. *Eğitim Bilim Toplum*, 5(20), 30-55.

Özen, D. Ş. (1998). *Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ, Ankara.

Şişman, M. (2012a). *Öğretim Liderliği* (4. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Şişman, M. (2012b). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Şişman, M. ve Turan, S. (2004). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tezcan, M. (1996). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Feryal Matbaası.

Ünal, A., Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 261-272.

Vural, B. (2004). *Öğrencinin Başarısı İçin Aile-Okul Birlikteliği*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8.Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, M. C. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 98-115.

Wanat, A. (2010). Challenges balancing collaboration and independence in home-school relationships: Analysis of parents' perceptions in one district. *The School Community Journal*, 20(1), 159-184.

Zaoura A. ve Aubrey C. (2011). Home-school relationship in primary school parent's perspectives. *International Journal about Parents in Education*, 5(2), 12-24.

EKLER

Ek-1: Okul Yöneticisi Görüşme Formu

Ek-2: Araştırma İzni

Ek-3: Özgeçmiş

Ek-1: Okul Yöneticisi Görüşme Formu**OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME FORMU**

Sayın Yöneticim,

Okul-aile işbirliği ile ilgili okul müdürlerinin görüşlerini değerlendirmek amacıyla planlanan araştırmada sizin de görüşlerinizden faydalanmak istiyorum. Sorulara vereceğiniz yanıtların açık ve anlaşılır olması, araştırma için önem taşıdığından, sorularla ilgili anlaşılmayan bir nokta varsa lütfen açıklama yapılmasını isteyiniz.

Görüşme sırasında vereceğiniz yanıtlar sadece araştırma amacıyla kullanılacak olup herhangi bir kurum ya da kişilerle paylaşılmayacaktır. Görüşme sırasında, konuşmanızın akıcılığının bozulmaması ve vereceğiniz bilgilerin kayba uğramaması için ses kaydı yapmak istiyorum. Araştırmada isminiz asla kullanılmayacaktır. Bunun yerine sizler için belirlenen kod isimler kullanılacaktır. İstedığınız takdirde görüşmenin herhangi bir bölümünde çalışmadan ayrılabilirsiniz.

Bu görüşmenin yaklaşık 30 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Erkan ÇAKIR

Okul Yöneticisi Kişisel Bilgileri

1. Okul Türü: ( ) Devlet Ortaokulu ( ) Özel Ortaokul ( ) İmam Hatip Ortaokulu

2. Cinsiyetiniz:

3. Yaşınız:

4. Medeni Hal:

5. Veli olma durumu: ( ) İlköğretim veya ortaöğretim ( ) Diğer

6. Mesleki Kıdeminiz:

7. Yöneticilikteki kıdeminiz:

8. En Son Mezun Olduğunuz Eğitim Kurumu ve Programı:

Okul Yöneticisi Görüşme Soruları

- 1- Ailenin eğitime katılımından ne anlıyorsunuz?
- 2- Okul-aile ilişkilerinde olumlu örnek temsil edecek veliyi nasıl tasvir edersiniz?
- 3- Velinin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri okul-aile ilişkilerini nasıl etkilemektedir?
- 4- Bu güne kadar kaç veli ile problem yaşadığınızı hatırlıyor musunuz? Sizde en çok iz bırakan olayı anlatabilir misiniz?
- 5- Ailelerle yaşanan problemlerde nasıl bir yol haritası izliyorsunuz?
- 6- Size göre Okul-Aile Birlikleri gerekli mi? Neden? Okul-Aile Birliklerinin işlevselliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 7- Okul-aile ilişkilerinde aileye düşen görevler nelerdir?
- 8- Velinin aile katılımı bağlamında görevlerini yerine getirmesi için ne tür tedbirler alınabilir?
- 9- Okul-aile ilişkilerini geliştirmek için önerileriniz nelerdir? Anlatır mısınız?
- 10- Okul müdürlerinin performans değerlendirmesinde, Okul-Aile Birliği Başkanı'nın etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 11- Diğer velilerin de performans değerlendirmeye katılımı olmalı mı?
- 12- Size göre velilerin yönetime/karara katılımı ne şekilde olmalıdır?
- 13- Okul-aile ilişkilerine yönelik mevzuat açısından icracı bir yerde bulunsaydınız ne tür değişiklikler yapmak isterdiniz?

Ek-2: Araştırma İzni

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99371540-44-E.2098291
Konu :Anket İzni

23/02/2016

**VALİLİK MAKAMINA
KARAMAN**

İlgi : a) Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 10/02/2016 tarih ve 48178250.300/873 sayılı yazısı.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarih ve 2012/13 sayılı genelgesi.

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlgi (a) yazısında Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Erkan ÇAKIR'ın Müdürlüğümüze bağlı ortaokullarda "Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Karaman İli Örneği)" adlı tezi kapsamında anket yapma isteği belirtilmiştir.

Söz konusu anket çalışmasının ortaokullarımızda yapılması, yapılan anket çalışmasının tamamlanmasından itibaren iki hafta içinde anket sonuçlarının bir örneğinin CD olarak hazırlanarak Müdürlüğümüze teslimi ve ilgi (b) genelge doğrultusunda anket çalışmasının eğitim öğretimi aksatmadan okullarda yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Asım SULTANOĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
23/02/2016

Mehmet Uğur ARSLAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Sakabaşı Mh. Yeni Hükümet Konagı C Bl. KARAMAN
Bilgi için : Y.ÜSTBAŞ (ŞEF)
Web : http://karaman.meb.gov.tr

Telefon : (0 338) 213 16 66 / 178 Fax : (0 338) 212 27 83
e-mail : strateji70@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9547-66eb-3607-9c1d-1b2d koda ile teyit edilebilir.

Ek-3: Özgeçmiş

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Erkan ÇAKIR		
Doğum Yeri:	Karaman		
Doğum Tarihi:	26.01.1978		
Medeni Durumu:	Evli		
Öğrenim Durumu			
Derece	Okulun Adı	Yer	Yıl
İlköğretim	Kâzımkarabekir İlkokulu -Ortaokulu	Karaman	1991
Ortaöğretim	Karaman Ticaret Meslek Lisesi	Karaman	1994
Lisans	Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	Konya	1998
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi - Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi	Konya	2017
İş Deneyimi:	Milli Eğitim Bakanlığı— 1998 – .... - Öğretmen		
Mail adresi:	ble@email.com		
Tel:	505 5678151		